R 36381
TARTU ÜLIKOOL 1632 UNIVERSITAS TARTUENSIS
R 1952

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata kaasanne
Ilmub kord kuus
Nr. 1 Jaanuar 1912

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Kõige julgem pelgupaik.

„Ei ma Eurichist seda lollust küll ei oleks uskunud, et ta üle piiri jookseb!“

„Mis Teie siis oleksite teinud?“

„Mina? Ma oleksin Purischkewitschile tema ühisuste heaks paar tuhandekest ohwerdanud ja omale Peterburis wõi Moskwas ilusa sooja pesa ehitanud.“

E 262 31141

Apostel.

A. Awertschenko.

I.

Ükskord, kui ma lõunalaual istusin, kõlistati, mis peale kojas sammud kuuldawaks saiwaid ja minu onu tuppa tormas, röömust ja armastusest minu wastu näost punetades ja hingeldades.

„Ma tulen sinu juurde, mu armas! Ma tahan sinu juures wõõrsil olla ja waadata, mis mu pärijad teewad. . . Ohoo!“

Ta kaisutas mind, waatas üle minu õla kaetud laua peale ja põrkas tagasi.

„Mis on, onu?“

Ta sisistas ja sõnas kulmusid kortsutades:

„Mõrtsukad!“

„Kes? Kus on mõrtsukad?“ küsisin mina murelikult.

„Sina oled mõrtsukas! Mis see on? See siin . . .“

„Tükk küpsist. Tahate ehk maitseda?“

„Mina peaksin looma liha sööma, kes piineldes on surnud? . . . Mina peaksin mõrtsuka kaassüüdlane ja kaitsja olema? Ennem söödagu mind ennast!“

„Te olete . . . taimetoitlane, onu?“

Tema istus tooli peale, nikutas pead ja lisas tähendusrikkalt juurde:

„Ma loodan, ka sina saad selleks . . . Ma loodan seda.“

Kui see inimene Samarast või kusagilt Borissoglebskist oleks tulnud, siis poleks ma tema sõnade peale iseäralist tähelepanemist pööranud, aga ta tuli ju kullamaalt Siberist.

„Muidugi, onu. Kui Teie seda tingimata tarwilikuks peate, siis ei taha mina tänasest päewast saadik enam mõrtsukas olla, nagu teie seda õigusega nimetate? Tõepoolest, see on otse kuulmata — ennast piina ja wägiwalla waral, mis me teistele osaks laseme saada, toita! . . . Siiski selle küpsise wõin ma ometi ära süüa, eks ole tõsi?“

„Ei!“ hüüdis onu ja kargas toolilt üles, et küpsise järel haarata.

„Sa ei tohi ainustki suutäit enam süüa. Mehiselt ja ilma hirmuta pead sa enese nendest hirmsustest lahti ütlema.“

„Onu! See loom on juba tapetud ja teda on wõimata elusaks teha. Kui tal wõimalik oleks ennast liigutada, hingata ja rohelisele murule ronida, siis ei puutuks ma muidugi teda enam . . . Aga tal pole ju jalgugi enam . . . Ma arwan, waewalt wõib see wilets loom midagi tunda. . .“

„Asi ei seisa mitte selles! Loomulikult (onu silmis hiilgasiwad pisarad) ei tunne ta enam midagi . . . Kurjad, südameta inimesed on ta ära tapnud. Aga sina, sina pead selleest silmapilgust peale wõima rahulise teadmisega magama minuda, et sina Jumala loodud loomade ärahäwitamisest mingisugust osa ei wõta . . .“

Tänini oli lugu just ümberpöördult olnud: igakord, kui ma enne magamaminemist Jumala loodud loomade liha olin maitsnud, uinusin ma hästi, kuna tühi kõht mind pika, piinawa ja uneta ööga karistas.

Et aga Siberist kuni minu elukohani suur tükk maad oli, siis katsin ma oma näo kahe käega kinni ja sosistasin murelikult surutud häälel:

„Kudas on see ometi wõimalik, et ma tänini werejanuline häwitaja ja mõrtsukate abimees wõisin olla . . . Ei! Ei! Nüüd hakkan ma uut elu!“

Onu kallistas mind õrnalt, lõi mulle õla peale ja ütles:

„Sa saad näha, missuguse toreda lõunasöögi ma sinu kõögitüdrukult silmapilk tellin. Tunni aja pärast on kõik walmis: meil saab ilus, meeldiw eine olema!“

II.

Laual seisiwad keedetud munad, wõi, sisseteh-tud seened ja leib.

„Toit saab meile wäga hea maitsma“, ütles onu heasüdamlikselt. „Esimene sort! Ma olen nälginud kui hunt!“

Ta wõttis muna ja haaras lusika pihku.

„Onu!“ hüüdsin ma imestanult. „Tahate teie tõepoolest muna süüa?“

„Jah, mu sõber. Seega ei tapa ma ju kedagi . . .“

„Otse ümberpöördult. Mulle näib, et ka muna söömine mõrtsukatöö on. Munast oleks wõinud kena kanake tulla ja teie tahate ta ära häwitada!“

Tema silmi paisusiwad pisarad. Ta waatas tähelepanelikult mulle otsa. Ka minu silmad oliwad niisked.

Ta kargas toolilt üles ja tormas minu rinnale.

„Anna andeks. Sul on õigus. . . Sa oled palju parem kui mina!“

Me surusime üksteist wasta rinda ja istusime jällegi oma kohtadele.

Onu weeretas muna oma peos ja ütles tähendusrikkalt:

„Et ta aga kord keedetud on . . . Waewalt wõib temast weel kanapoeg tulla . . .“

„Armas onu!“ ütlesin mina etteheitwalt. „Asi ei seisa mitte kanapojas, waid teis enestes. Teie südame tunnistus peab puhas olema.“

„Sul on jällegi õigus! Tuhat kord õigus! Anna wanamehele andeks!“

Köögitüdruk tõi lillekapsasupi lauale.

„Ulata oma taldrik siia“, ütles onu armastawal pilgul mulle silma waadates.

Ma raputasin pead.

„Seda suppi ei tarwita ma mitte."

„Kudas nii?" küsis onu rahutult. „Mispäraſt ei taha ſa mitte?"

„Lubage, armas onu, et ma teile wäikeſe loo jutustan . . . Ohurikkas, päikſepaisteliſes keeduwilja-aias kaswas lillekapsas. Röömſalt püüdis ta oma heleda rohelſusega örnade päikſekiirte poole ülesſe. Täis joowastuſt ſuples ta ſoojas, ſelges ſuweõhus. Ja ta uskus, et tema röömſal, wabal elul lõppu polegi. . . Aga kurjad aednikud tuliwad, kiskusiwad ta maaſt ülesſe, tegiwad talle haiget ja wedasiwad ta suurde, südameta linna. Ja õnnetu heideti keewa wette ning ainult ſiin, nendes kirjeldamata piinades, ſai ta aru, kui kurjad ja südameta inimeſed on . . . Ei, onu! . . . Kapſaid ei ſöö ma mitte."

Onu waatas hirmunult mulle otſa.

„Sa arwad . . . et ta midagi tunneb?"

„Tundnud on!" ſoſistaſin mina piſarſilmil. „Nüüd ei tunne ta enam midagi . . . Teadlaſed on ju tõenäitlikult ſelgeks teinud, et iga taim elaw olewus on, ja kuigi ta ennaſt liigutada ei ſa, ſiis pole ſee kaugeltki tõenduſeks, et ta walu ei tunne!... Oo, kui kõwaſüdamline mina enne olin! Kui palju kurkiſid olen ma oma eluajal ära tapnud".

Onu pani luſika waikſelt laua peale ja lükkas ſupitaldreku eemale.

„Mul on ſinu ees häbi . . . Nüüd alles ſaan ma aru, kui wilets minu taimetoitlus on: ſee on maskeeritud mõrtſukatöö. Sa oled järjekindlam ja ſellepäraſt parem kui mina."

Me istuſime waikides, liigutatult ja norus peadega tühjade taldrekute ees.

„Aga," ſoſistas onu wiimaks, kuna ta tähendusrikkalt mulle ſilma waatas. „Millega peame endid ſiis toitma?"

„Piimaga" wastaſin mina. „Sellega ei tee meie kellelegi haiget. Leib tuleb wiljapeadeſt ja ſellepäraſt oleks ülekohus teda häwitada. Leiwa aſemel wõib langenud lehti kokku korjata ja nendeſt teatud jahude aſetäitja walmistada."

Onu ohkas.

„Teiſeks toiduks tellisin ma ſpargelit," ſõnas ta.

„Onukene! Lubage, et ma teile wäikeſe loo jutustan: Ühes keeduwilja-aias kaswas ſpargel. . . Röömſalt püüdis ta heledatele. . ."

„Ma tean juba", ütles onu. „Seal tuliwad aga kurjad aednikud ja tegiwad temale haiget. . ." Ta kratſis pead ja liſas uurde: „Noh, mis peab ſiis tegema. Joome pealegi piima! Wõib olla ehk wõikſime ſelle juures natukene leiba maitſta, kuni me kuiwanud lehti korjanud . . . Ta on ju nii kui nii ſurnud."

„Onu!" ütleſin ma kindlalt. „Olge ometi mehelik! Aſi ei ſeiſa mitte, nagu te ütlete, ſurnud leiwas, waid teis enestes! Teie puhas ſüdame tunnistus ſeiſab kaalu peal!"

Wäikeſe lonkſudega jõi ta piima ja waatas ikka meeltheitwamalt minu peale. Mina aga rääkiſin:

„Ma tänan teid lõpmata! Te awaſite mulle uue ilma! Siitſaadik ſaan ma terwe eluaeg paljajalu käima."

„Paljajalu? Mispäraſt paljajalu, mu ſõber?"

„Armas onu", wastaſin ma etteheitwalt, „nähtawaste unuſtate teie, et kingad tapetud loomade nahkadeſt walmistatakſe . . . Ma ei taha enam mõrtſukate kaubatarwitaja ja abimees olla!"

„Sa wõikſud ju", tähendas onu tungiwalt järele mõteldes, „omale puuſt kingad walmistada . . . Nagu Prantſuſe talupojad . . ."

„Onu . . . Ma jutustan teile midagi: Ühes waikſes, tumedas metſas kaswas puukene. Ihaldades ſirutas ta . . ."

„Ja jah", oli onu nõus. „Seal raiuſiwad kurjad puuraiujad ta maha. Mis peab aga niiſuguſel korral, nu armas, tegema?! Waata, ſinu tubadel on, näituſeks, puupõrandad . . ."

Ma naeratasin waikſelt ja tähendusrikkalt.

„Ja, armas onu! Kui te kord tagaſi tulete, ſiis ei näe teie enam laudpõrandaid . . . Ma tellin nad klaaſiſt . . ."

„Mispäraſt klaaſiſt?"

„Klaas ei tunne mingit walu. Tema ei tule taimerüigiſt . . . Toolid ſaawad mul rauaſt ja wooſid raudtraadiſt olema . . ."

„Aga . . . matratſid ja . . .peapadjad?" küſis onu erutatult.

„Need on puuwillaſt. Lina kaswab. Lubage, et ma teile wäikeſe . . ."

„Ma tean juba," ſõnas ta kurwalt. „Põllul kaswas lina ja ſeal tuliwad kurjad inimeſed . . ."

Ta tõuſis üles. Tema näol lehwis ſegane ilme ja tema ſilmis wälkus näljatuli, ſeſt ta oli ju ainult piima joonud.

„Wõib olla, ſoowite ehk peale lõunaſööki natuke jalutama minna? küſiſin mina. Ma pean weel natukene tööd tegema ja teie wõikſite endid ſeni aias lahutada."

Ta ſeiſis minu ees ruſutult ja näljaſelt ning ütles färmeste:

„Hea. . . ma ei ſega ſind mitte. . . Ma lähen jalutama. . ."

„Üks palwe weel", ütleſin ma tõſiſelt. „Ärge astuge rohu peale. . . Ta ei lauſu ju ſõnagi . . . aga ta kannatab . . . Ta ſureb teie jalgade all. . ."

Ma kallistaſin teda, ſuruſin ta oma rinnale ja ſoſiſtaſin:

„Kui teie tee peal ſammute, ſiis waadake oma jalgade ette. . . Mul kiſub ſüda walu pärast kokku, kui ma mõtlen, et teie mõne rohutirtſu ära wõikſite tallata. . ."

„Hea, mu ſõber. Sul on ingli hing".

Onu waatas kartlikult ja ruſutult mulle ſilma, teda täitis ſalajane au- ja hirmutundmus. Siſe-

Balti junkrute kõrtsi-rewolutsion.

Riigiwolikogu otsust mööda wõiwad kogukonnad ka mõisamaa peal olewate alkoholiallikate kinnisulgumist nõuda.

I.

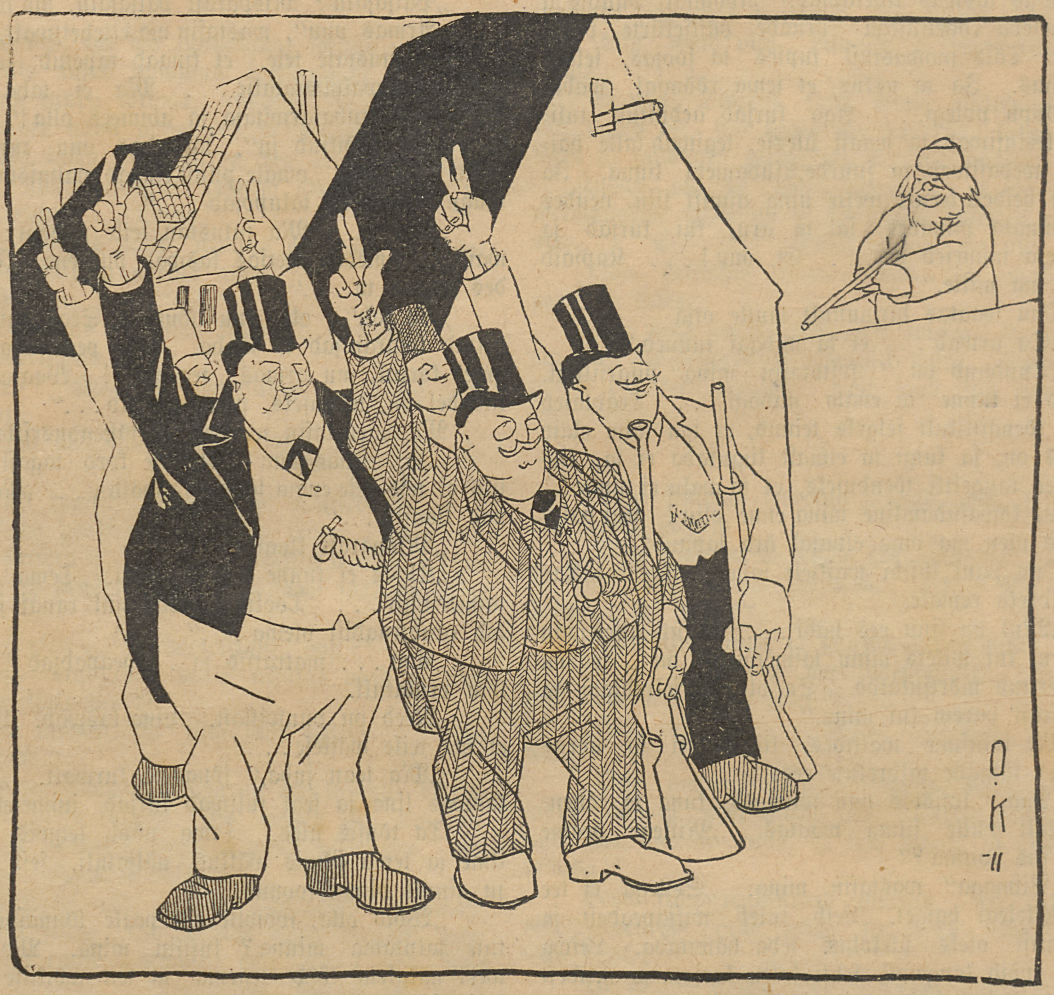

„Meie kukru-pühadust juletakse jalge alla tallata! Balti kulturat hakatakse häwitama! Ei, niisugust wägiwalla-proowi ei kaunata meie ajalooline isamaa-truudus wälja! Siin seisame ja wannume: Sõda ühendatud barbaridele! Wõitlus wiimase sinise weretilgani meie kalli kõrtsi eest!“

miselt polnud ta nähtawaste sugugi rõõmus, et ta minu õrna ja kaastundliku hinge uuele elule oli äratanud.

Kui ta wälja oli läinud, wõtsin ma kapist leiba, wiina, tüki kuivsist ja külmad kotletid wälja.

Siis istusin akna alla ja hakkasin oma söögipoolist häwitama, kuna ma lõbutundel onu silmitsesin, kes aias jalutas.

Ta sammus kitsastel jalgteedel, näljast ette poole kõweras: siin a seal jäi ta seisatama, kummardas ja silmitses oma jalgeesist . . . Kord tõmbas ta loomusunniliselt ühe puulehe ära ja tõstis selle oma huultele, nõksatas aga silmapilk terwest kehast, waatas minu akna poole ja wiskas siis lehe maha.

Ta elas kaks nädalat minu juures — kuni oma õndsa otsani.

Me käisime paljajalu, jõime piima ja magasime paljastes raudwoodites.

Tema surma üle ei imestanud ma mitte iseäranis.

II.

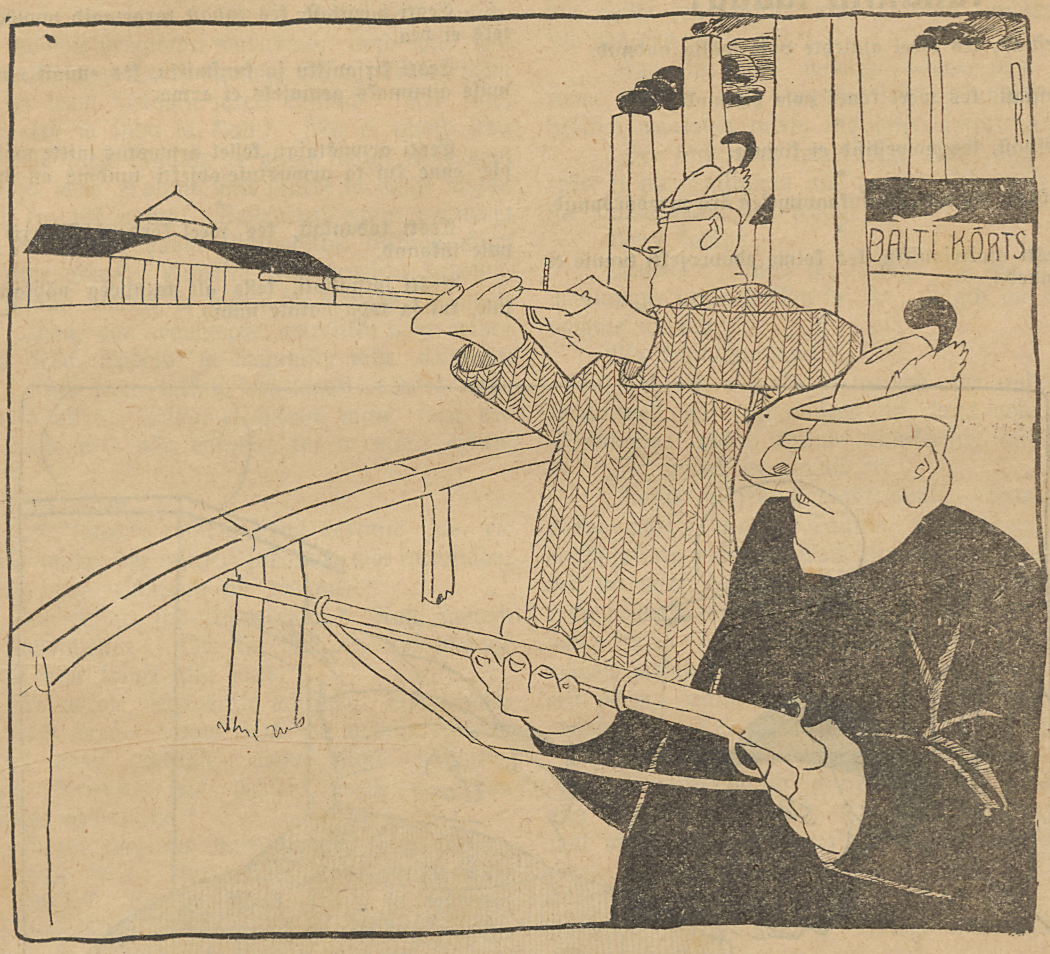

„Ja nüüd tuldagu ja katsutagu Tauria hullumaja otsust täide saata!“

Põhjus. Emand A. „Ma ei ole ühtegi teist nii õnnetu näoga inimest näinud, kui sinu sõber Joosep. Mis tal wiga on?“

Isand B. „Ta hakkas umbes kuus aastat tagasi üht wäga ilusat neidu armastama.“

Emand A. „Ja see ei wõtnud teda wasta?“

Isand B. „Ümberpöördult: see on praegu tema naine.“

*

Heategu. Üks tuttaw Tallinna kitsipung annab jõululaupäewal kerjajale kaks kopikut.

Kerjaja: „Olge terwe, kallis herra! Jumal tasub seda teile tuhande wõrra.“

Kitsipung (iseeneses): „Kui ma teaks, et see tõeste nii on, siis ma annaksin talle parem sada rubla.“

*

Elutarkus. Tahad sa raha wäärtust tundma õppida? Katsu seda enesele laenata.

*

Mis wahe on Lurichi ja Jurichi wahel?

Lurich paneb maha, Jurich wõtab üles. —p.

Laulatuselt tulles. Peigmees. Minu kallim! Wiimaks oleme ühendatud! Misjugune õnn! Aga kuda sa kirikus äritatud olid! Waewalt said sa „ja“ kogeldada.

Mõrsja (kes millegi muu peale mõtles): Teine kord ma püüan seda paremine teha.

*

Loogika. Emand Gazé (endine Kase) oma koolitatud tütrele, kes uute „klaweritükkide“ ostmiseks raha tahab:

„Klaweri tükkisid! Nüüd on lugu lahti! Kas sest klawerist, mis alles enne jõulu osteti, weel küllalt ei ole?

*

Õnnis unenägu. Isand A. Suurepäraline! New-Yorgis on nad 55-kordse maja üles ehitanud.

Isand B. Küll oleks tore, kui see maja minu oleks: paneksin naiseema wiimase korra peale ülesse ja häwitaksin sõidutooli ära.

*

Arsti juures. Ema (pojale): „Kusti, näita nüüd ilusti tohtri herrale keelt.“

Poeg: „Kas ma temale pikka nina ka pean tegema?“ —p.

Mida ma enne surma weel näha tahaksin saada:

Eestlast, kes weel ajalehte pole wälja andnud.

*

Eestlast, kes weel kõnet pole pidanud.

*

Eestlast, kes nowellisid ei kirjuta.

*

Eestlast, kes juba kintsukaapimisest ära on wõõrdunud.

*

Eesti ajakirjanikku, kes kolme eduprojekti tunnis ei jäksa muneda.

*

Eesti üliõpilast, kes ennast esimesest semestrist peale õpetlaseks ei loe.

*

Eesti haritlast, kes endast targemaid poolharitlasteks ei pea.

*

Eesti kirjanikku ja kunstnikku, kes ennast oma rahwuse ainumaks geniuseks ei arwa.

*

Eesti arwustajat, kellel arwustus mitte walmis ei ole, enne kui ta arwustuse-objekti tundma on õppinud.

*

Eesti kodanlast, kes weel kordagi Marxi ümber pole lükanud.

*

Eesti sotsialisti, kelle alt talupoeg nähtawale ei tule, kui sa teda natuke nühid. —de.

„Kuule, Mart, kas sina ehk ka mõne hariduse-seltsi liige oled?"
„Ikka ka, paruni herra."
„Kui kaua siis juba?"
„Kolm aastat saab ära."
„Ja ei oska saksa ees weel mütsigi maha wõtta!"

Mure.

Eks te ole wana Willemit mõnigi kord näinud, kui ta hoowis prügikasti puhastab, lund wiib või liiwa toob, aga kes on temaga palju pikemat juttu teinud ja tema käekäigu järele küsinud? Kes teab, kus ta elab ja kuda ta elab? Ma ei olnud seda iialgi tema käest küsinud, ei olnud iialgi tema pool käinud ja tema ei olnud meie juurde ka iialgi muidu tulnud, kui töö asjus. Sellepärast panin ma wäga imeks, kui ta uue aasta õhtupoolikul korraga minu poole sisse astus. Arwasin teda hariliku õnnesoowiga tulnud olewat ja pistsin käe taskusse, et poolt rublat otsida, aga wanamehe murelikku nägu nähes pidasin seda wäheks ja wajutasin talle rublatüki pihku. Kuid tema lükkas seda tagasi ja ütles nagu haawatud olles: „Ma ei tulnud mitte raha norima, waid head nõu paluma, kui te mind aidata tahate."

„Mis asjas?"

„Teie tunnete rohkem linna herrasid, kas teie ei wõiks mulle üht inseneri juhatada wõi soowitada, kes minu maja ehitamist üle waataks."

„Teie ehitate siis omale maja? Noh, soowin õnne, soowin õnne! On ikka hea asi, kui wanuse päewilgi oma katuse alla saad."

„Eks ta ole, sellepärast tahtsingi Lasnamäele ütitest üles liüa. Linna sees on hobuse korterid kallid ja lehma lautasi, nagu nüüd nõutakse, ei olegi. Rentisin seal tükikese maad ja tahan warjualuse peale teha."

„See ei saagi siis suur maja?"

„Suur maja! kust minusugune juure maja wälja wõtab? Praegu krunt kallis ja materjal maksab hingehinda, töölistest pole rääkidagi. Tahtsin oma jõuga walmis saada. Kahekesi pojaga nokitseme hommiku enne tööle minekut ja õhtul pärast koju tulekut paar tundi ja paneme palgikese palgikese järele seina. Terwet päewa ei saa juures olla, waja leiba ka teenida, aga õhtuti ja hommikuti teeksime need neli wäikest seinakest paari kuuga ikka üles. Kui nüüd aga ühe inseneriherra leiaks, kes waewaks wõtaks seal juures olla, nii kaua kui meie palkisid paneme."

„Aga mis peab insener seal tegema?" küsisin mina.

„Eks ta seisa ja waata! Näe, linnawaht ütles, et uus seadus on wälja antud ja uuest aastast ei tohi keegi midagi ehitada, kui insener juures ei seisa."

Nüüd ma mõistsin.

„On teil siis nii palju raha, et inseneride jõuate juures seismise eest maksta," küsisin ma.

„Meie teenime pojaga kahekesi kokku 3 rubla päewas," seletas mees, „mõnikord ka rohkem. Naine saab piima eest ka natuke. Noh, meid on neli hinge söömas — sest üks poeg käib weel koolis — hobune ja kaks lehma nõuawad ka toitu, aga eks nüüd rubla wõiks ikka inseneri jaoks järele jätta."

„Kahju küll," ütlesin ma wanamehele, „aga ma ei usu, et teie Tallinnast inseneri leiate, kes ühe rubla eest iga hommiku ja õhtu tundide kaupa teie töö juures seisaks."

„Ega tal seal midagi waewa pole. Meie teeme kõik töö ise, muudku seisku juures, et kui politsei waatama tuleb, siis inseri-herrat näha on."

„See kõik wõib wäga õige olla, aga insenerisid ei ole Tallinnas nii palju. Waewalt wõiksite kümne rubla eest kedagi leida."

Mees kohkus.

„Kudas?" küsis ta. „Aga mis ma siis oma maalapiga peale hakkan? Ja palgid on ka juba paigale weetud."

Ma kehitasin õlgasid.

„Kahjuks, kahjuks ei tea ma nõu anda. Wististe tuleb teil ehitamisega nii kaua oodata, kuni Tallinnasse rohkem ehituse tehnikerisid sigib."

„Ja millal see sünnib?"

„Raske on seda kindlaste ütelda. Arwatawaste aasta pärast asutab Tallinn tehnika-kooli, nelja aasta pärast tulewad sealt esimesed tehnikerid, umbes 30 meest, wälja. Aga neid on suuremate ehituste juurde tarwis. Kui iga aasta 30 tehnikeri wälja tuleb, siis on 15 aastaga neid 450 ja siis waheşt jatkub ka teie maja juurde. Kuid mitte rubla eest päew, waid wähemast kolm peab teil walmis olema."

Wanamehe näost paistis meelehetmine.

„Ei minu hallid juukşed siis enam oma katuse alla elama saa," ütles ta. „Nüüd on aga maa rent maha wisatud ja palkide weoga ennast muidu waewatud!"

Järgnes waikus. Mu meel oli raske, et wanamehele uueks aastaks midagi rõõmustawat ei wõinud ütelda.

Korraga tõstis ta pea üles.

„Aga kas kiwimurdmise juures ka insener peab olema?" küsis ta.

„Ei, seda ei ole nõutud."

„Siis ma tean, mis ma teen," ütles wanamees otsustawalt. „Ma kaewan maa sisse koopad, enestele, hobusele ja lehmadele. Ja seal on teisi weel, kes tahtsiwad ehitama hakata, aga inseneri ei jõua wõtta, — kõik teeme nii."

Hästi rõõmsamalt jättis wanamees jumalaga ja läks kärmeste minema. Wististe oma kaaskannatajatele lunastust kuulutama.

Lootuse järele tekib Tallinnale nüüd Lasnamäel uus linnajagu juurde, mis oma ehituse-kunstilise iseäralsuse ja algupäralsusega üleilma kuulsaks saab ja kõigist maadest uudishimulisi reisijaid seda imet waatama meelitab.

Logos.

Teade.

Wene mõisnikud on Balti parunitele musutamiseks suuremad paled määranud. —de.

Balti asjad riigiwolikogus.

„Tagasi! Tagasi! Kuhu sa kuriloom kipud? Näe, wõi tema tahab Tauria paleest läbi minna meie marjaaeda laastama!“

Wägewus. Eila ööse käisiwad mul uudishimulikud külalised. Ma ei soowinud, et pruudi kirjad nende pihku sattuksiwad, sellepärast istusin lauda ja kahmasin sule kätte.

„Mis Te tahate kirjutada?“ küsiti.

„Wäikest telegrammi sõber Illiodorile.“

Minu külalised wabandasiwad endid eksituse pärast ja kadusiwad. —de.

Kirjawastused.

Eduard Wilde, Kopenhagenis. Kahjuks jõudis Teie tüse saadetus sel päewal siia, kui „Sarjaja“ nr. 1 masina alla pidi minema, nii et ainult pisikesi pilpaid natuke tarwitada saime. Jutustus „Jack Brown“ ja teised tulewad weebruarikuu numbrisse. Terwisid ja head tuju uueks aastaks!

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 2 Weebruar 1912

Hea amet.

„Kuule, kus sinu wäike Jenn nüüd o? Kas käib ikke alles linnas koolis wõi? Mise?

„Miu Jenn o nüüd linnas ajalehe kaastööline.“

„Oh sa eldene aeg ä! Mis amet see siis o?“

„See o ilus amete. Käib teene muud kui linna kaada ja müüb ajalehta ja seitungisi!“

Tauria palees.

Wene juht Inglise külalistele: „... Siin, minu herrad, näete üht meie riigi uuemat ja kahtlemata kõige algupärasemat heategelist asutust. See on hoiu- ja mängukoht isikutele, kes ühte Wenemaal wiimastel aastatel nähtawale tulnud iseäralist suurusehaigust põewad, mis end selles „kindlas idees“ wäljendab, kui oleksiwad põdejad seaduseandjateks kutsutud ja kui peaks walitsus nende tehtud seadused maksma panema. Siin lastakse neid õnnetuid riigi kulul ja tarwilisel walwusel rahulikult oma lapselikkudele illusionidele elada. . .“

-de.

Luule ja eluprooſa.

„Sind ehitän mia õnnekroonin, mis päikse kullast heledämp. . .“

„Armas Jaak, kas sõis tõeste sehante kübar olemas om?“

Nellameeste koosolek.

Talupoeg, kes peale surma õnnelikult taewa wärawa taha oli jõudnud, tahtis enne sissesminekut weel oma piibunoru puhastada. Peetrus juhatas mehikese ühe lähedal kaswawa põõsa juurde, kus ta oma töö wõiks ära teha. Oma all — armsa emakese maa peal — nägi aga talupoeg suurt nellameeste-koosolekut ära peetawat. Mees kartis sakstele tuhka silma puistata ja küsimise peale, kas ta tohiks oma piipu tühjendada, wastas Peetrus rahulikult: „Puista aga peale oma tuhk piibust alla. Need wennad karjuwad siiski hurraa — kui see ainult ülewalt poolt tuleb. — Ainetel Sinihabe.

Kollane raamat.

Milli Mallikas.

Eesti juubelipidude ja albumite-wäljaandmise ajajärk on ka Balti parunitele külge hakanud ja nad tahta lähemal ajal ühe kogutööga haritud ilma ees esineda, kus Balti Saksa geniuse wiimased õied kogutud on. See oleks mõisnikkude „Kollane raamat", pühendatud „Hiina küsimusele" Läänemeremaadel. See album näitaks, kudas „Hiina küsimus" tekkinud, ajalooliselt arenenud ja missuguse tegeliku kuju see kulturawool käesolewal silmapilgul on omandanud.

Sellekohased juhtmõtted on hiljuti parunite ja poolparunite kui ka muude teiste sellewääriliste Saksa meeste nõupidamise-koosolekul kindlaks määratud ja leiawad albumis asjatundjate käsitust. Toome siin Hiina-küsimuse tähtsamad alused, mõne täiendawa ja seletawa märkusega.

Hiina küsimusest ei saa Balti mõisnik mitte mööda. Oma enese Saksa sugurahwast moonakaks teha, ei ole isamaalik. Ka Eesti ja Läti moonakas on mõisa töö jaoks liig haritud, loeb ajalehte ja koolitab lapsi. Wahe Eesti moonaka ja Balti paruni wahel ei ole enam kuigi suur, ja wõib aeg tulla, kus kubjal raske on pärismoonakat wõltsmoonakast lahutada. Sellepärast tuleb — Hiina tööliisi sisse wedada.

Et Hiina moonakad maa pärisrahwaga suudaksiwad wõistlust wälja kannatada, tuleb Balti olusid nõnda muuta, et see maa oleks nagu Hiinamaa ja Balti rahwas oleks nagu Hiina rahwas. Kõik metsad tulewad ära häwitada, sest Hiinamaal ei ole metsa. Tühjad kõrtsid tulewad oopiumisuitsetamise tubadeks muuta.

Et hiinlane tuuletõmbust ei armasta, waid ta wagases wees hästi sigineb, sellepärast tuleb Baltimaa ümber kõrge müür ehitada, nagu Hiinas. Hiina moonakad wõiwad paganaks

Kindlaste teada.

„Mis sa arwad, Jürka, mis kella aeg o?"
„Mis seal arwata! Kell o 1/3 7."
„Kus sa seda tead?"
„Kus sa seda tead! Radu ise minewa-nädali ütles!"

Liiga magus.

„Kuule, emä, kas musu om kua magus?"
„Jah, ikke, armas laits!
„Om wist ikke õige magus! Miks mudü isä, iga kõrd, kui sind suudleb, sibüläd päale hammustab!"

jääda, siis ei ole mitte tarwis nendega ristiinimese kombel ümber käia. Muidugi tuleb siis igasse mõisa wäike Hiina kirik ehitada ja kui need Aasia kollanahad suures reisipalawuses oma Hiina jumalad koju on unustanud, siis tuleb Wiegandi käest mõned tosinad tellida, sest mõisa sepp ei ole wast niisuguse tööga harjunud. Kiriku eestseisja ja patronat oleks muidugi mõisnik. Et Saksa soost õpetajaid Eesti kogudustest wälja pitsitama hakatakse, siis awaneb neile uus töö-põld — Hiina preestriteks hakata. Muidugi wõtab see „usuline sissesead" kulusid, kuid asja Balti paruni ees aukartust, sest et ta niisugust hirmutist esimest korda elus näeb, kuna aga senine pärisrahwas sellega põlwest põlwe ära-harjunud on ja tuimaks läinud. Hiina töölist wõib sõimata, sest ta ei saa sellest aru ja wastu-rääkimiseks ei ole tal „kohalikku" keelt. Hiinlase töölesundimiseks ja juhatamiseks tarwitaksiwad paruni-herrad niisuguseid üleüldisinimlisi abinõusid, nagu rusikanäitamine ja põlwega tõukamine, mis endiste Saksamaa tallipoiste ja lihunikkude järeltulijatel alles praegugi weres on ja mida teadus atawismuseks nimetab. Wõib

Unustaja. Professor: „Pagana pihta, olen jälle unustanud wihmawarju kaasa wõtta! Nüüd saan nahani märjaks."

wõib ka nõnda korraldada, et need kulud waldade kaela langewad.

Et hiinlased sea- ja lambaliha asemel on harjunud kõiksuguseid kahepaikseid ja roomajaid tarwitama, siis läheb siin rahwatoitmine laiemale alusele. Mõisnikkude jahipidamise õigusi Baltimaal tuleb laiendada. Jahipidamine konnade, wihmausside ja seatigude peale jääb mõisniku eesõiguseks. Senini pidi talumees rahulikult pealt waatama, kui jänesed tema kapsad ja õunapuud ära närisiwad. Nüüd ei tohi ta isegi kapsaussi puutuda ja teda siginemast keelata...

Hiina tööline on odaw tööjõud ja teda on Baltimaal kerge toita. Hiina moonakas tunneb olla, et isegi esimese öö õigust jälle maksma wõib panna. Sest asjatide wastu wõib ju wähe aasialik olla... See oleks wast ainuke platt-worm, kus Balti mõisnik oma uute moonakatega lähemalt kokku puutuks.

Ainult üks asi teeb muret. Hiinas on — rewolutsion... Ja kes wastutab selle eest, et Hiina töölised mässuwaimu Baltimaale ei too, kus seda isegi juba küllalt on? Siin peab wäga ettewaatlik olema. Kuid ka siin on parunitel nuppu. Nemad tahawad suurriikide peale mõju awaldada, et Hiina wabariik makswaks tunnistataks. Sellega oleks Hiina walitsew sugukond jäädawalt oma koha kaotanud ja neil

ei jääks muud nõu üle, kui Baltimaale moonakaks hakata. See oleks igatahes usaldaw rahwas, kes mässu wihkab.

Mongollaste Europasse tungimise eel on alati taewas mingisugust tähte nähtud. Hiina moonakate Baltimaale tulemine ei ole muidugi nii suur sündmus, et taewakehad oma nägu wõi tegu muudaksiwad. Aga päris ilma täheta ei ole see asi ka tulnud. Sest kudas nägi mõne aja eest üks Tallinna postkontori ametnik unes, nagu ei oleks Tartu linn enam Emajõe ääres, waid kusagil Türgi-Aasias. Niisugune unenägu peab ju midagi tähendama!?

□□□□

nad Märti silmasiwad. Märt ei pannud wärwitud plikatest tähelegi, ega lugenud teda ka täiemõistuslikeks olewuseks.

Kord jalutas ta jälle linna puiestikus. Meeleolu oli hea; 8 kaalu linu oli ära müüdud, tehtud liigud mõjusiwad omajagu kaasa. Ühe pingi peale oliwad kolm õrna sakspreilit aset wõtnud ja Märti silmates muutus neiude meeleolu üpris roosiliseks. Mükkud, kihistamine, sosistamine eints, tswei, drei keeles oliwad ühe hoobiga preilnade juures päewakorral. Et rahwast palju liikumas oli, äratas neitside naer tähelepanemist ja hulk silmapaarisid juhiti Märdi isiku peale. Märt tundis kudas ta lõbus meele-

Balti parunite ja Wene rahwuslaste wahekord:

I Enne.

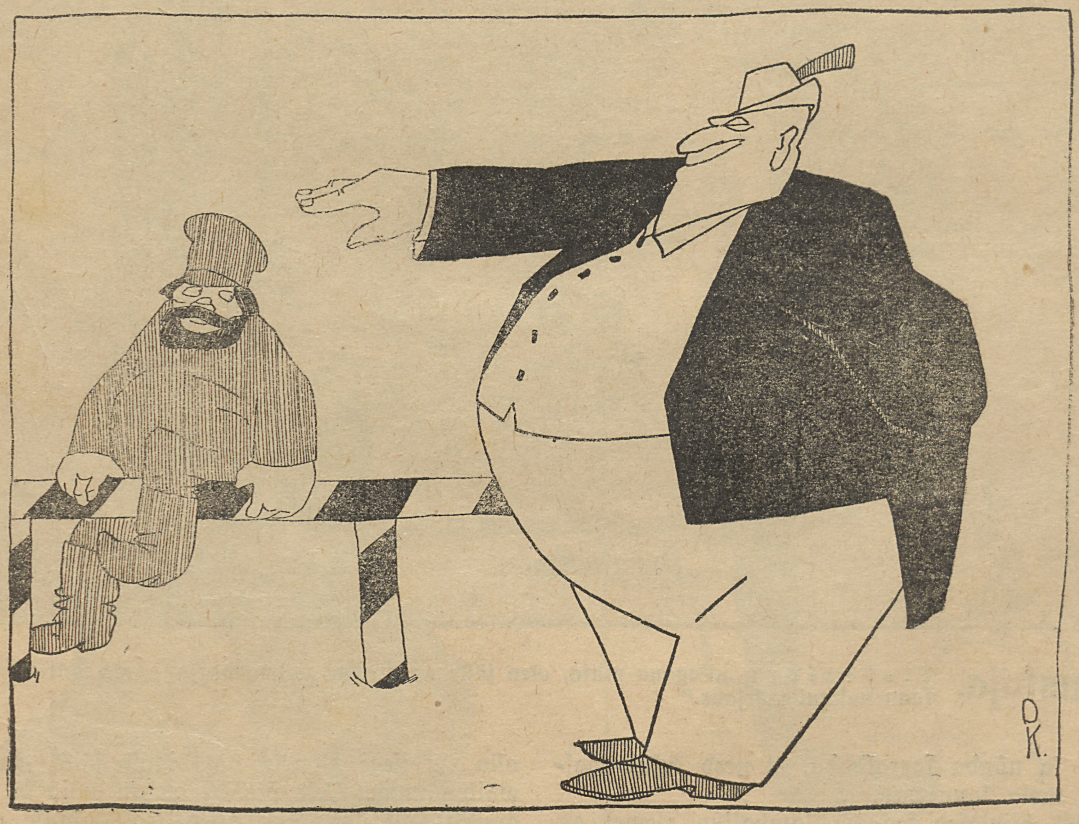

Parun: „Sina, kuhu sa ronid? Kas sa ei näe, kus rajapuu on?“

Muraka Märt ja linnapreilid.

Muraka Märti tundis kõik linn, sest taewataat oli teda iseäralise kehaliku küllusega õnnistanud. — Ei olnud igal kaupmehel niisugust kaalu, mis Märdi raskust oleks puudades ilmutanud. Noored sihwakad, kui nisuwarred, linnapreilid, kes harwa ainult niisugust täismeest näha saiwad, kõhistasiwad iga kord naeru, kui

olu kaduma hakkab. Wiimaks astus ta ootamata preilide ette, kumardas sügawaste ja ütles:

„Austatud preilid — mina olen auga paksuks saanud — soowin teile sedasama!“

Noored linnapreilid ei olewat Muraka Märdi üle enam kunagi naernud.

Ainetel Sinihabe.

Et päraſt kahetſeda ei oleks.

Meil on nüüd, tänu kadunud Dr. Hellatile, Eesti waimukangelaste kodu, kuid ma ei ſaa mureſt lahti, et pärandaja oma testamendis ühte wäga tõſiſt asjaolu ja ſelle paratamata tagajärgeſid tarwiliſe täpipealſuſega ſilmas ei ole pidanud. Kodusſe aſetatakſe muidugi mitme kunſtiwoolu eſitajaid, ja need woolud põrkawad julgeste hommikuſt õhtuni, ſagedaste ka weel ööſeti, tuttawa Eesti jõutüſeduſega wastamiſi. Et niiſuguste estetikaliste mõttewahetuste puhul maja mööblid ja kõik muu käepäraline liikuw wara ka weel teiſe praktikaliſe otstarbe omandawad kui ſee on, milleks nad loodud, otstarbe nimelt, arwamistele rohkem läbilööwat rõhku anda, ſelle kohta ei wõiks kahtluſt olla. Kuid ſelge on, et kodu ülewalpidamine ſel lool natuke kalliks läheks.

Testamendi täideſaatjatele ja kodu ſisſeſeadjatele annan ma ſeepäraſt tungiwalt nõu, kahju eeſt hoidmiſeks järgnewat juhtnööri lahkeſte tähele panna:

1. Lauad, toolid, pingid, järid Eesti kirjanikkude ja kunſtnikkude kodus olgu rauaſt wõi malmiſt ning põranda külge kõwaste kinni needitud.

2. Aknatel olgu ruutude ja raamide kaitſeks raudwõred ees.

3. Raskemad raamatud bibliotegis ſeisku lühikeſte tugewate ahelate otſas.

4. Peſunõud ja ſöögiriiſtad, weepudelid ja ſaapaſulaſed olgu wastupidawaſt, aga kergeſt metalliſt.

5. Maja õue hoitagu kiwideſt ja kaigasteſt puhas; aeda lastagu kodulaſi noorte puude tulul ainult ſelja peale ſeotud kätega; köögiuks hoitagu nende eeſt alati lukus.

Ainult niiwiiſi ſaaks ſelle eeſt hoida, et Eesti Olümp oma inwentari iga nädal ei tarwitſeks uuendada. Ka poleks majakaſiiatel iga hommiku niipalju riſu ja puru, luid ja konta wälja pühkida, waid diskuſſionide jäänuſed redutſeriksiwad endid ainult riideribade, juukſetuttide, kõrwaleſtade, ninaotſade ja poolikute hammaste peale.

-de.

Balti parunite ja Wene rahwuslaste wahekord:

II. nüüd.

„Su jalge ees ſiin istun mina . . .“

Tallinna rahuselts.

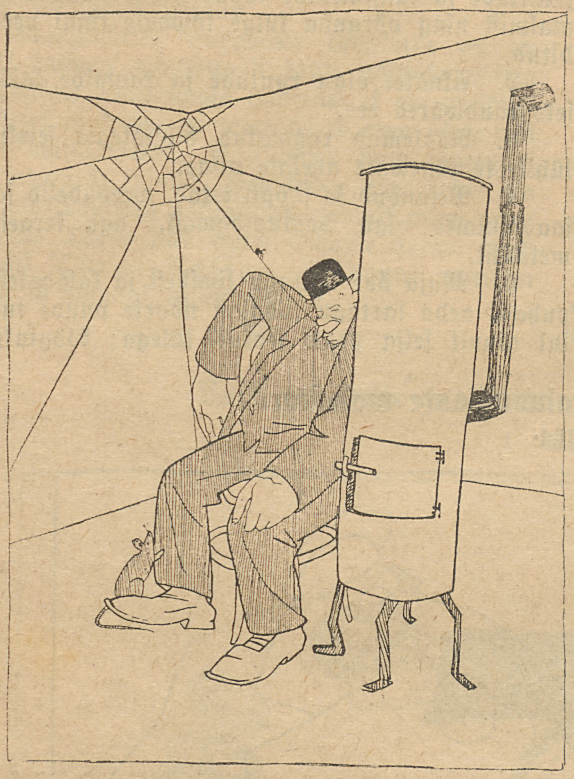

Saladus, kudas selle maailma hädaorus ilma haiguseta ja kaua wõib elada.

F. Mülleri järele wabalt Ulf. W—ner.

Kui ma 13 aastat wana olin, juhtus mulle esimene statistika aruanne kätte.

„Naisemehed" — seisis seal — „elawad keskmiselt 10,5 aastat kauem kui poissmehed."

Hulk põhjuseid oli selle huwitawa nähtuse seletuseks toodud ja enam-wähem oliwad nad kõik hästi wälja walitud. Ma kirjutasin seda enesele kõrwa taha.

Pärastpoole lugesin ma ühest ajalehest, nimega „Antinikotina": Statistikaliselt on kindlaks tehtud, et mittesuitsetajad 12,3 aastat kauemine elawad kui suitsetajad."

Minu onu, kes alati nagu mõni wabrikutoru suitses, luges ka neid suitsuwastaseid ridasid ja porises: „Tehke selgeks, et inimene, kes ilma suitsetamiseta 83 aastat elas, suitsetades aga 71-aastaselt oleks ära surnud, he-he?"

Mina ütlesin: „Onu, statistika..."

„Ah, jäta oma statistika" — sõnas onu, kas ei wõiks mittesuitsetajad nõuda, et nad näituseks 31-aastaselt — 19 aastased wälja näeks, et differenzi (wahet) kätte saada, he-he?"

— Mis wõib selle peale wastata?

Nähtawaste ei saanud minu onu statistikast sugugi aru.

Kui ma eneselt elu kinnitada tahtsin, ütles mulle agent, et „paastujatele" wäiksem premia on määratud.

„Mikspärast?" küsisin ma.

„Wäga lihtsalt," wastas ta ja tõmbas taskust ajalehe wälja, „lugege siin, et paastujad 9,7 aastat rohkem elawad kui teised inimesed.

Ma märkisin seda enesele üles. Pärast seletas mulle üks ilukirjakooliõpetaja, et tema statistikalise tabeli järele inimesed, kes wara magama heidawad, 11,5 aastat kauem elawad kui ööhulkujad. Ja see pidi tõsi olema, sest mispärast hakkas üks ilukirjakooliõpetaja statistikat wõltsima?

Mõne aja järele, Franklini elulugu lugedes, leidsin ma ühe märkuse, et wara ülestõusmine läbisegamine 13,801 aastat elu pikendada. Et see nummer õige, on iga koolipoisile selge.

Ühe kefiri walmistuse kuulutust lugedes leidsin ma järgmise, raswaselt trükitud lause: kõik kefiri tarwitajad elawad 12,3 aastat „lisa elu"... Et „müllerdamine" 7,6 aastat inimese elu pikendab, on iga spordimehele teada, nii et sellest ei maksa rääkidagi. Uudiseks oli mulle ühe noore kontoriteenija seletus, et taimetoitlased 14,8 aastat „wereimejatest" ette elada... He, see on huwitaw!.. Tegin taskuraamatusse märkuse.

Wabrikandi poolt, kellelt ma omale spordisärgi ostsin, sain ma allkirjadega järgmise tunnistuse: selle kwiitungi ettenäitaja wõib 3,8 aastat eneselt elule juurde lugeda. Wabrikant N. N. Arijuhataja N. N.

Ühe suwitaja käest sain ma teada, et päikesewannid 2 aastat elu pikendada. —

Kui ma kõik seda teada sain, olin ma 43 aastat wana. Nüüd seadsin ma järgmise tabeli kokku:

1)	Naisewõtmine pikendab elu	10,5 a.
2)	Mittesuitsetamine	12,3 „
3)	Paastumine	9,7 „
4)	Warane magama-minemine	11,5 „
5)	Warane ülestõusmine	13,8 „
6)	Kefir	12,3 „
7)	Müllerdamine	7,6 „
8)	Taimetoit	14,8 „
9)	Spordisärgid	3,8 „
10)	Päikesewannid	2 „
	Kokku	98,3 a.

Ma saatsin selle tabeli statistikalise komitee kätte läbiwaatamiseks ja sain ta mõne nädala pärast järgmise, ametlise pealkirjaga kätte: üsna õige. Asjatoimetaja N. N.

Et ma aga loomu poolest arwustaja olen,

wõtsin ma nõuks elupikenduse eeskirja mõju mõne tuttawa inimese kallal proowida.

Sellepärast astusin ma ühel ilusal hommikul, oma wana hea sõbra X. juurde sisse.

„Kuule hea inimene," ütlesin ma, „sina oled alati uuenduste poolehoidja olnud..."

„Olge head," ütles ta ja näitas pahema käega istme peale.

„Tänan. Waat siin" — ma lehwitasin ta nina ees paberit — „on saladus, kudas inimene enese elu 98 aastat pikendada wõib."

„See on tore," hüüdis sõber, „näita siia, hakkame proowima!"

„Sellepärast ma just tulingi sinu poole, armas weli! Sa wõid palju head teadusele tuua, kui minu retsepti järele elad, kas saad aru?"

„Olen nõus, hakkame aga peale!" hõiskas waimustatult sõber. „Tähendab — mitte suitsetada, mitte juua, mitte —." Tal tuli nagu midagi meelde. „Jah, aga mis sina siis teed?" — küsis ta.

„Mina hakkan sind kontrolerima, tähele panema."

„Kontrolerima?"

„Igatahes, et tähele panna, kui palju sa minust kauem elad, saa ometegi aru!"

„Tore, wäga tore! Tähendab, sa tood end teaduse ohwriks?"

„Heameelega!"

„Mina ka. Ja sellepärast teeme üks „piikene" ära, mis?"

„Mina teen küll, aga sina mitte — kolmas tabeli punkt keelab selle ära..."

Nüüd panin ma tähele, et elu pikenduse protsess sõbraga juba peale hakkas — ta nägu wenis pikemaks...

Pean tunnistama, et minu sõber kõik tabeli punktid täpipealt täitis. Ja meie olime kindlad, et katse õnnestab. Äkki aga poolteise aasta jooksul suri teadmata põhjustel mu sõber ära.

Ma murdsin pead ja ei saanud aru, miks sõber ära suri.

Minu onu aga ütles, et liig terwis inimese kehale niisama kahjulik olla, kui haiguski.

See on muidugi lori. Minu onu oli statistikaliselt üsna harimata inimene. Muidu oleks, pean tunnistama, et mu waene sõber statistikaliste seaduste põhjal 187,9 aastat wanaks oleks elanud.

Kahju, et ta ennem ära suri.

Õige põhjus.

Külamees: „Mõni ime, et metsad häwinewad! Näe, nowellisid sajab nagu lund, ja wõi nad kobrulehtede peale on trükitud! Tühja kah, et mõisnikud süüdi!" -de.

Päewauudised.

Laewatehase ehitamise asjus kuuleme kindlast allikast, et Creuzoti äri sealpoolsete ettepanekute peale otsustanud on oma laewatehast Tartusse ehitada, sest et see rohkem maa keskel on, kui Tallinn, kuhu ehitamine enne oli kawatsetud.

*

Komisjoni otsitakse. 15 walla asemikud jõudsiwad eila Paidesse, et wolikogu palweid kooli abiraha asjas kreis-maakoolikomisjonile ära anda. Uulitsaid mööda ringi rännates eksisiwad saadikud ära, sest keegi ei teadnud neile juhatada, kus komisjon asub. Siis otsustasiwad nad Tallinnasse sõita ja Landstoa balkoni pealt pikasilmaga komisjoni asupaika uurima hakata.

*

Mõistlik eeskiri. Kuna wiimaste kuude jooksul mitu korda rongi wäljajooksmist roobastest ette on tulnud, kus ikka wiimane wagun õnnetuse põhjuseks oli, siis on teeülemus käskinud edaspidi kõigil rongidel wiimast wagunit maha jätta. „M. N. N."

*

Kuulus ihualasti tantsijanna Onez Irbeliani on kahetsemisewäärt seisukorda sattunud. Kui politsei ta mõne nädala eest kinni wõttis, siis wihastas ta ennast nahast wälja. Waheajal on ta soolaputkas hea toitmise tagajärjel nii paksuks läinud, et ta enam endisesse nahasse ei mahu, mispärast teda ka wälja ei wõida lasta. Lahkeid inimesi, kellel mõni hea wana nahk tarwilises suuruses olemas on, palutakse seda kunstnikule laenata ehk kuuwiisi osakaupa maksmisega müüa.

Kõige pahemat. „Kuda te selle mõtte peale tulete, et ma abielus olla?"

„Ma nägin teid eila ühe naisterahwaga käsi-käes kõndiwat."

„Ja siis mõtlete kohe kõige pahemat!"

*

Sõnapidaja mees. Friido: „Ütle õieti, millal sa siis kord mulle mu raha tagasi annad?"

Tiido: „Tulewal nädalal."

Friido: „Nii ütlesid sa minewal nädalal ka."

Tiido: „Ja ütlen ka edaspidi niisama. Sest mina ei ole mitte mees, kes ükskord nii, teinekord teisiti räägib."

*

Kohtu ees. Kohtunik: „Kas teie tõeste tahate tunnistada, et see wigane lonkur teie silmnäo nii ära on kriimustanud?"

Kaebaja: „Ja muidugi! Pealegi ei olnud ta siis wigane ega lonkur."

*

Wõõrastemajas. Kelner: „Kas teie ei soowiks waheşt jänesepraadi?"

Wõõras: „Ei, mul tuleb jänesepraadi söömise järele ikka kassiahastus."

*

Hirmus kättemaks. Laubmannidel on wõõrad. Wäike Liidi tahab kõögis kookide küpsetamist waadata, aga warsti tõuseb tal kõögi-Liisaga riid. Natukese aja pärast tuleb ta tuppa ja ütleb wihaselt: „Kõögi-Liisa wõttis mind kättpidi ja wiskas uksest wälja, aga selle eest sülitasin ma talle enne supi-kastrulisse."

*

„Tule, Hansike, anna mulle musu."

„Kas tead, tädi, lõö mind parem."

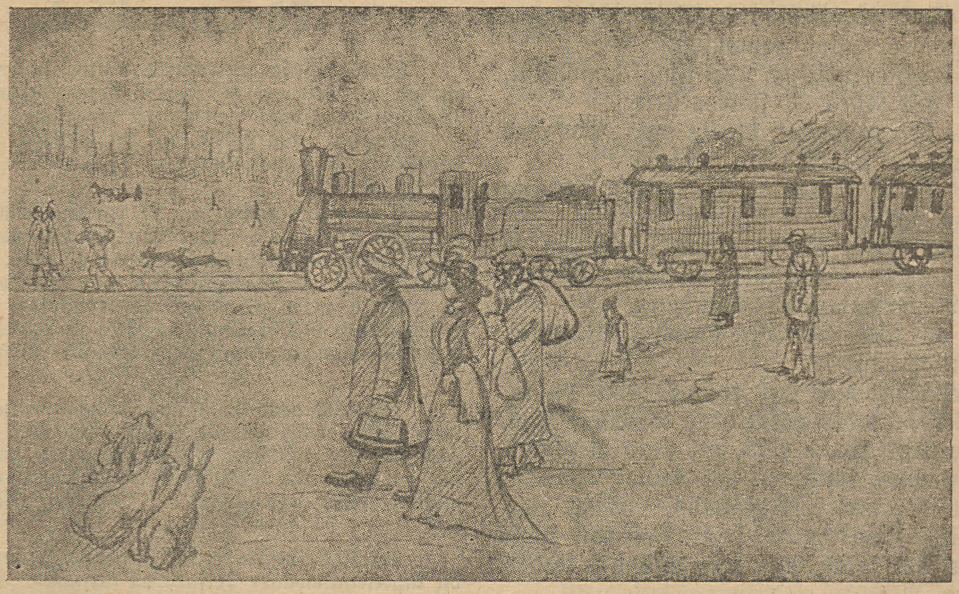

„Ema," küsib wäike jänes,
„ütle mulle ometi,
mis seal rataste peal ronib
hiljukesi edasi?"

„Pojuke," tal wastab ema,
„kas sa siis ei teagi:
meie „kitsaroopaline"
ainult käib nii hiljuksi."

„Emake," poeg küsib uuest'
„mis need inimesed seal
sammuwad nii lõbusaste
rongi ees ja raudtee peal?"

„Pojuke," tal wastab ema,
„siin on tuttaw lugu see:
jala jõudwad inimesed
rutemine pärale." „Lodz. Ztg."

Kuulutused.

Kasulik maamüük ilusas suwituskohas!

Tallinna linna ligidal Tagarabas, ilusas, rahulises kohas, kus ükski puu waatepiiri ei wähenda, kus ei raudtee, automobil ega postwanker oma käraga suwitajate rahu rikkuma ei tule, kus ühtegi talukohta oma matside ja lojustega ligidal ei ole, on

head ehituseplatsid

kuulmata odawate hindade eest, ainult $^1/_{1000}$ kop. kantsüld, müüa.

Et nimetatud kohas maakera keskpaigani üle 3.000.000 sülda on ja maapind kuni selle keskpaigani ostja päralt jääb, siis tuleb, kui ruutsüld 30 rubla arwata, kantsüld kõigest $^1/_{1000}$ kop. maksma, mis naeruwäärt odaw hind on.

Nõnda siis: ühe ainsa kopiku eest 1000 kantsülda!

See on niisama hea, kui kingitud!

Peale selle anname igale ostjale iga ruutsüllа kohta

75.000.000.000 kantsülda õhuruumi täiesti

ilma maksuta kaasa.

Sellepärast tarwitagu iga mees õnnelikku juhtumist ja ostku omale suwituskohaks Tagarabas paras maatükk. Ligemaid teateid annab

Hindrik Imeja,
Õhulaewa uulitsas, omas majas.

Lõbus noor lesk,

armastuse järele jänunewa südamega, otsib uut eluseltsilist. Soovijad wõiwad mind homme Rahumäel päraft minu palawalt armastatud, unustamata, hea südamega mehe matmist surnuaia wärawa juures näha. Minu peaomadused on truudus, südamlik olek ja osawus häid maksakäkkisid walmistada. Ära tunda wõib mind tulipunaseft lindist musta leinakübara küljes ja sedasama karwa sukapaelaft.

Hedwig Edwist.

Ni go quatsch bien para likszwh sekrü ma nam pipolakibim, geng gong saprich bebi grrspia lgru minis rehlpan, quisch birribi srb!

Selle sõjahüüuga kogugu kõik endid kokku, kellele uue ilmakeele loomine tõsine südame-tarwidus on!

1000 rubla maksu sellele, kes ära seletab, mis ülemised sõnad tähendawad ja 500 rubla sellele, kes ütleb, kes need 1000 rbl. wälja maksab. Ligemaid teateid selle lehe toimetuseft igatahes ei saa.

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 3 — Märts — 1912

„Teadusemehed tahawad seltsist eemale jääda? Siis panen ma oma wennad rakkesse ja sõidan weel uhkemine edasi.“

Äri.

Milli Mallikas.

Meie elame äriliſel ajajärgul. Iga ettewõtja inimene awab mingiſuguſe äri ja ſaab rikkaks. Üks ehitab kaſutoowa maja, teine ſoolab tuluga kiluſid, kolmas ſpekulerib kruntidega ja neljanda niſu õitſeb awalikul tööpõllul. Kui õige mõne ametigi tätte ſaaks, mis kudagi eratorraline oleks.

Aga mis on meie ajal weel eratorraline?

Inſtruktorid hakkawad moeſt ära minema ja neid peetakſe mõnel pool „alamwäelisteks“, kes ainult kolmandas klaſſis õpita tohiwad ja ka muidu herrastega ühes ruumis wiibida ei tohi. Muiste tüüriſin wärwimütſi päraſt ülikooli poole, kuid nüüd on neid „tudengiſi“ kõik kohad täis, et iſegi koerad nende peale ei haugu. Päraſt Grenzſteini „Kodumaa korralduſt“ ei maksa ka tõſine rahwameesgi enam kolme kopikat. „Punane“ olla ei käi ajawaimuga kokku ja „musti“ on nii palju ja nõnda andeliſi, et waewalt wõimalik on ſilma paista. Kirjaniku amet ei too ſisſe, arwustajad rikuwad ſeedimiſe rahu ja ſuurwaimu ei ſaa minuſt ka, ei mõiſta „prohwet Tennisſoni“ kombel „tui warwastega“ kõndida.

„Estonia“ teatri direktori wõi dramaturgi koht on küll weel prii, kuid ſeal wõib julge olla, et ſinul kolm korda küljeluud ſisſe lüüakſe, enne kui paigale jõuad. Aſutaks kas wõi mõne wahetalituſe kontori Tallinna ja Tartu meeste ſeltskondliſeks läbikäimiſeks, olgu ſiis eſiotſa kas wõi mõnes abielu ſobitamiſe asjus....

Kahju, et ma tohter ei ole. Ma mõtleksin uue toitmiſe ſüſtemi wälja. Meie inimeſed r ü ü p a w a d ehk jälle n i l p ſ a w a d toitu luſika pealt. See ei käi aja-waimuga kokku ja rikub ilutunnet. Portſelan, ſawi ja metall rikuwad puudutamiſel hambad ära ja teewad wõimataks oma ligimeſe kallal tagajärjekkalt närida. Teiſeks edendab ſee ſüſtem ſuu awauſe ſuurenemiſt ja laia ſuuga inimeſed ei ſaa meile mitte haritud kirjanduſt ja peenikeſt keele ſtiili luua, ilma milleta aga Eesti kirjanduſe klaſſika ajajärk tulla ei ſaa.

Inimeſed peakſiwad toitu õlekõrte wõi pilliroo torukeſte abil ſisſe imema, nagu ſeda peenemates kohtades jää-limonadiga ſünnib. Iſeäranis ſoowitaw on ſee noortele neiudele, ſeſt õlekõrre kaudu toitmine ſünnitab ſelle toimetamiſel wäga ilusad ja ümarguſed muſu huuled, mis ſiis Eesti moodſaſſe, kujutawaſſe kunſtiſſe ülewiidud ſaakſiwad. Peab tähendama, et imemiſe kunſt juba wäikſele lapſele omane on ja miks peame neid iduſid maha tallama, „millele kodu aluſe pannud.“ Elu näitab, et need inimeſed, kes imeda mõiſtawad, ilmas kergemine edaſi ſaawad, nemad wõiwad oma kaaſinimeſi aineliſelt ja waimliſelt wälja-imeda, nimelt nende mitmeſuguſte torukeſte abil, mida teatawad ſeltskondliſed wahekorrad neile kelnerliku naeratuſega kätte ulatawad. Nii ei tuleks mitte üksi meie heinamaid, waid ka rahwatoitmiſt — torutada....

Kahjuks olen ma „ümarguſe haridusega“ ja doktori minuſt ei ſaa. Pean mõne alama kunſtkäſitööga leppima. Kõige õigem, ma aſutan keemialiſe puhaſtamiſe peſukoja. Et meil mustaſt peſuſt ſeltskonnas puudus tuleks, ei ole karta. Ja puhaſtada on meil Eeſtis palju: keelt, kunſti, haridust ja karskuſt. Paljud ſeltskondliſed lampkaſtid on ääreni täis. Iga awalik tegelane, kes wähemalt kümme aaſtat t ööd teinud, tuleks keemialiſelt puhaſtada, ſeſt ſelle aja jookſul on ſadanded inimeſed teda oma mustade kätega katſuda tohtinud. Puhaſtamiſe alla tuleksiwad üleüldſe kõik inimeſed, kes kudagi eneſele mõne pleki külge ſaanud, wõi kes oma karwa muuta mõtlewad: ſiis tuleks ikka wana wärw ſeebi ja ſoodaga enne maha wõtta.

Mis ma aga iſeäranis igatſen, oleks ſee, kui minu peſukojale au oſaks ſaaks „Kalewipoega“ moraliliſelt puhaſtada. Seſt nagu ühel kirjanduſe-koosolekul ſelgus, on meie eeposel wäga inetuid plekkiſid küljes, mis warem wõi hiljem wälja wõtta tulewad.

Igatahes loodan ma oma keemialiſe puhaſtamiſe peſukojaga Eeſti rahwa h a r i d u ſ t edendada ja tema kulturale p u h t a m a t läiget anda.

Hea tunnistus.

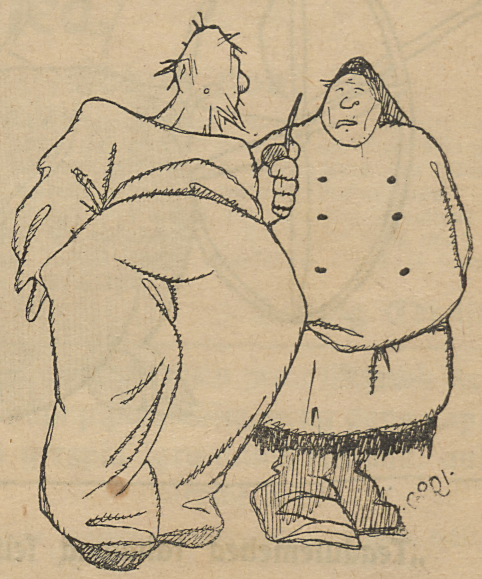

„Armas miis, kui ſa kojameheks tahad minna, ſiis peab ſull ikka mõni tunnistus kah ette näidata olema!“

„No egas ma ſiis na üsna ilma tunnistuſeta ka ei ole, ju mull ſee tunnistus alles o, et ma kolm kuud kinni olen istunud!“

Pea-asi.

„Kuule, Mihkil, mihantsi naisi sia rohkemp armasted, kas musta või kõllatse pääga?“

„Miul on see õiti üits kõik, kas ta nu musta või punatse pääga om, pää-asi, kui tal aga oma mõistlik rahakopik om!“

Kudas ajaleht ära päästeti!

Ajalehte „Wjatskaja Retshi“ trahwiti selle eest, et temas ekslik teade uppunud poisi üle oli awaldatud. (Ajalehtedest.)

Kõige pealt jooksis sõnumekorjaja Kuskin sisse.

„Wabandage, Wassil Wassiljewitsh;“ ütles ta, „minu süü!“

„Mis weel?“ kahwatas sekretär midagi halba aimates ära.

„Ma andsin teate poisi üle sisse, kes ära uppus, aga tema wõrukael ei mõtelnudki ära uppuda! Arge waadake niiwiisi minu peale, Wassil Wassiljewitsh... Teie pöörate mul südame sees ümber! Lööge mind parem.“

Sekretär kiristas hambaid.

„Missuguse lõbuga wõtaksin ma need suured käärid, pistaksin teie rumala selja sisse ja pööraksin, pööraksin korda kümme seal ümber!“

Teine sõnumekorjaja Möschkin jooksis sisse.

„Wassil Wassiljewitsh!“ sõnas ta kohkunult silmi pööritades. „Andke mulle wastu lõugu!“

„See on... Mispärast?“

„Andke aga! Andke!! Pärast näete, mis eest see oli. Tugewamine! Nii, et kolm hammast ikka lakke lendawad.“

Möschkin löi silmad maha ja hakkas pead raputades äranäritud pliiatsid imema.

„Ei olnud tüli? Ja teie andsite selle üle teate? Ah? Et sa ennast oma pliiatsiga ära lämmataksid, äraneetud! Teie saadate mind otse hauda!!“

„See on... tüli ikka oli, kuid mitte turu peal, waid kaupmees Schestipudowi majas ja mitte tüli, tõtt ütelda, waid Schestipudowi poja Karpi warrud, kus diakon kirikuisade koosolekust kõnet pidas... Ma ei tea isegi, kudas ma segamine ajasin!“

Sekretär wõttis wärisewa käega käärid, kuid seal lendas kolmas sõnumekorjaja Redjkin sisse, kes koguni rõõmus ja lustilik oli.

„Herrad!“ karjus ta juba kaugelt, „ma wõin teid meeldiwa teatega rõõmustada! Meie austatud näitleja Maljutin-Skuratow, kellest ma eila teatasin, et ta Mersawtsewi trahteris ennast kalaga ära kihwtitas ja et tema seisukord lootuseta on, näib täitsa terweks saamas olewat. Homme tõuseb ta juba üles! Praegu sain ma alles teada.“

Sekretär waatas wihaselt tema naeratawa näo peale ja sisistas läbi hammaste:

„Lollpea!“

„Seda ei wõi ütelda. Suur waimukangelane ta küll ei ole, aga selle eest on tal südamlik hing! Missuguseid Armenia naljatilkasid ta jutustada oskab...“

„Ei, Teie olete lollpea!“ kiikas sekretär. „Mille üle Teie rõõmustate? Kas Teie ei tea,

Joobnud peaga.

Küll sia, Kaarli, oled aga üits wa' kenä miis! Suudlesid mind eila õdagu kaits kõrda pale pääle!“

„A'ä räägi tühja. Inimene teeb joobnud pääga weel palju hullempad tükid walmis!“

mis ajakirjandus waleteate awaldamise eest saab?!"

Redjkin kohmetas ära ja tema eluröömus toon oli nagu pühitud.

Kuskin waatas tema peale ja sõnas kindlalt:

„Loll oled sa, Redjkin!"

Möschkin püüdis weel selgem olla:

„Mitte loll, waid tola..."

Sekretär ei kuulnud enam nende jutuajamist. Ta klõbistas arwelaua kuulikesi ja pomises oma ette:

„Poiss — ütleme wiissada rubla... Ja tüli — wiiest sajast kuni tuhandeni... Näitleja ei maksa arwatawaste palju — nad ei ole hinnas: kahest sajast kuni kolme sajani... Kokku 1200—1800 rubla!!"

Ta surus rusikatega meelekohti ja tõstis siis otsustawalt pea üles.

„Waat mis, herrad... meie peame ajalehe ära päästma! On üks abinõu..."

Kõik saiwad röömsaks.

„Räägige! Ükskõik, kas hukka saame wõi mitte!"

„Minge ja tehke nii, et teated tõega kokku käiksiwad."

Sekretär waatas paljutähendawalt sõnumekorjajate peale.

Kuskin wedas kättpidi paljasjalgset poisikest, kes kõigest jõust wilet puhus ja sõnas talle:

„Lähme, ma näitan sulle midagi kaldalt."

Poiss sai uudishimulikuks.

„Kas wähki?"

„Seal on wähka ja kalu — kõike on. Kuid tule ainult minuga — ära karda."

Poisike sammus usaldawalt sõnumekorjaja järele, kuni nad tühja, järsu jõekalda juurde jõudsiwad.

„Näed seal! Kõwera puu all... Seal, edasi!"

Sõnumekorjaja tõukas poissi tugewaste seljast. See wälkus õhus paljaste, päewitanud jalgadega ja kadus, ilma et ta karjatadagi oleks jõudnud, wee alla.

Kuskin jäi ootama, kartes, et ta wälja ujub, kuid õnneks oli tema hirm põhjendamata.

Rahustatult ja lustilikult sammus ta turu poole.

Redjkin tormas ülirõõmsalt sängis lamawa Maljutin-Skuratowi numbrisse ja paukus:

„Noh, kudas terwis on? Paraneb? Tõin sulle pudelikese weini. Joome ära! Sinu terwiseks!"

Ta walas kaks klaasi täis, ja kui näitleja wäsinult silmad kinni pani, puistas ta tema klaasi sisse mingit walget pulbrit.

„Sinu terwiseks! Saa terweks!"

Woodislamaja wirutas harjunud käeliigutusega klaasitäie kõrisse, ajas kohe silmad punni ja langes hääletult patjadele.

Põrgulik naeratus ilmus Redjkini ämarale näole.

„Walmis!"

Kui ta wäikest peeglikest surnu suu juures oli hoidnud, tõmbas ta kergendatult hinge ja tormas turule.

Turu peal saiwad kõik kolm kokku.

Asuti enne walmistehtud plaani järele tööle. Möschkin astus möödaminewa joobnud kodaniku juurde ja sõnas talle silmakirjalise wihaga:

„Kudas Teie lubate, et see lurjus Teid suliks nimetas?"

Kodanik tõstis oma udused, metsikult joobnud silmad üles ja küsis otsaesist kortsutades:

„Kes nimetas?"

„Waata, see seal."

Sõnumekorjaja näitas woorimehe peale, kes rahulikult trahteri lähedal pukis tukkus.

„A—ah! Küll ma talle sulile näitan!"

Kodanik astus lähemale, waatles arwustawa pilguga woorimeest ja andis talle siis wastu lõugu.

Woorimees kukkus uulitsale maha.

Seda nähti trahteri aknast.

Mitu meest kargasiwad wälja, ja seadusliku põhjuse üle röömustades asusiwad nad kodaniku kallale . . .

Woorimees tõusis waewaga üles, pühkis näo pealt werd ja kui ta wähe järel mõtelnud oli, lükkas ta möödaminewa jäätisemüüja pea pealt tünni maha.

Lahing pääsis terwel liinil lahti.

Wõiduröömsad sõnumekorjajad lendasiwad toimetusesse.

Ajaleht oli päästetud.

Kõige suurem ime.

Polgu-arst: „Uskumata lugu, minu herrad! Praegu tulen ma ühe haige juurest, mida pea-aegu imeks wõib nimetada. Kõrwekülas on üks talupulane neli nädalat soojastõbes ja pimesooli apõletikus maas, täieste ilma arstiabita, ja on täna liiski juba paranemas. Ma wõin ütelda, see on päris ime."

Lipnik: „Armas herra, see ei ole midagi. Minul oli kolme aasta eest ka soetõbi, ma olin haigemajas, mind arstisiwad wiis tohtrit — ja ma elan siiski täna weel."

Isuärataw.

Juku palub luba üheks päewaks koolist koju jääda. Põhjus: seatapmine.

Teisel päewal toob ta kooliõpetajale hästi suure worsti kaasa.

„Teil oli tänawu küll wäga suur siga?" ütleb koolivaba. sest worst on palju suurem kui mullu.

„Ei, siga ei olnud suurem ühti," kostab poiss, „aga ta oli marjas."

„Wanemuine“ haua äärel.

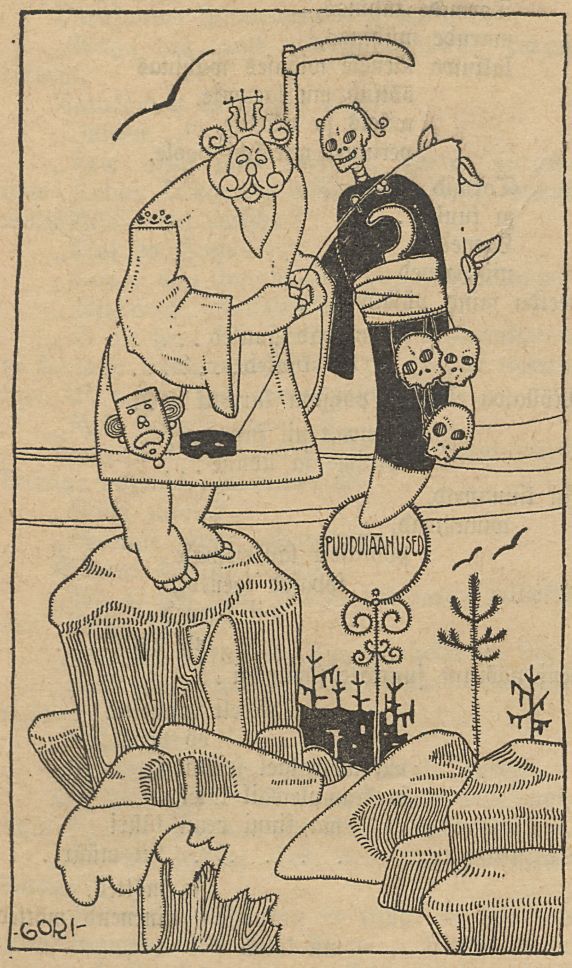

„Wanemuine“: „Kohutawalt mustab haud minu ees... Kas ma siis tõeste sinna pean langema...?“

Surm: „Ühe aasta annan sulle aega, wanamees. Kui sa oma armukese „Draama“ „Opereti“ wastu ümber wahetad, wõid ehk weel eluga pääseda!“

Anija meestele!

Wallawanemat ei walita uuenduste ajajärgul mitte enamusega, waid wähemusega. Mida wäiksem wähemus, seda sündsam wallawanem. Idealne wallawanem aga tuleb järjelikult alles siis wälja, kui wähemus nullini „tõuseb“. Nii lihtsast problemist peaks ometi juba aru saadama!

*

Unustuse tipul.

Professori proua: „Nüüd on juba terwe nädal mööda, kus sa mind enam suudelnud ei ole.“

Professor (kohkumult): „Kas tõeste? Aga taewa pärast, kes see siis oli, keda ma eila suudlesin?“

Suur kell.

Kuremäe koguduses oli moodis pulmade aeg kas suurt wõi wäikest kirikukella helistada; suurt siis, kui mõrsjast külanaised midagi paha ei teadnud ütelda, wäikest — kui tal asjad juba wähe sassis oliwad. Ühel heal päewal tuli jälle üks pruutpaar õpetaja juurde:

„Õpetaja-herra, meie tahaks pühapäew kahe nädala pärast pulmi pidada.“

„Ilus, minu armsad, wäga ilus. Aga kudas seisab müüd selle looga — noh teie teate ju — kas peame suure wõi wäikese kella wõtma?“

Mõrsja mühas peigmeest. „Muidugi wõtame suure, õpetaja-herra! Ütle nüüd, et suure wõtame.“

„Ilus, armas neitsi, mina rõõmustan wäga, et sina suurt kella soowid, ja ei kahtle sugugi sinu neitsiliku puhtuse juures. Mina pean aga nõudma, et sinu tulewane abikaasa ka seda kinnitaks. Sellepärast, armas peigmees, küsin ma sinu käest, kas meie tõeste suure kella peame wõtma?“

„Ütle nüüd — muidugi wõtame suure!“

„Muidugi, õpetaja-herra!“ ütles wiimaks peigmees, „meie wõtame muidugi suure, aga ehk wõiks ka wäikesega weidi kaasa tilistada?“

Ei ole tõsi.

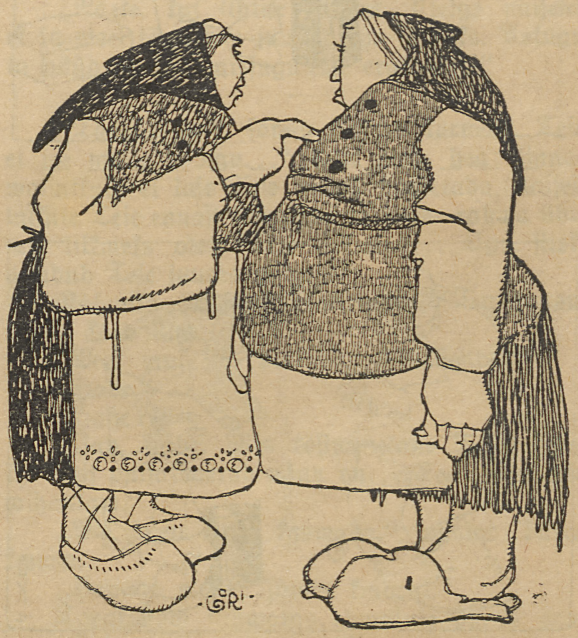

„Kas tääd, Liisu, õt sedä ei wõi mitte uskude, mis inimene joobnud pääga kõneleb!“

„Ju ta om! Miu wa Kustas ütlis õila purjus pääga, õt sia üits mõistlik ja armas inime olewa!“

Eeskuju järele.

1.

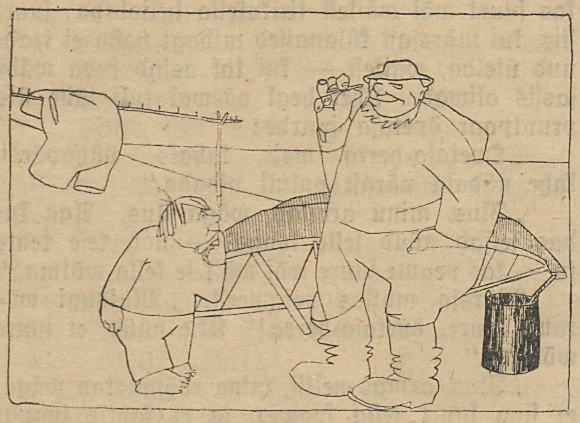

„Miks ja, taat, paadi ära tõrwad?“
„Ta peab nüüd kauem wastu.“

2.

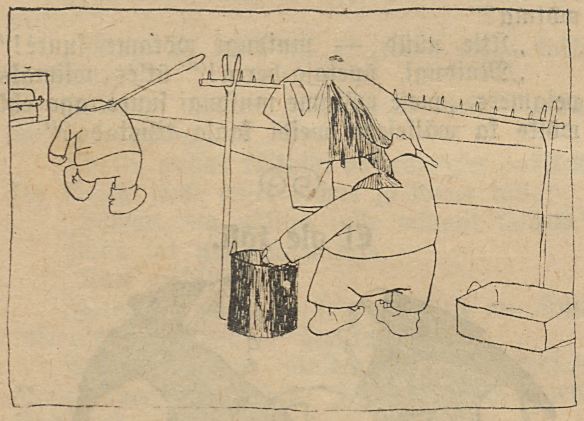

3.

„Miks ja, poiss, püksid oled ära tõrwanud?“
„Nad peawad nüüd kauem wastu.“

A la „Noor-Eesti“.

Tormide tuhinas,
marude mühinas,
lakjuwa laenete wihases wuhinas
õõtjub mu laewuke,
wilets ja wäetike,
pettuwa miraschi poole.

Tormid
ja tuuled . . .
Laened,
nii paened
neelda mind püüawad . . .
Ammuwad huuled . . .
. . . kas kuuled . . . ? . . .
Möllawa elumere põhjata kuristik! . . .
Taewas nii jumpane,
öö-pime ja udune . . .

Ja kiunuwad,
wiunuwad,
pööraselt tantslewad
sopased laened
nii paened
mu ümber! . . .

Kui pöörane juuriate sõjawägi . . .
Meelt äraheitel
öö peitel
ma laewalael seisan
ja kramplewail kätel
ma kinni pean tüüri
. . . . . kui müüri . . .
Ja mõtted,
tinaselt tiinenend mõtted
mu kolus
on norus . . .

. . . . . .
— — — — — — — — — —
. . . . . .

C. L. Rass.

Mitte-ustawus.

Odessa. Edumeelsete nimekirjas ülesseatud eeslinna majaomanik Tarakanow, kelle juurest nimekirju ja broschüresid leiti, pääsis kolmekuulise aresti eest seeläbi, et ta ennast awalikult linnawoliniku kandidaturast ära ütles ja Wene rahwa ühisusesse astus. Mõned edumeelsete nimekirja kandidaadid kutsus kindral Tolmatschew oma kantseleisse ja käskis neid ähwarduste all endid linnawolikogusse mitte walida lasta.

Ajalehe kroonika.

„Teie olete Tarakanow?“ küsis kindral järsult.

„Mina olen Tarakanow, ekstsellents“, wastas Tarakanow.

„Wäga hea, pole midagi ütelda", raputas kindral peaga.

Tarakanow kumardas meelitatult.

„Wäga hea, pole midagi ütelda!!" karjus kindral.

Tarakanow kohmetas ära.

„Julgen..."

„Teie olete juba julenud, herra Tarakanow! Kudas Teie ometi mõtte peale tulite, ennast wolinikuks lasta walida?"

„Mul on tjensus..."

„Teie ei wõi linnawolinik olla, Tarakanow."

„Mispärast, ekstsellents?"

„Ei ole hea. Mis see siis on — Tarakanow ja korraga linnawolinik! See on ju otse wihastaw. Ei, teie ei wõi linnawolinik olla."

„Kuid seaduse järele..."

Kindrali elawad, ärksad silmad muutusiwad korraga udusteks, unistawateks.

„Mille järele?.."

„Seaduse järele, ekstsellents!"

Kindral kehitas õlasid.

„Ma ei saa aru. Ma ei saa mitte millestki aru. Mille järele?"

„Seaduse järele! Seadus, ekstsellents. Lex."

„Wõi nii. Aga linnawolinikuks Teie siiski ei saa..."

„Kuid sead..."

„Sidorow! Sapunenko!" karjus kindral.

Kui Sidorow ja Sapunenko sisse astusiwad, küsis kindral Tarakanowi käest heatahtlikult:

„Ja nii tahate Teie siis linnawolinikuks saada?"

„Ei, ekstsellents, ma ei taha. Ei tea mis need linnawolinikud siis ikka on... Ainult au, et linnawolinik oled, aga pärisselt on see ainult tühi ettekujutus."

„Teie rõõmustate mind, Tarakanow. Minge, Tarakanow."

Päew hiljem kutsuti Tarakanow jälle kindrali juurde.

„Ma kardan, Tarakanow", sõnas kindral tumedalt, „et Teie südamepõhjas siiski linnawolinikuks tahate saada..."

Tarakanow kohmetas ära.

„Jumala eest, ma ei taha."

„Noh, waadake mulle otsa... Muidugi tahate Teie linnawolinikuks saada!"

Kindral astus akna juurde, trummeldas sõrmedega selle pihta ja pööras siis majaomaniku poole.

„Teate mis... Kas Teie Wene rahwa ühisusesse ei tahaks astuda, mis?"

„Ei taha, ekstsellents."

„Aga waheşt ometi tahaksite?"

„Ei... Mulle ei taha see meeldida."

„Aga siiski astute liikmeks!"

„Tänan, kuid..."

„Teie ei taha? Kahju. Sapunenko! Sidorow!!!"

„Kus wõib ennast üles anda?" küsis Tarakanow. „Ma arwan, et täna weel jõuab?"

Kindral rahustas teda:

„Küll Teie juba jõuate.

Tarakanow kutsuti weel kord kindrali juurde.

„Teie naine on, nagu räägitakse, kadett?"

„Wist küll, ekstsellents."

„See on halb. Kas Teie ennast temast lahutada ei mõtle?"

„Ei, miks siis. Ma armastan teda, ekstsellents."

„Aga ehk laseksite siiski ennast lahutada?"

„Kuid meie oleme juba wiisteistkümment aastat..."

„Sidorow! Sapu..."

„Pärisselt ei oleks mul selle wastu ka mitte midagi, et ennast lahutada lasta, kuid põhjust ei ole, ekstsellents."

„Missugust põhjust?"

„Seaduse järele..."

Kindrali silmad muutusiwad jälle uduseks.

„Mille järele?"

„On niisugune seadus olemas. Lex. Teate, nagu öeldakse: dura Lex—sed lex!*)"

„On Teil pass kaasas?"

„On, ekstsellents."

Kindral wõttis passi, tegi ta lahti, tõmmas sõna „naisemees" maha ja kirjutas peale: „poismees."

„Näete, kui lihtne see on. Ütelge naisele, et ta weel täna teie juurest ära sõidaks. Astugu ta nüüd ükskõik missugusesse erakonda!"

—

„Tarakanow!" sõnas kindral kurwalt. Teie ei tee mulle rõõmu..." Kõik oleks hea: linnawolinikuks ei lase Teie ennast hääletada, naisest lasksite Teie ennast lahutada ja Wene rahwa ühisuse liikmeks olete Teie astunud... Aga siiski puudub Teie juures midagi."

Kõhnaks jäänud, ärakurnatud Tarakanow tõstis käed üles.

„Mis mul siis puudub, ekstsellents?"

„Habe."

„Habe?!"

„Jah, habe. Mis tõsiwenelane Teie olete, kui Teil paljaksaetud nägu on... See on ju otse wihastaw."

„Ma lasen omal kaswada," sosistas Tarakanow.

„Homme weel", sõnas kindral.

Tarakanow kahwatas ehmatuse pärast ära.

„Kudas nii — homme?"

„Täna on meil kesknädal, ja homme neljapäew. Et teil neljapäewal habe on. Wõite labi-

*) Ka kõige waljem seadus on ikka seadus.

da, wõite kiilu wõi muul kujul kanda — ma ei ole iial kellegile kitsendusi teinud."

„Kuid looduse seaduse järele..."

Kindrali silmade elaw läige kadus.

„Mille... järele? Sapunen..."

„Homme õhtuks wõib?" küsis Tarakanow kähku.

„Hm... õhtuks wõib."

„Ma kannan kiilu moodi?.."

„Kordan Teile, et ma kellegi wabadust ei kitsenda. Minge, Tarakanow."

———

Odessa ajalehtedest:

„Administratsioni määruste täitmata jätmise pärast saadetakse Odessast waljuma walwusekorra kestwuse-ajaks Odessa majaomanik Tarakanow wälja."

Kaugel käinud.

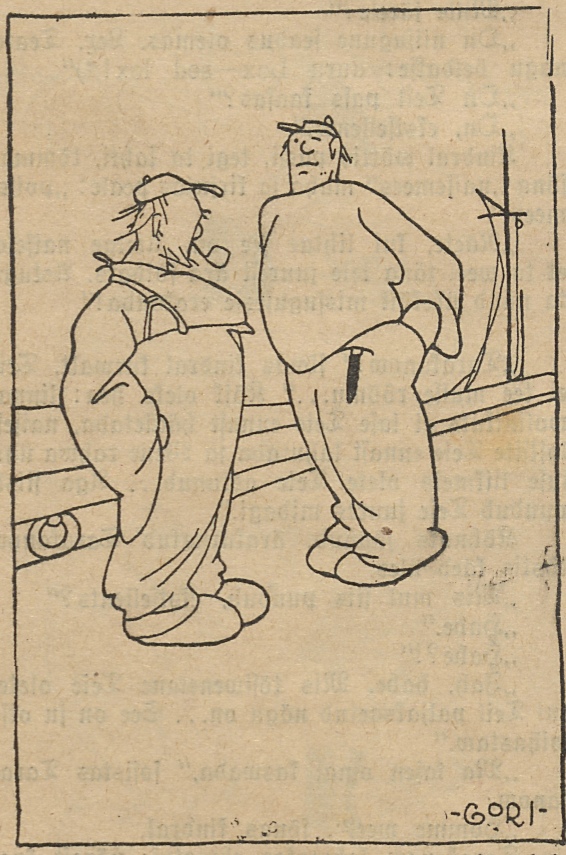

„Kus ja, Aadu, selle aja nüüd ümber kolasid? Põle sind mitmel ajal näinudki!"

„Ma oline nüüd paar nädalid wäljamaal ikke!"

„So oh! Kaugelt siis läbi lassid kah?!"

„Oh ma käisi' kaugel! Saaremaal ikke!"

Leinalaul waltapuust.

1.

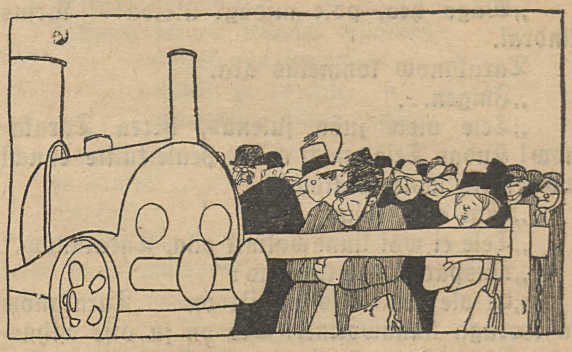

Ohtu jõuab, päike jõuab
Teliskopli taha ju,
rahwas üle raudtee linna
tahab minna —
aga ees on waltapuu.

2.

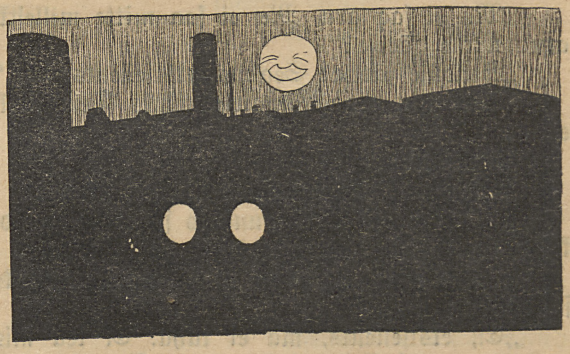

Waikib ära päewakära,
pilwe piirilt waatab kuu:
rahwas üle raudtee linna
tahab minna —
ees on weelgi waltapuu.

3.

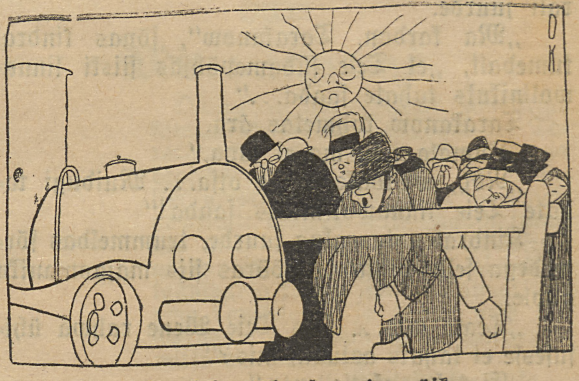

Tõuseb päike, suur ja wäike
tõttab kiirest' tööle ju,
ainult ootjad ootwad tühja,
ei ja pääse, kuis ka rühja:
ees on ikka waltapuu.

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 4 — Aprill — 1912

Hiidlased Tallinnas.

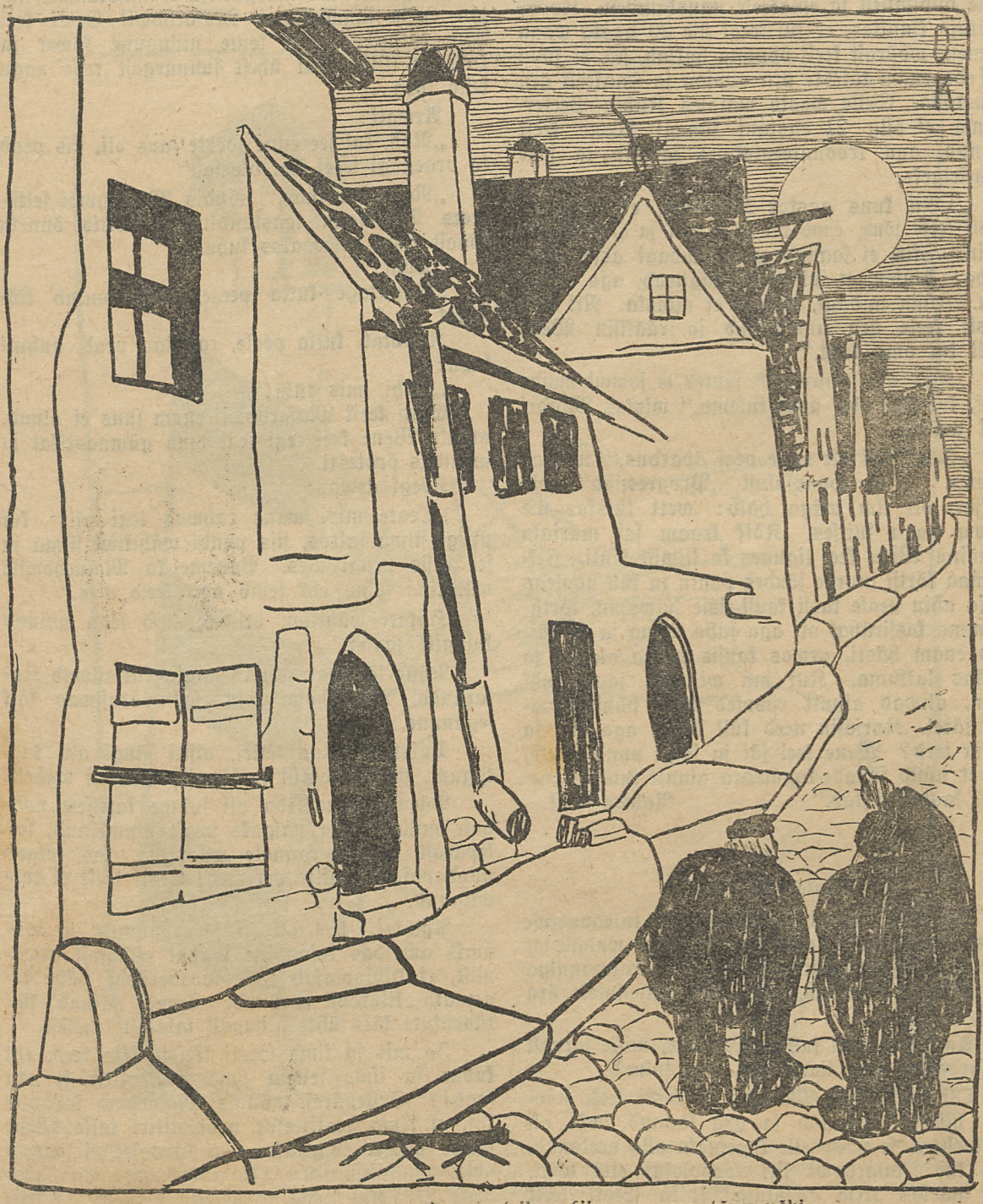

Esimene: Meil oli kuu nagu tirp aia teibas, siin aga nagu tõrre põhi.
Teine: Suur maa, suured asjad.

Kadunud keel.

I.

Kubja Peetri lugu.

Meie olime Hiiumaal ühe metsawahi juures warrul. Külalised rääkisiwad muu seas wõõra keele õppimisest ja emakeele unustamisest. Kooliõpetaja kinnitas, et kui keegi üle 20 aasta wana inimene wõõrast keelt õppima hakkab, siis ei jõua ta seda enam täieste ära õppida ja emakeelt ära unustada. Selle wastu waidles Kubja Peeter. Tema ei olla 21 aastani sõnagi Wene keelt osanud, aga kroonuteenistuses saanud ta selle sula-selgeks.

„Olin kuus aastat Kaasanis, ei kuulnud Eesti keele sõna, enne kui lahti sain ja Haapsalusse tulin. Siin ei saanud enam kudagi asja õiendada: kuulen, et inimesed räägiwad, aga ei saa aru. Küsin midagi, nemad ei mõista. Nii olin Eesti keele ära unustanud ja rääkisin Wene keelt kui oma keelt."

„Aga eila „mirowoi" juures ei saanud muidu läbi, kui pidi tõlk appi tulema," wiskas Mõldri Ott wahele.

„Jaa, mul oli mere peal äpardus," wastas Peeter. „Kui Haapsalust „Progressiga" koju sõitsin, oli ilm wäga halb: wett tuiskas üle laewa nagu suitses. Kõik kraam sai märjaks ja minu Wene keel ligunes ka liimist lahti. Heltermaa kõrtsi juurde jõudes panin ta küll hoolega sooja ahju peale kassi kausi sisse kuiwama, kõrtsimamma kassiräbal oli aga juba wana ja ei näinud enam hästi, arwas kausis piima olewat ja hakkas lakkuma. Kui ma wiimaks jaole juhtusin, oliwad ainult riismed weel põhjaserwades järel. Korjasin need küll kokku, aga mis sa enam teed? Wene keel jäi ja jäigi puudulikuks, nii et nüüd sõnade-tagawara ainult suurest „netust" saadik ulatab." Rahwa suust.

II.

Malachowi lugu.

Tallinna alewi wastastikuse tuleõnnetuse wastu kinnitamise seltsi koosoleku eel walmistas selle seltsi liige Malachow ühes hr. Trakmanniga eestikeelse märgukirja, mis seltsi eestseisusele ära anti.

Aga wahepeal juhtus äpardus, mille sarnast Kalarannas enne iialgi ette pole tulnud.

Oli nüüd kas Malachowi Eesti keele nooreks hiireks arwanud ja ära söönud, või oli Malachow ise unes selle kogemata alla neelanud, aga kui Malachowi kiri koosolekul ette loeti, siis märkas kirja kirjutaja, et ta Eesti keelt enam ei mõista ja kirjast põrmugi aru ei saa.

Keel oli kadunud!

Malachow tõstis walju kisa ja koosolekul tekkis segadus.

„Wast tal ei olnudki Eesti keelt?" arwasiwad mõned.

„Kudas ei olnud," hüüdis seltsiliige Trakmann. „Kui meie märgukirja walmistasime, nägin enese silmaga, et Malachowil Eesti keel suus liikus!.. Oli teine niisugune kõwer ja kirju ja liikus ikka ühešt suunurgast teise nagu kella kõra..."

Arwati:

„Noh, kui see enne tõeste suus oli, siis peab ta praegugi weel seal olema."

„Näita, wennas," nõudis Malachowi seltsimees Trakmann kaastundlikult, wõttis õnnetu lõuast kinni ja waatas suhu.

„Tühi!"

„Koputage kukla peale, wast kuulub klõbinat..."

Koputati kukla peale, raputati pead, puhuti suhu:

„Tühi, mis tühi!"

Eesti keelt Malachowil enam suus ei olnud, ainult Wene keel tegi seal oma gümnastikat ja awaldas protesti.

Keegi arwas:

„Teate mis, wana rahwas tegi nii: kui prügi silma sattus, siis pandi wähikiwi silma ja see otsis prügi üles. Paneme ka Malachowile wähikiwi suhu, ehk leiab aga keele üles."

Hakati wähikiwi otsima, kuid seda polnud kusagilt saada.

Nüüd läksiwad otsijad laiali, ruttasiwad Kalaranda, Malachowi koju, ja pööraswad kõik segamine.

Puistati saapa sääri, otsiti sängi alt, kapi tagant, pühkmekastist ja sängist aluskoti wahelt.

Päewal enne seda oli sulane katkisele noodale millegi asja paigaks peale õmmelnud, sellepärast jooksi rannale waatama, kas sulane noodapaigaks mitte peremehe Eesti keelt ei tarwitanud.

Aga ei, keel oli ja jäi kadunuks ja wiimaks awaldas kojanaine koguni niisugust arwamist, et kilusoolajad keele loorberilehe pähe kogemata kilutoosi pannud. Tema näinud küll tüdrukute käes ühte niisugust kahtlast lehekest.

Ja mis sa ilma Eesti keeleta ikka teed, ehk kudas sa ilma selleta oma protestikirjast aru saad!? Sellepärast nõudis Malachow koosolekul, et tema eestikeelne protestikiri talle Wene keelde ümber tõlgitaks, aga koosolek ei saanud asja tähtsusest aru ja nõudmine jäi täitmata... Kui aga „Rewelsk. Westn." seda keele-äpardust „Rishskija Iswestijale" oli

jutustanud, teatas see järgmise numbri juhtkirjas selleşt looşt ka oma lugejatele:

„Tallinnas ei wõi enam ükşki wenelane wäljaspool wolikogu oma elu eeşt julge olla. Alles minewal nädalal on Eesti ajakirjandus — nagu meile kindlaşt allikaşt teatatakşe — kellegi Tallinna wenelaşe ära õginud. Uulitşakt on pika otşimişe peale ainult wäike teeleotşake leitud ja seegi lõhkine..."

Strauch.

Topsbärk ja Napsmann oliwad pühapäewal teiste seltsis Kallastele sõitnud ja ei jõudnud oma päewatööga weel walmis, kui teised juba linna sõitsid. Pärast pidiwad nad jala koju poole kõmpima hakkama. Tee ääres waatawad nad werstaposti ja Topsbärk ütleb: „Pole enam palju, ainult kümme wersta. Teine käib teine wiis wersta ja olemegi linnas.

„Kuda need warrud nüüd nii wara on tulnud?“
„Warrud tulewad õigel ajal aga pulmad on hiljaks jäänud.“

Malachowi suurpommi süstem.

See on üks „ontlik“ asi, et meie ajal kõik oma kawa wõi süstemi järele käib. Taewakehad liiguwad Kopernikuse süstemi järele, lasteaedasid asutatakse Froebeli süstemi järele, keha karastatakse Mülleri süstemi järele ja kes jõudu ihaldab, tarwitab Sandowi „wäikepommi süstemi“. Wiimasel ajal on weel üks uus süstem päewakorrale tulnud, nimelt rahwastewahelisel läbikäimisel. See on nõndanimetatud „Malachowi tõsiweneline suurpommi süstem“. Selle süstemi on Tallinna kaupmees Malachow üles leidnud ja tulekinnituseseltsi peakoosolekul esimest korda tarwituse wõtnud. See süstem põhjeneb selle lihtsa tõe peal, et inimene ise seda mitte ei mõista, mis tema kirjutab wõi kõneleb, waid seda tuleb temale alles seletada.

Kujutame enesele nüüd ette, kudas inimeste mõttewahetus uue süstemi järele edeneda wõiks. Ütleme, näituseks, et on kaks inimest, kes pühapäewa hommikul Kadriorgu jalutama lähewad. Üks neist on tuntud wenelane M., teine eestlane X., s. o. tundmata suurus. M. ütleb X-le Eesti keeles: „Tead, wennas, minul on kilk pähe läinud...“ Et aga M. mitte aru ei saa, mis ta Eesti keeles kõneleb, siis seletab X. temale Wene keeles: sina ütlesid, sinul olla kilk pähe läinud. Nüüd ei saa aga X aru (ega siis eestlane targem ei wõi olla kui wenelane), mis tema ütelnud ja nüüd seletab jälle M. Eesti keeles: sina ütlesid, et mina olewat ütelnud, et minul kilk pähe läinud on, millest jälle M. aru ei saa ja enesele X. poolt Wene keeles seletada laseb, et sina ütlesid, et sina olewat ütelnud, et sinu ütlemise järele sinul kilk pähe läinud on jne. jne. jne. Ühe sõnaga Malachowi suurpommi süstem laguneb kohutawa kiirusega laiali, ilma et wõimalust leiduks kilgi geografialist seisukorda Läänemeremaadel kindlaks teha.

Wististe lõpeb sõbralik jalutuskäik nii pikkade „seletuste“ ja ägedate kätelahutamistega, et politsei mõlemil kilgi peast leiab ja mehed oma kohale toimetab.

Milli Mallikas.

Kewade laul.

Rahwalaulu stiilis.

Kena kewade kaunis
Tulemas on meile jälle.
Ühte puhku muudku tuleb,
Tuleb ja meeled teeb tuliseks.
Paneb weed woolama,
Paneb were weerema,
Lume kaotab nigu piibust,
Päikesegi näo pehmestab.
Südamed paneb sükkimaie.
Tüdrukud paneb kepsu lööma,
Poisid järel laksu lööma.

Wanemuise õpipoiss.

Amerika nali.

Patrik on suremas ja Meeri, tema armastaw abikaas, istub tema woodi ääres. „Ma näen, mul tuleb minna, ütleb Patrik, „sellepärast pean ma sulle weel meie rahaliste asjade kohta teateid andma. Seal on esiteks Tom O'Roorke, kes meile weel ühe dollari wõlgu on.“

Meeri waatab imestades mehe otsa ja ütleb: „Tänu Jumalale, ta on weel täie mõistuse juures.“

„Siis tähenda Billi Dennis üles. Tema wõlgneb meile 22 dollari 33 tsenti.“

„Imekspanemise-wäärt selge mõistus,“ mõtleb Meeri.

„Edasi Mike Doulin — wõlgneb meile 6 dollarit 10 tsenti.“

„Suurepäraline mälestus.“ ütleb Meeri.

„Peale selle Dan Sully... sellele wõlgneme meie weel 14 dollari.“

„Noh, nüüd hakkab sonima,“ tähendab Meeri nukralt.

„Ütelge mulle, underwitsa isand, kus see linna peremees elab?“
„Mis peremeest Teie tahate?“
„Naljakas! No kelle käest ma siis öömaja wõin küsida?“

„Ainult meestele.“

Keegi kaugelt tulnud jutlustaja pidas noortemeesteseltsis kõnet ja ütles muu seas, et ükski noormees niisugusesse kohta ei pea minema, kuhu ta ka oma õde ei wõi kaasa wõtta. „Wõi on teie seas keegi,“ hüüdis ta, „kes arwab teisiti teha wõiwat?“

Seal tõusis üks noormees püsti ja kostis: „Mina!“

„Mis?“ hüüdis jutlusemees wihaselt. „Missugusesse kohta arwate Teie küll minna wõiwat, kus mitte ka ilmasüüta tütarlapsed ei käi?“

„Habemeajaja juurde,“ wastas noormees.

*

Tohtri juures.

Rikas, aga ihne abiotsija: „Mis? Teie nõuate lõikamise eest 100 rubla? See on ju kindralkuberneri palk.“

Tohter. Eks laske siis kindralkuberner lõikab.“

„Ülemaaline“.

Ühte Tartu raamatukauplusesse tuleb kord mõnus maamees ja küsib: „Kas Teil ei ole mitte Tartu kreisi gloobust müüa?“

*

Sigusteadusline küsimine.

Tõhubärk leidis uulitsalt nööpnõela ja wiis selle politseisse. Pristaw pidas seda pilkamiseks ja saatis mehe sajatades minema. Teinekord leidis ta paki, kus 1000 nööpnõela sees oli ja ei wiinud seda mitte politseisse. Nüüd anti ta leitud asjade omalepidamise pärast kohtu alla. Küsimine: Kui mitmenda nööpnõela juures algab nõudmine, et neid politseisse peab wiima?

*

Orn abikaas.

Kohn (sõbrale, kelle naine Italia-reisil on): „On juba olnud sinu proua Wesuwi peal?“

Sõber: „Wististe juba, sest olen ma eila lehest lugenud, et Wesuw tuld on sülitanud.“

Kindlad tundemärgid.

„Är' ütli ühti! Miu poiaſt ſaab ikke kindral kah' egäs ta muidü prilla ju patſiirkeppi ei kannä!“

Mul pole aega...

Motto: Time is money.

Mul on üks imelik ſeltſimees, kes ſelle poolest oma tuttawate ringkonnas kuulus on, et tal ilmaski aega pole ja et ta kangeste hiljaksjäämiſt kardab.

„Mul pole aega“ — ütleb ta hommikul kella kuue ajal naiſele ja läheb kärmeste tööle, ſelle peale waatamata, et töö alles kella kaheksa ajal peale hakkab ja et ſinna minemiſeks kõigest weerand tundi ära kulub.

„Mul pole aega“ — ja muud midagi...

Kui ta pühapäewal kiriku mõtleb minna, ſiis on ta enne päewa tõuſu mures — ehk jään aga hiljaks. Kirikumees tunneb teda hästi, ta on eſimene, kes kirikु lukus uste taga kobistab. Kirikus tuleb tal aga äkki meelde, et tal aega pole ja ſiis ruttab ta poole jutluſe ajal kiirelt kodu poole, et mitte hiljaks jääda...

Koju jõudes pole tal jällegi aega ja ta peab kuhugile mujale töttama...

Ohtul, ajalehtede ilmumiſe ajal, wirutab mees nagu hull talituſe poole — tal pole aega, ja leti juures on ta eſimene, et mitte ajalehest ilma jääda...

Kui ta kuhugi ſõitma peab, ſiis on ta tundi kolm enne ſõitu waksalis — „ega ſõit mind oota, ma pean ſõitu ootama“. Ja kui ta ſiis näeb, et kaasüürnik, kes tema waksali ruttamiſe ajal alles rahulikult, kimp kaenlas, ſauna läks ja nüüd weelgi parajaste rongi peale jõudis, on ta imestus ſuur, kuid õpetuſeks pole ſee tal mitte.

Kutſud teda jalutama — tal pole aega, tarwis kodus olla. Kodus olles tuleb tal aga meelde, et tarwis jalutama minna.

Tal pole aega ſüüa, ſeſt on tarwis ka juua, tal pole aega lugeda, ſeſt kus jääb ſiis kirjutamine jne. ja wastuoksa.

Muidu on ta aga päris hea, mõiſtlik inimene, naiſemees, maksab oma maksud ja peab peret ülewal. Ainukene wiga — tal pole ſiin maailmas kunagi aega. „Time is money“ — nagu ta ütleb.

Alfr. Wallner.

Raske tabada.

„Ennem laſen ma omale kuuli peaajuſſe, kui ma tööliste kinnitamiſe leaduſe poolt hääletan.“ ütles tagurlane.

„Siis peate aga oſaw kütt olema, et ſeda eesmärki tabada,“ wastas pahempoolne.

„Kuule, poiſs, ſa tahaksid küll heameelega hiire ära wõtta?“

„Ei, waid pekki!“

Uued mõistujutud.

Robert Walteri järele.

I.

Kommejandid.

Härjad tahtsiwad esimeest walida ja müürgasiwad seitse tundi. Kui neil wiimaks nälg kätte tuli, siis läks ühel kawalal kuldnokal korda tähelepanemist võita.

„Jumalad ja kangelased!“ ütles ta, „midagi ei ole kergem, kui teile head esimeest leida. Mina tahan teile kõige paremat teed näidata.“

Tugewakopsulised sarwloomad hakkasiwad wägewalt müürgama.

„Katsuge karjumisega jõudu ja walige see, kes kõige kõwemine müürgab. Sest walitseda teie üle võib ainult see, kes teistest teie ainsas tähelepanemise-wäärt omaduses üle on.“

II.

Üheselamise põhjus.

Lõukoer, suur ükskildane, imestas ahwide wiletsa eluwiisi üle.

„Mispärast elate teie ikka karjakaupa koos?“ küsis ta.

„Meie ei wõi üksikult elada,“ kostsiwad ahwid kurwalt.

„Teie ei wõi üksikult elada?“ ütles lõwi. „Mispärast mitte?“

„Meie peame teineteise kirpusid otsima,“ kostsiwad seltskonnaelajad otsekoheselt.

Waidlemata.

Noor perepoeg luges ajalehest, et päikesewarjutus tulemas on ja jutustas sellest wanale sauna Samuelile, aga see ei uskunud. „Kust wõib seda ette teada!“ ütles ta. Kui nüüd aga päew kätte jõudis ja mõlemad õue peal suitsetatud klaasi läbi warjutust wahtisiwad, ütles perepoeg: „Kas ei tulnud nüüd nõnda, nagu ma ette ütlesin?“

„Mis sellest?“ wastas Saamuel. „See oleks siis niisama tulnud, kui Teie seda mitte poleks ütelnud.“

*

Mere peal.

„Minu mees jääb kergeste merehaigeks,“ ütles üks esimese klassi reisija kaptenile. „Kas Teie ei wõiks temale ütelda, mis ta siis peab tegema, kui haigus peale tuleb?“

„Seda pole tarwis ütelda, armuline emand,“ wastas kapten. „Ta teeb seda muidugi.“

*

Poes.

Ostja. Need püksid on mu pojale liig lühikesed. Nelja nädala pärast ei ulata nad põlwinigi.

Kaupmees. Arge muretsege, madamikene: niikaua nad ei seisagi.

*

Sügawas mõttes.

Professor Maier kõnnib keset uulitsat. Ta on sügawas mõttes ja on kõik ilma oma ümber unustanud. Korraga kuuleb ta enese taga käredat kõlistamist: paar noortmeest sõidawad jalgratastega. Ehmatanult ja pahaselt waatab professor üles, wajub aga siis kohe jälle mõttesse ja ümiseb: „Tühja ka, ma ei teegi ust lahti!“

Wäljamaa karikaturistide meistritööd.

F. von Stucki kolm pilti.

I.

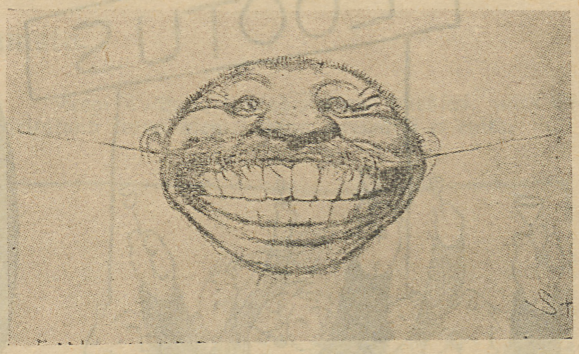

Küll on lõbus!

II.

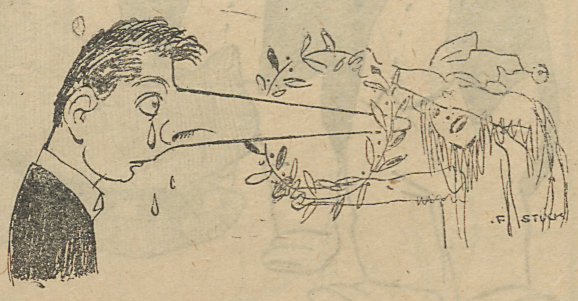

Oh magus lootus, õnnis unenägu!

III.

„Tulewiku galeriest.“

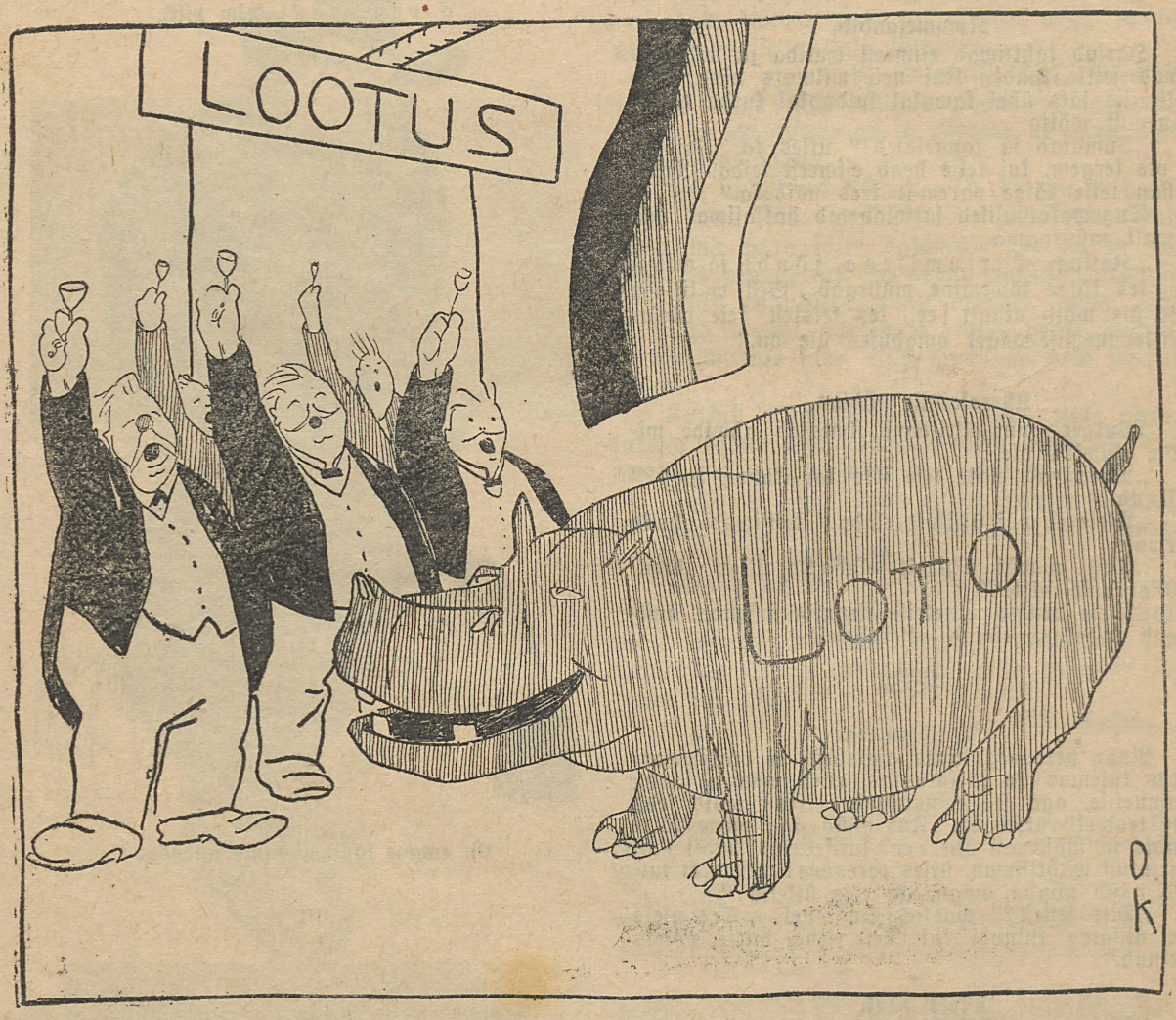

Loti tagasi tulek.

Nutulaul olude kohaselt uude häälde seatuna.

Oh, tere, tere, armsam kodupaik
Sa kallis koht, kus wiibis minu häll.
Kõik on weel alles, nagu siis
Kui wiimast kord mind wälja a'asid siit
Nüüd rõõmul hõiskab minu rind:
hõisa, hõisa!

Ma terwitan sind, loti pind,
Sa loti armsam pind!

See on see koht, kus mina mängisin.
Kus rõõmus hõiskas minu kukru rind
Kui üle lõin ma teised nii mis säras
Ja loti wõtsin ropsuga mis müras
Nüüd rõõmul hõiskab minu rind:
hõisa, hõisa!

jne.

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Perk'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 5 Mai 1912

Arusaamata.

Keegi Tallinna tõsirahwuslane imestas, miks Eesti seltskond teatri asemel linna weewärki ei ehita.

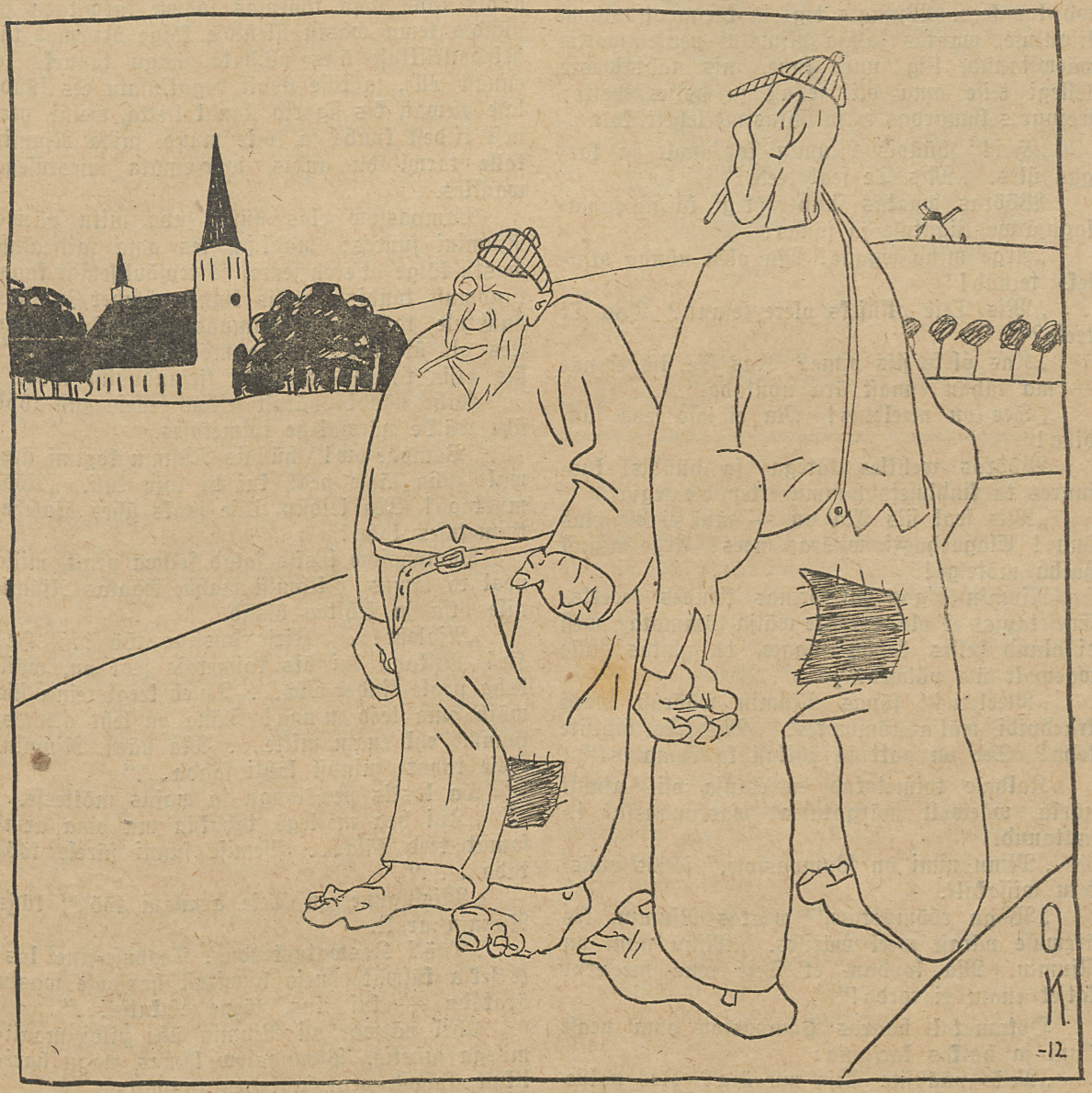

„Ei tea, mis selle kiriku ehitamine küll maksma läks?“
„Noh, mõnikümmend tuhat ikka.“
„Arusaamata, miks kogudus selle rahaga mõnda head wiinawabrikut ei ehitanud!

Kiwi kaelas.

Awertschenko järele C. Holm.

Ühel õhtul wiibisiwad merelahe kaldal kaks inimest: üks oli maalija Rjumin, teine keegi tundmata.

Rjumin istus rannakiwi peal ja waatles pikemat aega täis rahutust tundmata mehe olekut, kes kord kindluseta, waaruwate sammudega kallast mööda edasi ja tagasi sammus, kord jälle seisma jäi ja waljult ohates wette wahtis.

Oli näha, et tundmata mehe hinges raske wõitlus kees. Wiimaks tegi ta käega otsustawa liigutuse, waatas salaja Rjumini peale, wõttis päewitanud, liig suure kuue, mis nähtawaste kellegi teise oma oli, seljast ja astus wette; seejuures kumardas ta ja ohkas meeleheitlikult.

„Hei!“ hüüdis Rjumin kohkunult ja kargas üles. „Mis Te seal teete?“

Wõõras waatas ümber, tegi käega jumalagajätwa liigutuse ja sõnas:

„Ärge minu segage! Ma olen nõnda otsuseks teinud!“

„Mis Teie otsuseks olete teinud? Mis Te teete?“

„Kas olete siis pime? Kas Te siis ei näe — ma tahan ennast ära uputada.“

„See on meeletus! Ma ei lase seda sündida!“

Wõõras wehkles kätega ja hüüdis, kusjuures ta kindluseta sammu ettepoole tegi:

„Mis seal siis ikka on — mul ei ole elus õnne! Elage hästi, wõõras mees! Ärge minust halba mõtelge!“

Rjumin oigas ja tormas kirudes wette. Eneseetapjat ei olnud raske wälja tõmmata: wesi ei olnud selles kohas sügaw, ta ulatas talle waewalt üle põlwede.

„Meeletu!“ sõnas Rjumin wõõrast meest kraedpidi wälja tõmmates. „Mis Te tahtsite teha? See on patt ja ühtlasi ka rumalus!“

Kaldale toimetatud eneseetapja oli ainult nõrka, waewalt märgatawat wastupanekut ilmutanud.

„Minu nimi on Pampassow,“ sõnas päästetu wiisakalt.

„Wäga rõõmustaw,“ wastas Rjumin, kes ärewuse päralt weel wäriseb. „Minu nimi on Rjumin. Ma loodan, et Teie oma meeletut katset enam ei korda!“

Ootamatalt haaras Pampassow omal peast kinni ja hakkas karjuma:

„Miks päästsite Teie mu ära? Kes palus Teid seda teha?! Laske mind sinna, läbipaistwatesse, roheliselt wirwendawatesse laintesse... Seal leian ma rahu!..“

„Miks Te seda siis tegite?“

„Nälja pärast... Häda pärast... Ma tunnen inimeste ees häbi selle jämeda särgi pärast, mida ma seljas pean kandma...“

„Ja muud ei midagi?“ wastas Rjumin elawalt. „See on ju tühine asi! Selle häda wastu wõib kümne minutiga abi leida!“

„Ma ei wõta armuandisid wastu!“ pomises Pampassow tumedalt.

„See ei ole ometi armuand; kui Te midagi teenite, annate Teie mulle ju jälle tagasi. Tulge minu juurde. Ma elan siin lähedal.“

Rjumin andis Pampassowile uue ülikonna, andis talle oma töökojas soowa tarwitada ja püüdis tema wastu üleüldse kõige õrnemat tähelepanelikkust üles näidata, nagu tunneks ta ennast selle, saatuse poolt tagakiusatu ees süüdlase olewat, kes sigarid, kanakotletta, weini, peenest riidest kuube ja kõike muud, mida Rjumin talle tarwitada andis, warjamata imestusega waatles.

Pampassow elas nüüd juba mitu päewa Rjumini juures; maalija, kes oma kaitsealuse wastu kõige otsekohesemat ja teojõulisemat kaastundmust tundis, jooksis linnas ümber ja otsis õnnetule tööd. Et Pampassow ükskord jutu sees oli ütelnud: „Meie mõlemad sulemehed,“ siis otsis ta pea-asjalikult kirjanduslist tööd.

Kahe nädala pärast leidus sellesarnast tööd ühe wäikse päewalehe toimetuses.

„Pampassow!“ hüüdis Rjumin koguni ärewalt juba läwe peal, kui ta koju tuli. „Rõõmustage! Ma leidsin Teie jaoks ühes ajalehetoimetuses koha!“

Pampassow laskis jalad soowa pealt, mille peal ta lamas, pikkamisi maha, waatas Rjuminile otsa ja kehitas õlasid.

„Ajaleht... Kirjanduslise töö... He! He! Niikaua kui üks toimetaja seal on, wõib koha peale kindel olla... Tuleb keegi teine, siis wõib oma teed minna! Täna on leht olemas, homme ehk enam mitte... Ma näen, Rjumin, Teie tahate minust lahti saada...“

Ta laskis pea longu ja wajus mõttesse.

„Kui hea meelega tahaksin ma oma armsamat teed käia... sisemise sunni järele töötada...“

„Misugune on Teie armsam töö?“ küsis Rjumin aralt.

„Töö? Kaswatusteadus. Teaduse-einet laste sekka külwata, neis huwitust hariduse wastu äratada — kui ilus, kõrge elukutse...“

Ühel päewal oli Rjumin ühe pildi maalimisega ametis. Pampassow lamas, nagu harilikult, soowa peal ja luges raamatut.

„Ma pean pagana kitsikult läbi ajama,“ sõnas Rjumin, kusjuures ta wärskeid wärwisid maalilaua peale pani. „Piltisid on raske ära müüa ja nende eest makstakse halwaste.

Pealiskaudselt ja ruttu maalida ei taha ma aga mitte."

„Üleüldiselt ei ole maalimine päriselt miski töö, waid on mängimine. Mulle on töö kõige püham."

Rjumin löi omale rusikaga otsaette.

„Oleksin peaaegu ära unustanud! Ma leidsin Teie tarwis kaks tundi... õige hea tasu eest."

Pampassow naeris mõrudalt.

„Hea tasu eest? Kahekümne rubla eest kuus, jah? Ha! Ha! Wäikeste lollpeadega ennast waewata, kellele ainult tubli rusikahoobiga selgeks wõib teha, et kaks korda kaks neli on. Ma näen, ma jään Teile tülikaks. See on tõsi, Teie päästsite minu surma kaisutusest, minu elu seisab täitsa Teie käes... Ütelge, kas ma pean minema ja oma pea rongi alla panema wõi pean ma sellest aknast wälja uulitsale hüppama?.. Mis pean ma peale hakkama? Sieti olen ma kullassepp ja armastan seda kallist ametit kirgliselt... Aga mis pean ma tegema?"

Pampassow ohkas waljult, sirutas ennast wälja, tõstis raamatu maast üles ja hakkas lugema.

Rjuminile jäi ta enda korter ühes alalise elanikuga wastikuks, kes sohwa juurest kirjutuslaua juurde ja sealt jälle tagasi kõndis, misläbi ta waigistamata janu palawikutaolise töö järele täitsa rahuldust leidis.

Rjumin jättis sigarite suitsetamise ja weini joomise peaaegu täitsa maha, sest et mõlemaid endine enesetapja häwitas; riided ja jalanõud kulusid kahekordse kiirusega, sest et nad kahte keha ja nelja jalga katsiwad — ikka waheldamisi.

Rjumin austas pikemat aega ühte huwitawat leske. Teda oli mitu korda lese juurde külaliseks kutsutud ja Rjumin kutsus teda jälle oma töökotta, muidugi sel tingimisel, et pealetükkiw enesetapja külaskäigu ajaks ära saadetakse.

Kui Rjumin ühel päewal wärwikaupluselt koju tuli ja ettetuppa astus, kuulis ta töökojas hääli.

„Ma ei ole ometi mitte Teie juurde tulnud, waid Nikolai Petrowitshi juurde! Ärge tülitage mind!"

„Üks ainuke musu... mis seal siis ikka on . . ."

„Teie kõnelete rumalusi! Ma ei tunne Teid. Ja kui Nikolai Petrowitsh seda teada saaks..."

„Tema? Kui ta juhtub tulema, siis pistab ta nina Berlini sinisesse, wõtab maalilaua hammaste wahele ja istub wait nagu hiir."

„Nurjatu!" pomises Rjumin hambaid kiristades, pööras ümber ja läks minema. Õhtu hilja tuli ta tagasi. Ta äratas magawa Pampassowi üles ja ütles waljult:

„Teie seal! Teie näete, et minu nina mitte Berlini sinises ei ole ja et ma maalilauda hammaste wahel ei hoia. Homme hommikul wõite Teie ennast siit koristada."

„Miks Te minu siis ära päästsite?" küsis Pampassow imestades. „Kõige pealt päästab ta minu ära ja ajab mu siis weel minema. Wäga ilus, peab ütlema."

Tema pea langes padjale, mõne minuti pärast oli magaja inimese ühetasast hingamist kuulda.

Järgmisel hommikul ärkas Pampassow kõige paremas tujus üles ja näis eilase jutuajamise täitsa unustanud olewat.

„Kas olete üles tõusnud?" terwitas teda ühe pildi ees seisew Rjumin. „Tulge tagasi meelde, mis ma Teile eila ütlesin! Teie wõite minna!"

Pampassow kahwatas ära.

„Kas mõtlete seda tõsiselt? Teie tõukate mu nii siis jälle wette?"

„Minugi pärast! Ma ei liiguta enam sõrmegi, et Teid wälja tõmmata. Teie ei upugi ära!"

„Ei upu? Saame näha! Tulgu minu weri Teie pea peale!"

„Tulgu! Ma tahan pealt waadata, kudas Teie ennast ära uputate."

Nad läksiwad üheskoos minema.

Mai mõ ted.

„Kõik on siin ilmas küll targaste seatud, aga see ei ole mitte hästi tehtud, et saks wanaks saab ja surema peab!

Tuntud asi.

Maret: „Õpetaja herra, kas ma tõeste päralt ſurma taewas oma kadunud Madiſega jälle kokku ſaan?“
Õpetaja: „Ja muidugi, Maret. Seal ſaate kõigi oma armſamatega jälle kokku.“
Maret: „Noh, õpetaja herra, ſiis tuleb aga ilus löömine jälle.“
Õpetaja: „Aga, armas Maret, niiſuguſt asja ei tule taewas mitte ette.“
Maret: „Oh, õpetaja herra, Teie ei tunne Madiſt: kus tema on, ſeal on kohe löömine!“

Merekaldal oli mõnda üksikut jalutajat näha. Kalda lähedal pööras Pampassow kindla näoga Rjumini poole ja küsis: „Kas pean wette minema?“

„Jah.“

Rjumin läks külmawereliſelt eemale ja istus lähedale ühe kiwi peale; ta tegi, nagu ei paneks ta Pampassowit tähelegi. See hakkas kindluſeta, waaruwate ſammudega kallaſt mööda edaſi ja tagaſi kõndima, jäi wahetewahel ſeisma, wahtis wette ja ohkas waljult. Wiimaks tegi ta käega otſustawa liigutuſe, waatas ſalajaſ kahe jalutaja poole, kes talle läheneſiwad, wiskas kuue ſeljaſt ära ja astus kindluſeta kumardades wette.

„Mis ta teeb?“ hüüdis üks jalutaja kohkunult. „See on meeletus! Meie ei tohi ſeda ſündida lasta!“

Rjumin nägi, kudas üks herra Pampassowi juurde jooksis, põlwiſt ſaadik wette astus ja eneſetapja kaldale tõmbas. Siis tuli ka weel teine herra ſinna; warsti tekkis kolme wahel tüli, mis ſellega lõppes, et wõõrad Pampassowi endi wahele wõtſiwad, temaga ſõbralikult kõneleſiwad ja ta ära wiiſiwad.

Rjumin kuulis sõnu:

„Ma ei wõta armuandiſid wastu.“

Äpardus.

„Miks sa täna nii kahwatu oled, wanapoiss?“
„Mul oli ööse paha äpardus: tahtsin pilliſid sisse wõtta ja neelasin pimedas neli särgi nööpi ära.“

Kallil ajal.

— Mõtelge ometi, herra Miller on eila öösel ära surnud.

Jhnuskoi: Seda tegi ta hästi — elamine on hirmus kalliks läinud.

*

Etteheide.

Naine: Adolf, sinu särgi krae on must.

Mees: Taewake, ega's ma kraesid nii sagedaste wõi wahetada, nagu sina tüdrukuid.

*

Trööst.

Küla hambaarst (kes suwitaja walutawat hammast katsub wälja tõmmata): Noh, ärge nõnda karjuge! Kui ka natuke rohkem aega läheb, enne kui see pergeli hammas wälja tuleb, ega ma sellepärast rohkem maksu ei nõua.

Hobustest.

„Hobused!“ ütles ameriklane. „Mis wõite Teie hobustest rääkida! Minul ometi oli wana mära, kes kord Chikagosse minnes kiirrongist kolmekümne penikoorma peal paar penikoormat ette jooksis.“

„See ei ole midagi,“ ütles Kanada mees. „Ma olin kord umbes 50 penikoormat kodunt eemal, kui kange maru tuli. Ma pööratsin ümber ja, kas teate? Ma kihutasin tormi ees nii ruttu, et mitte üks tilk wihma ei saanud, kuna mu koer, kes ainult kümme sülda taga oli, kõik see aeg ujus.“

*

Nagu kirikulaulus.

Ohuõitja oli mõisa marja-aeda maha kukkunud. Parun näeb wõõrast meest peenarde wahel istuwat, astub ligi ja küsib: Kust sa siia said?

Wõõras: Ma tulen taewast ülewalt.

Lendur.

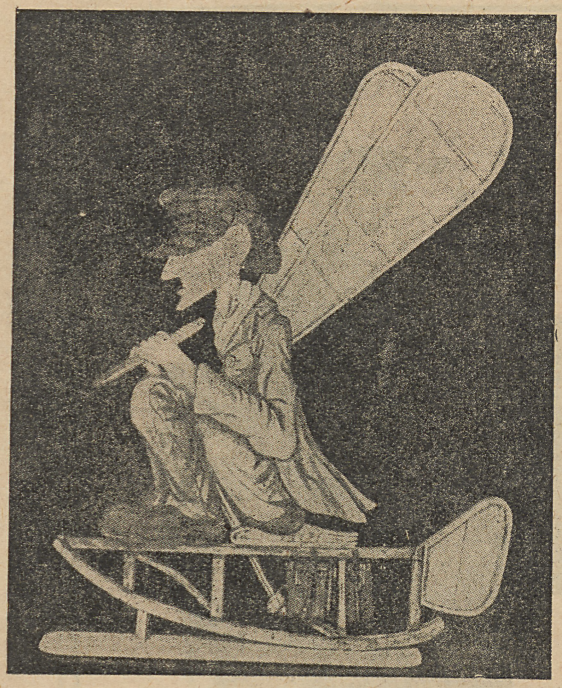

Soojad suwemõtted.

Wiimase wihma järele wähe wesiseks läinud.

Suur soojus tõstab suwemõtted pähe ja wiimastega on suwitamine lähedalt seotud. Suwitamine on niisugune tõsine terwishoidline wajadus, et sellega raske on „Sarjajale" nalja teha, iseäranis, kui sa mitte mõni Kadelburg ei ole, kellel kord nii lõbus „Suwemaja" Nõmmel" oli, et terwe õhtu selleşt „Estonias" naerda sai. Aga olgu. „Sarjaja" ei ole sugugi nii paksu paberiga, et seal tõsisemad palad „läbi ei läheks"...

Kuhu siis oma kondid suweks kõrwale kõristada? Kas Nõmme või? Olen ajast taha jäänud, pole „teadusliše" otstarbega nii kaugele jõudnud, ei tea siis ka, kudas seal wälja näeb ja olud on. Kuid asjatundjad ütlewad, et Nõmmes olewat 10.000 elanikku, 500 villat ja wähe wett. Nii siis kuiw kraam. Siiski, supelusasutusesse olewat paar koormat Kuresaare muda toodud, kus peal tööst kurnatud inimesel wäga pehme ja kosutaw olewat istuda.

Aga ka Pirital ei olewat paha, nagu rahwas räägib. „Kalew" ehitas sinna uue suwemaja, kuhu peakoosoleku otsuse järele ainult ilma lasteta poissmehi sisse wõetakse. Naisemehed, kes „Kalewi" majasse sisse koliwad, peawad ennast kas suwe waheajaks lahutada laskma wõi jälle üürilepingus allkirja andma, et nad selle aja jooksul, kus nad suwitawad, oma naistega mingisuguşt tegemist ei tee. Sellega wõimaldatakse abieluşt wäsinud meestele seadusliselt kaitstud suwepuhkuşt. Et naised niisugustele puhkawatele meestele „külge ei hakkaks", on spordiseltsi poolt maksuta kaitserõugete panemine sisse seatud.

Kuna ühed suwe soojaga Tallinnaşt wälja kipuwad, ootawad teised elukad aega, et Tallinna sisse sõita ja suwitama tulla. Nii olewat ka tänawu suwel rohkeste peenikeşt perest oodata, nagu kõikşuguste kõhutõbe, rõugete, leetrite, kolera ja sõratõbe patsilluşed, kes siin Tallinnas igaühe juures korterit otsima hakkawad, waatamata, kas ta majaperemees on wõi mitte, möbleritud tubasid oma ette sissekäiguga peab, wõi ainult kostilapsi mõlemişt sooşt wastu wõtab.

Et laululinnud, kes igal talwel wäljamaa konserwatoriumides edasi õpiwad, jälle tagasi on jõudnud ja Kadriorus hinnata kontsertisid annawad, see ei ole muidugi enam uudis, niisama nagu, et turu peal saiamüüjad ja warblased üksteişt sõimawad ja et „Wirumaa" inimesi paariks tunniks wärske mere-õhu kätte sõidutab, mis 30 kopika eest kopsusid kosutab.

Üleüldişt tähelepanemişt aga äratawad naiste kübarad, mis iga päewaga wärwi ja karwa muudawad, seşt et ikka uusi ja hullemaid juurde tuleb. Wanadele kübara-keredele tõmmatakse uued mastid ja purjed peale, mis siis tubli perituulega nõnda paisuwad, et julgeste mitme kawaleriga elumerele wälja purjetada wõib.

Milli Mallikas.

Ilusad lambad.

„Waata, mis hirmsad karused lambad sul on, sellepärast et sa neid peenikeste heintega sõödad. Mina sõödan omi sooheintega ja nad on ilusad siledad nagu ülged.

Naerjad püksid.

Lugu neljas pildis.

I.

II.

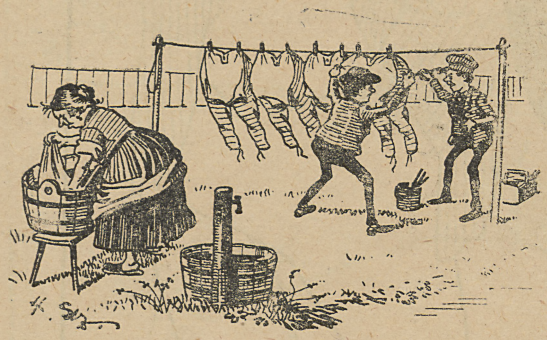

III.

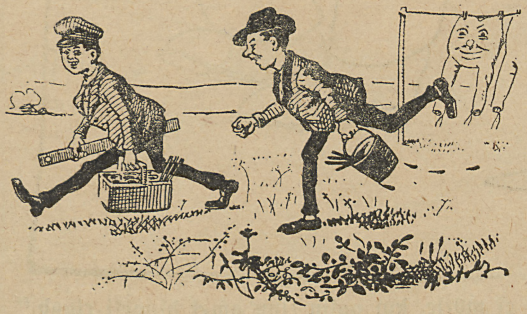

IV.

Schalknal.

Wõimata.

Kooliõpetaja (poissi noomides): „Kas sul oma üleannetuse juures sugugi meelde ei tule, et su õnnis isa taewast sinu peale alla waatab? Kas sul häbi ei ole, kui sa tead, et tema kõik näeb?

Poiss: Oh, ta ei näe ju midagi, sest ta on oma prillid siia maha unustanud!

*

Meie aja lapsed.

Ema oli mitu potitäit mett toonud. Wälja minnes ütles ta oma wäiksele tütrele, et see meepottisid ei puutuks. Nüpea aga, kui ta ära oli läinud, wõttis laps ühe poti lahti, sõi natuke mett ja pani siis poti wana koha peale.

Kui ema tagasi tuli, nägi ta, et poti kallal oli käidud, ja ütles tõsise häälega:

„Mis sa teeksid, pahur laps, kui sa minu asemel oleksid?“

„Ma ütleksin: Sõõ pott tühjaks, kui sa juba oled alganud; ära aga seda enam tee.“

*

Kui aga — —

Morits Stearinsohn ja Gedalja Katzenfell tahawad ühiselt äri awada ja teewad notariuse juures lepingut.

78 paragrafi on juba walmis, sellega on nad wastastikku teineteist käest ja jalgadest lõidunud; waene notarius higistab käes.

„Üks paragrafike peab weel sesse tulema, doktori herra,“ ütleb Stearinsohn.

„Taewa pärast, kas weel küll ei ole?“

„Peab sesse,“ kordab Katzenfell.

„Olgu siis.“

„Nõnda siis, 79. paragraf,“ algab Stearinsohn pikkamisi, nagu mõnda talmudi salmi lauldes, kusjuures Katzenfell järele kiites pead nikutab:

„Kui aga, mis eest Jumal hoidku ja mis peale metlema ei pea ja mis iganes juhtuda ei tohi, mis aga siiski kindlaste tulema peab ja tuleb, kui äri pankrotti jääb, siis peab (wälgukiruse lõpetades) puhas kasu ühepaljuselt mõlemate wahel ära jaotatama.“

*

Raske küsimus.

Dan Rubinsohn on mõisa ostnud ja wiib oma sõbra Jakob Goldsteini kaasa, et sellele oma riiki näidata. Imestades waatab Goldstein mõisa sissesead, aga kui sõbrad pärast kirjutustoas koos istuwad, siis ütleb ta järele mõteldes: „Dan, mõis on ilus ja sa teadsid, mis sa tema eest maksid, aga sa tead, mis kõik wõib juhtuda, wiljakaldus...“

„Sina waatad liig musta prilliga,“ ütles Rubinstein wahele ja astus kirjutuslaua juurde: „Ma olen ennast muidugi kõigi õnnetuste wastu kindlustanud. Siin on kinnitusleht, ma olen tule ja rahe wastu kinnitatud.“

Goldstein raputab kaheldes pead.

„Tuld nagu tuld; aga kudas saab rahet teha?“

*

Ehtepoes.

Mees: „Mis? Wiisteistkümmend rubla kübara eest? See on ju päris patt!“

Naine: „See patt tulgu minu pea peale.“

*

Sigaripoes.

Ostja: „Kas wiiekopikaline sigar on ka hea?“

Kaupmees: „Kõige parem, mis üleüldse olemas on! Aga kui soowite, wõin ma teile ka weel paremaid anda.“

Kõrtsi ukse ees.

„Kuule, kõrtsimees, kas sa sugugi selle peale ei mõtle, kui palju sinu amet hingesi rikub.“

„Ärge muretsege, midagi, herra: mullu panin uksele patent-hinged ja tänawu on nad weel niisama head, nagu uued.“

Kiri ja järelsõna.

Andres tahtis naist wõtta, aga kartis, sellepärast kirjutas ta oma wanemale wennale, kes juba naisemees oli, ja küsis nõu. „Armas Andres,“ kirjutas wend wastu, „iga mees peaks abielusse astuma. Naine on mehele Jumala õnnistus. Ta peletab mured metsa, ülendab tema rõõmu ja aitab teda igatewiisi. Abielu on ainuke õige elu, iseäranis, kui sul õnn juhtub olema niisugust pärlit naiseks saada, nagu minu oma on. —

Järelkiri. Praegu läks Amalie wälja. Jää üksi, sina lambapea!“

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 6 — Juuni — 1912

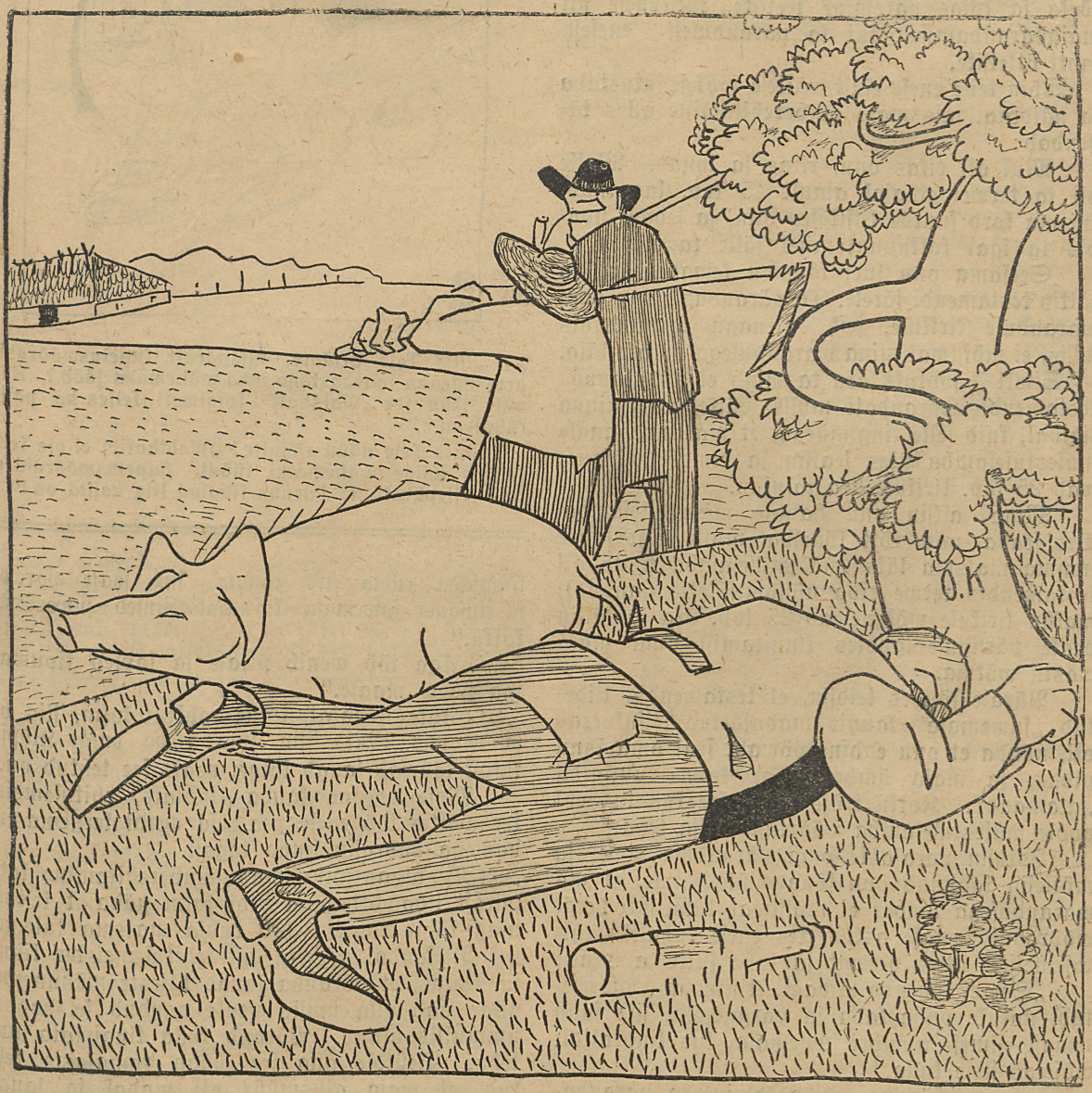

Wiin oli teinud mehel wiga,
Põõsa taga põdes ta,
Tema kõrwa heitis siga
Rahulikult puhkama.

Naeratades naabrid hüüdsid:
„Waata, kus on wennaksed!
Seltsida need ikka püüdsid,
Kes on üheseguseд.“

Siga kuulis meeste juttu,
Kuulis nagu teotust,
Minema sealt pistis ruttu,
Et saaks eemal joodikust.

Onu pärandus.

Ah, Teie pärandasite maja ja mõtlete seda ümber ehitama hakata? Ainult parandama?... Üks kõik, aga teate mina annan teile paremat nõu — pistke ta parem põlema, olgu peale, et ta kinnitamata on. Teie kahju on siiski wähem sellega wõrreldes, mis siis saate, kui seda ümber ehitama hakate. Teie naerate? Aga tõde jääb tõeks ja kõige paremine teeksite, kui enese nii majaparandamisest kui ka päranduses enesest lahti ütleksite.

Wõin teile enese elust wäikese lookese jutustada ja näidata, mis maja ümberehitamine alles tähendab:

Mul oli rikas onu, rikas ja ihnus. Mulle oli ta terwel eluajal ainult 25 kop. laenanud, kui ma kord suures kitsikuses olin, ja sedagi nõudis ta igal kokkupuutumisel jälle tagasi.

Seesama onu suri tänawu kewadel ära ja jättis testamendi järele. Ta pärandas terwe oma waranduse kirikule, sest — nagu testamendis seisis, ei mõistwat mina warandusega ümber käia.

Siiski — sootuks ära ta mind ei unustanud: testamendis pärandati mulle wäike maja linna ligidal, kuid selle tingimisega, et ma onu hauale mälestusesamba üles seaksin ja temale wõlgnewad 25 kop. kirikule ära tasuksin.

Mina lasksin onu hauale mälestusesamba üles seada, mis, tõtt kõnelda, mulle õige suure summa maksma läks (mälestusesamba kohta oli testamendis terwe rida nõudmisi ette pandud), maksin kirikule wõlgnewad 25 kop. ära ja läksin peale pärnduseõigustes kinnitamist oma maja wastu wõtma.

Pärale jõudes leidsin, et testamendis kiidetud „suwemaja" kaunis mahajäetud seisukorras **oli, nõnda et onu endine ööwaht seal oma kanu** pidas, ja maja ümber paar kolm ruutsülda „aiamaad". Kokku wõis terwe see kupatus ehk poole mälestusesamba wäärtust wälja teha.

Istusin parajaste oma päranduse läwel ja mõtlesin kadunud onu sõnade üle järele, et ma waranduseg ümber ei mõistwat käia, kui keegi wõõras lähemale astus, kes enese kohaliku ehitusemeistri ütles olewat ja kohe juttu alustas:

„See ei tähenda midagi, et siin kanu on peetud, natuke puhastada ja parandada, siis saab temast esimese numbri suwemaja, kus kindralidki wõiwad sisse tulla."

„Aga niisugune „puhastamine ja parandamine" wõib pagana palju raha maksta."

„Tühi asi — rublat paarsada ainult."

„Ja sellega oleks suwemaja walmis!"

„Misugune weel! . . Waadake nüüd ise: siia paar uut palki, sinna kolm neli uut lauda, katusele ka mõned lapid ja asi on korras. Uskuge mind, kui selle ümberehituse peale kaks-, kolmsada rubla ära raisata, siis saate parema ja ilusama suwemaja kui kõik siinsed suwemajad kokku."

„Aga töö wenib pikale ja lapsed kipuwad iga päew maale."

„Kaks nädalat, kõige rohkem kolm, siis on ta walmis. Mis siin suurt teha on? Klõpst-klopst lööwad lauad külge, peaks see tehtud on."

Meie tegime kauba kindlaks, ehitusemeister wõttis töö enese peale ja weidi kergema südamega pööra sin linna tagasi. . .

Nii algas minu maja ümberehitamine kohe päraſt lihawõtteid ja pidi kolm nädalat kestma ning kõige rohkem 300 rubla maksma tulema.

Neljandal päewal tuli ehitusemeister linna ja seletas, et põranda lauad täieste mädanenud olla; nad olla mulla peale pandud ja hoopis ummuksis olnud. Põrand tulla tingimata uus teha. Üleüldse olla see wäga rumalaste tehtud, et maja alusmüür nii madal ja lauad mulla peal, selle läbi olla majas alati rõske mullaõhk. Et nüüd parandus käsil, siis wõida ühel hoobil ka alusmüüri kõrgemaks teha.

Uued põrandalauad langesiwad kõige oma raskusega minu südame peale, aga et alusmüüri kõrgemaks teha, see meeldis mulle, sest madal ta pime enne ikka oli ja majal ei olnud mingisugust

Kudas Pärnu linnaisad asja seletawad.

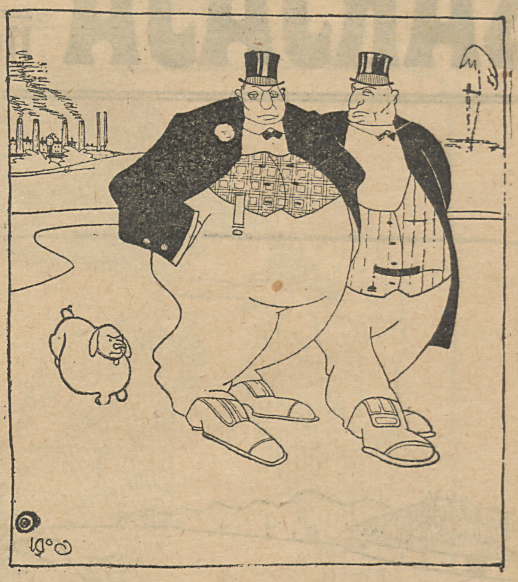

„Mis Teie arwate, mispärast supeluswõõraste arw Pärnus iga aastaga ikka wähemaks jääb? Küll wist ikka see „Waldhofi" sõlgiweri selles ka palju süüdi on?!"

„Mis Teie nüüd räägite! „Waldhofil" ei ole selle juures kõige wähematki süüdi. Supeluswõõraid ei tule sellepärast, et Pärnus sibulad liig kallid on!"

Kasulik solgiweesi.

„See o lõri kõik, et „Waldhofi“ solgiweesi kahjulik on. Arusaaja inimene wõib taist weelgi kasu saada. Mina, näituseks, wiin need kalapojad koju seapõrsale, siis ma tean kindlaste, et ta teisel päewal kooland o, ja mul ei ole tarwis tapmise eest enam maksa!“,

nägu. Tellisin uued põrandalauad, kasti lupja ja kaks sülda kiwa.

Laupäewa õhtul läksin tööd waatama ja nägin, et see jõudsaste edenes: seinad olliwad üles tõstetud ja kiwa kiiluti alla. Maja sai kohe nägusamaks.

Seal kutsus meister mind ühte kohta ligemale ja murdis näppudega alumise palgi seest tükkisid wälja.

„Raiped hoidnud kartulid köögis,“ ütles ta, „nüüd sein kõik läbi mädanenud, ka mujalt ümberringi on alumine kord palka läbi. Saatke juba kuus 5½ wersokilist palki, et mädanenute asemele panna.“

Aga palgid maksiwad 4 rubla tükk ja juurdewee eest maksa weel isepäinis!

Teisel laupäewal näitas meister, et ka ülewelt aampalgi kohalt wihm sisse oli tunginud ja palgi ära määndanud. Kardetaw oli nüüd nii jätta: alt saab maja tugew ja kõwa, aga mis sest kasu on, kui ülemised regionid korraga kaela wõiwad kukkuda. Alla oli kerge uusi palkisid wanade asemele panna, aga ülewal ei olnud midagi parata, pidi juba katus ja lagi maha kistama. Selgus, et ülesse seina kaks korda uusi palkisid tuleb panna, s. o. 12 palki 5½ wersokilisi, peale selle 6 palki 6½ wersokilisi, sest muist aampalkisid tuli uuendada, ja siis weel õhemaid palkisid waheseinte jaoks. Kuid see polnud kõik: tarwis oli weel 120 laelauda, 300 katuselauda, sest wana laastukatust ei saanud me enam ülesse panna, ja 20 rulli katusepappi nr. 0 Tallinna wabrikust, mis hästi parem olla kui Riia papp.

Sellega alles hakkas asi õieti peale. Pidi rohkem töömehi juurde wõtma ja mina hakkasin materjaliladusid mööda jooksma. Iga laupäewal läks oma 100 rubla tööpalka wälja maksta, sest tundide arwe, mis mulle korralikult ette pandi, oli 13—15 tundi mehe kohta päewas: et tööga ennemine lõpule jõuda, minna nad sagedaste hommikul kell 5 tööle ja töötada õhtu kella 9-ni. Aga et töö siiski wähe edeneb, see tulla sellest, et materjali puududa. Sest mida enam walmis maja hakkas saama, seda rohkem tuli materjali juurde tellida. Ma ei teadnud enam isegi, kui palju palkisid, põranda- ja laelaudasid, poolpuhtaid laudasid ja kahetollilisi weeladuasid, „bekleidugi“ ja „wooslaua“-liistusi, lattisid jne. oli tellitud ning hirmuga ootasin ma arweid.

Iga uue tellimise juures kinnitas meister, et see wiimane olla ja et sellega maja walmis saada; igal laupäewal ütles ta, et ta tulewa nädala lõpuks tingimata tahta lõpetada, aga kui ma teisel laupäewal waatama tulin, ei olnud lõpuliginemist kusagilt küljest näha, ainult tööpalgaks maksetaw rahasumma läks ikka suuremaks, ja ikka weel oli naelu wõi laudu wõi muud wärki waja.

Nii läks nädal nädala järele, kolme nädala asemel kolm kuud. . .

Kadedusega mõtlesin ma Soapära Siimu peale, kes tol ajal linnast koju sõites metsa wahel teeröölite kätte oli sattunud: need oliwad ta uimaseks peksnud, tema taskust rahakoti 600 rublaga wälja kiskunud ja hobuse ning wankriga, mis kokku 400 rbl. wäärt ja kus ligemale 100 rubla eest kaupa peal, ära sõitnud. Aga kui palju kirjutasiwad sellest kõik ajalehed, kudas oliwad urjädnikud ja strashnikud jalul ja „nooremad abilised“ sõitsiwad ringi, kuni wiimaks röövlid kätte saadi. Raha oli küll muist juba ära joodud, aga see paarsada rubla wõis kuulsuse heaks kulutada. Selle wastu elasin mina nüüd juba kolmat kuud neidsamu tundmusi läbi, mis Siimul wõisiwad olla, kui kutsumata käed tee peal tema taskuid rewideerisiwad, aga ükski seadusewaht ei tulnud mulle appi, ükski ajaleht ei awaldanud mulle kaastundmust.

Jaanipäew jõudis kätte. Meister kinnitas, et nädala pärast maja tingimata walmis saab.

Miks ei pidanud ma seda uskuma, kui ta seda mulle juba kümme korda oli kinnitanud? Nüüd ma nägin, et tema sõnapidaja mees oli ja mitte täna nii ei rääkinud, homme teisiti. Waid mis ta kord oli ütelnud, selle juurde ta jäi — kes teab kui kauaks weel?

Ainult töötundide arwe oli jälle hästi suurem kui eelmisel laupäewal, ja siis nõudsiwad töölised jaaniõhtuks ka midagi. Olla nad ju nüüd pool aastat mind hoolsaste orjanud.

Mul tuli hea mõte. Mehed oliwad kõik kõwad wiinawõtjad ja ümberringi oli palju kuiwi laastusid. Ma lasksin monopolist terwe ämbri tuua ja kinnitasin meestele, et nad hästi tule järele walwaks. . .

Kui teisel hommikul meister kohkunud näol teatama tuli, et mehed joobnud peaga öösel tule lasknud laastudesse minna, mille tagajärjel terwe maja maani maha põles ja ainult mehed eluga wälja saiwad, siis oli mul ütlemata hea tundmus, et mul ehitajameistrit enam waja ei olnud ja wiimaks, wiimaks wõisin ma ta uksest wälja wisata. —

See oli aga ka ainus lõbus silmapilk, mida onu pärandus mulle walmistas.

Strauch ja Lg.

Tantsijanna.

Antipellin, kõige parem putukaterohi,
ehk
Teadusline analüüs.

„Noh, mis Teie soowite?“ küsis herra Burlajew, ühe suure Donau äärse linna bakteriolog, lahkeste.

Wabrikant hammustas huuli. Ta ajas mõned korrad kulmusid kõrgele ja pigistas nad jälle maha. Wiimaks ütles ta:

„Doktori herra, seal on wäike eksitus.“

„Kus on eksitus? Meie parandame selle ära.“

„Kui... Teie waheft mäletate, doktori herra, et ma kaks nädalat tagsi tunnistuse pärast Teie juures olin. Minu nimi on Wonjagin.“

Aga herra Burlajew ei mäletanud midagi.

„Tunnistuse pärast, palun alandlikult, doktori herra. Minu nimi on Wonjagin.“

„Ah ja, tean, tean. Linnakse kompwekid.“

„Ei, palun wabandada, doktori herra, mitte linnakse kompwekid...“

„Ah, tõsi, masinawärgiga kloſetid!“

„Ei, doktori herra, wabandage: antipellin.“

Isand Wonjagin toetas tagasi ja algas:

„Antipellin, kõige parem putukaterohi. Juba kakskümmend aastat teeme meie kõiksugu putukaterohtusi. Meie äri on tuttaw. Meie oleme tema kõrguse Montenegro würsti koja kaubamuretseja. Meil on tänukirjasid kõiksugu kõrgete ametnikkude ja isikute käest, aga taewake, ega meie neid ei wõi ajalehe kuulutuses awaldada. Kes teab, kudas meie rohi nendele kõrgetele isikutele meeldis. Kõiksugused petteärid, kes ka sarnaseid rohtusid walmistawad, trükiwad oma atestatisid ära, Jumal teab, missuguseid atestatisid olemata ülikoolide ennekuulmata professorite tundmata assistentide poolt. Siis mõtlesin ma: Mina, Wonjagin, tõsine rahwuslane, lähen meie kuulsa linna bakteriologi Burlajewi juurde ja palun teda, et ta antipellini teadusliku läbikatsumise alla wõtaks ja mulle tunnistuse annaks, mida ma kuulutustes wõiksin ära trükkida. Waadake, mis asja pärast ma Teie juurde tulin.“

„Ja, ja, ma tean. Kaks nädalat tagasi.“

„Nõnda jah, doktori herra. Ma töin Teile kuus pudelitäit ja palusin, et Teie nii hea oleksite. Aga kolme päewa eest saatsin ma oma ärijuhi tunnistuse järele ja see töi ümbriku, palun alandlikult, mille sees kolmsada rubla oli. Aga seda tuletan ma ainult korrapidamise pärast meelde. Ta pani ümbriku kolmesaja rublaga laua peale... ja...“

Isand Wonjagin tõmbas taskust paberilehe wälja.

„Aga, würstikoja kaubamuretseja herra, Teie saite ju atestadi kätte!“

„Ja, doktori herra, aga missuguse atestadi? Olge head, lugege ise!“

„Doktori herra“ pani prillid nina peale ja luges:

„Tema kõrgest-sündinule
Isand Wassili Wonjaginile
Koja kaubamuretsejale
Silgu linnas.

Mina katsusin mitu korda mulle soowitatud ja Antwerpeni üleilmlisel näitusel kuldaurahaga dekoiga (Fineada sàrcitella L.), mis ka harilikult 6,7 mm. suureks kaswab. Antipelliniga toitmisel sain ma nendest toredaid eksamplarisid, kelle pikkus ninaotsast kuni wiimase kõhurõngani 11,05 mm. oli.

Selle peale toetades wõin ma tõendada, et antipellin kõigist koidekaswatamise ainetest kõige parem on ja palun mulle weel mõned pudelitäied

Tõsilane suwitamas.

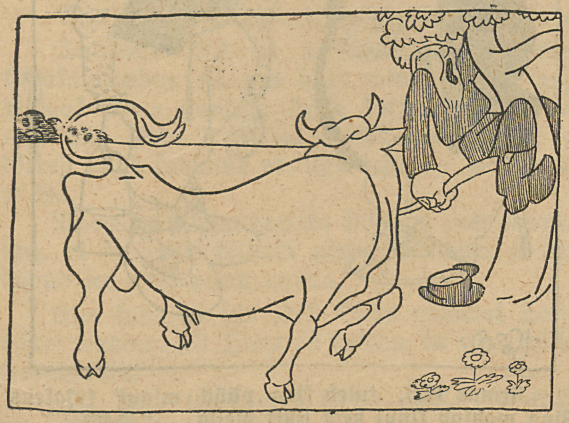

Tõsilane (kelle punane särk härja wihale äritas): „Missugune riigiwastane muulane! Kus on küll walitsuse silmad?“

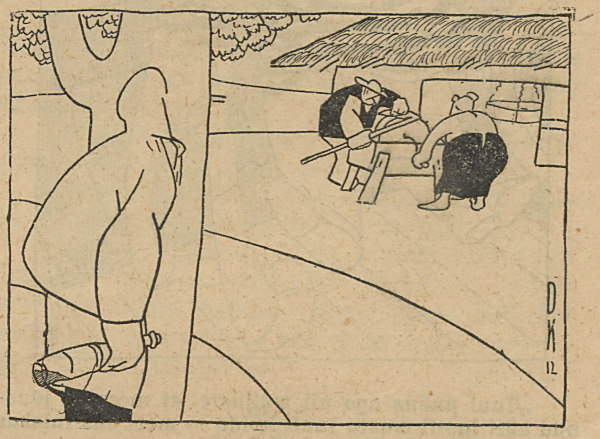

„Waata, kudas siin sõja wastu ettewalmistatakse!“

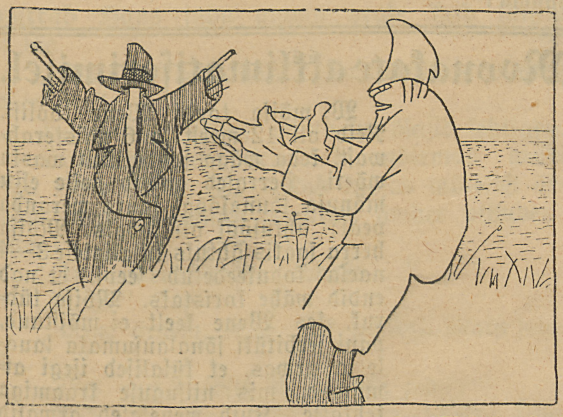

„Ainukene mõistlik mees siin maal. Nii kui mind nägi — kohe käed püsti.“

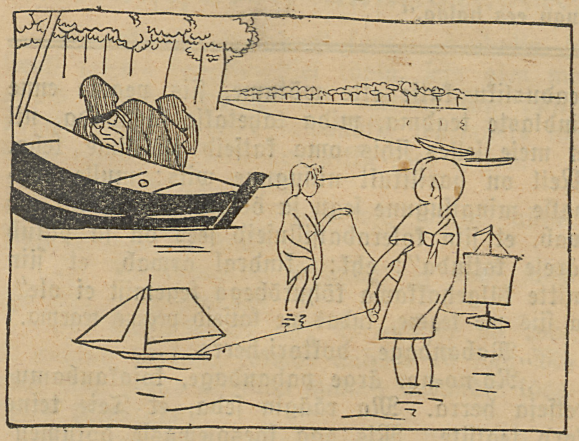

„Siin on terwe muulaste sõjalaewastik laskeharjutuiel! Pange tähele, juba homme wõib ta pealinna alla tungida!“

kroonitud wõrdlemata hea putukapulbri „Antipellini“ teaduslikult läbi ja leidsin järgmist:

Antipellini sisse pandud noor kasukakoi (Fineada pellionella L.) kaswas imeruttu suureks. Tõuk, mille pikkus harilikult üle 6,7 mm. ei tõuse, sirgus antipellinis 10 mm. ja oli täieste terwe.

Weel paremaid tagajärgesid andis katse riisiklikuks tarwitamiseks saata.

Alla kirjutanud: weterinärarst ja lahutusteadlane Burlajew, Silgu linna bakteriolog.“

Teadusemees wangutas pead, keeras attestadi käes kokku ja ütles:

„Waadake, minu armas kojakaubamuretseja herra, siin on silmanähtawalt eksitus juhtunud. Aga kes on selles süüdi? Teie. Kui meie mõne

Meremehed isekeskis.

„Tuul puhus aga nii waljuste, et mees ei jõudnud kätt lapiti wastu tuult hoida — meri mis tuiskas ja kees aga.“

„Eeh — see ei ole weel midagi; aga meie saime nii kõwa maru, et neli meest ei jõudnud purjet oherdi augu ees hoida.“

Hea nõu.

„Armas Jüri, tuleb sina nüüd minul' sulaseks. Mina maksab sinul keik ilust welja . . .“

„Ei mia saa tulla ühti. Aga ehk härrä katsuks korra nende saante suurte jaabanlastega roowi. Niid pidama sihantsid lorud olema, et sõõwad seebi keetmise kadlad kua ära, kui ehk härral seep pias otsa lõppma!“

teadusliku katse ette wõtame, siis peame enne kindlaste teadma, mida tahetakse tõendada, nii et meie selles sihis oma katseid wõiksime teha. Meil on harilikult niisugune wiis: mulle toodakse mingisugune segu ja öeldakse: „kindral arwab, et siin kolerabatsilluseid sees on ja palub järele katsuda“; ehk: „kindral arwab, et siin mitte külgehakkawa kõhutõbega tegemist ei ole“, ja siis me teame, kudas me katseid peame tegema.“

„Wabandage, doktori-herra . . .“

„No-no-no, ärge pahandage, kojakaubamuretseja herra. Ma räägin seda, et Teie teine kord teaksite. Mis aga käesolewasse dokumendisse puutub, siis on minu abiline minu äraolekul selle ära rikkunud. Aga olge mureta, mina olen aus inimene ja minu põhjusmõte on: sündmata dokumenti wõib ümber wahetada. Teie jätke oma pudel minu juurde ja mina teen uusi katseid ning saadan Teile nädala pärast teise attestadi, millega Teie rahul wõite olla, koja kaubamuretseja herra. Mul on au jumalaga jätka, koja kaubamuretseja herra. Ma teen uued katsed isiklikult, siis saate hoopis teise tunnistuse. Wäga armas! Jällenägemiseni, koja kaubamuretseja herra!“

Roda Roda järele.

Moonakate akklimatiserimisel.

W. mõisa toodi Wene töölisi. Neid oli 12 meest ja 6 naisterahwast, keda wäga sõbralikult wastu wõeti. Herrased andsid neile esitu mõnusa lõunasöögi suure weranda peal; õhtusöök oli köögis. Mõisa herra saatis õhtuks külalistele 3—4 naela kodukeedetud seepi, et nad endid wähe koristaks. Mõisa tüdruk, kes Wene keelt ei mõistnud, pani seebitüki sõnalausumata laua-le ja arwas, et külalised isegi aimawad, mis niisuguse kraamiga tehtakse. Kuid wenelased arwasid seebi juustu olewat, lõikasid tema wiilukateks, panid leiwa peale ja söid ära. Ajalehtedest.

Mõisa rehe all, kus uued moonakad korteris on, seisawad suure törre ümber kaks inimest.

Mõlemad waatawad kordamööda törde ja soriwad selle põhjas loksuwat wedelikku.

Üks nendest on parun ise, teine — kubjas Hans.

Parun, kes näost punane nagu wähk, wehkleb kepiga, põrutab jalaga põrandat ja karjub wihaselt. Hans lahutab ainult käsa ja keerutab õlasid.

Aga parunil on tuline õigus wihane olla korratuse pärast, mis nüüd juba mõnda aega mõisaelus ennast awaldab.

Jah, parunil on õigus wihane olla, seda pidi Hanski tunnistama.

Kes seda enne nägi, et mõisas üks või teine asi niisugusel häbemata wiisil kaduma läks, nagu wiimasel ajal?

Midagi sellesarnast ei olnud — ja nüüd korraga!..

„Hans, kus on minu kallis tubakas?" pärib parun armuheitmatalt ja torkab kepiga jälle tühja tõrde.

Aga Hans ei tea muud kui õlasid kehitada.

Ta teab küll, et parunil kallis katselitne tubakaistandus oli, mis head lõikust andis, teab, et saak suure hoolega kokku korjati ja siis siia rehe alla tõrde hapnema pandi, teab ka, et see tõrrest nüüd kadunud on, aga kuhu — seda Hans ei tea.

Pooltoores, hapnemata tubakas pole marjaiwa, et see suhu kõlbaks pista. Niisama ei kõlbanud see weel piipu panna.

Aga kuhu see siis jäi? Seda pidawat Hans ometi teadma, sest Hans on kubjas, ta olla mõisa warahoidja,

„Ja kuhu jäi toores härja nahk, mis talli lae alla kuiwama löödi?"

Ja-jah, tubakas pole ainuke kaduma läinud asi. Mõisas on wiimasel ajal palju asju saladuslisel wiisil kaduma läinud. Warguse üle murrab Hans juba ammu pead, kuid jälgile ei saa.

„Kuhu jäi härjanahk? Ja tünnitäis wankrimõiet?.."

Hans ei tea jällegi muud kui õlasid kehitada.

Sõnalausumata seisawad mõlemad weidi aega tõrre ääres, siis tõstab kubjas mõteteist ärgates pead ja lausub arglikult ümber piiludes sosinal:

„Kui paruni-herra lubaks..."

„Noh?"

„Mina arwan, et see kõik see Ägli-Matsi jonn on . . ."

„Mis, mis? Mis Ägli-Matsi jonn?"

„Noh, eks ikka... kudas paruni-herra seda nüüd jälle seletas..."

Kubjas tegi käega rehe nurga poole liigutuse, kus uute Wene moonakate narid seisid.

Nüüd tuli parunile meelde, et ta kubjale kord Wene moonakate aklimatiserimisest oli kõnelenud.

Kubja keel aga oli „aklimatsioni" „Ägli-Matsi jonniks" eestistanud.

„Mis, mis? Ega ometi..."

„Sõõwad ära!.. Lihtsalt nahka panewad, paruni-herra."

„Wõimata!.. Tubakat ja wankrimääret... terwe toore härjanaha... Wõimata!"

„Aga sealt," kubjas näitab käega naride poole, „leidsin küll ühe kalaka, mis äraimetud naha koiwa moodi wälja nägi..."

Parun sammus mõttes mõisa poole ja kubjas mõttes wäljale kündi waatama...

Õhtul anti uutele moonakatele künni lõpetuse puhul mõisaköögis pidusöök. Parun oli heas tujus. Et uutele töölistele iseäralist armu näidata, saatis ta neile tüdrukuga neli-wiis naela kodukeedetud seepi:

„Las' kaiwad endid."

Umbkeelsed moonakad oliwad alles pidulauas, kui köögitüdruk sinna tuli ja seebi lauale pani. Weidi aja pärast jooksis ta aga hirmunud näoga paruni juurde.

„Paruni-herra, paruni-herra, wõitipskid paniwad seebi leiwa peale ja sõiwad ära!.."

Weidi aja pärast kutsuti kubjas paruni juurde, kes rahutult toa nurgast teise sammus.

„Sul on õigus, Hans. Sinu Ägli-Matsi jonn on tubaka ja naha ära söönud... Edaspidi seisku õled, heinad — ühe sõnaga kõik, mis mitte puu ega raud ei ole, luku taga... Kuulsid? Nüüd wõid minna." Strauch.

Üleskutse Eesti kunstnikkudele.

Et eestlaste omapärast kunsti edendada ja Eesti rahwa kunstimaitset tõsta, seks olen ma nõuks wõtnud omale uusi eestilaadilisi püksinööpa soetada, mille kawandite tegemiseks ma seega austatud Eesti kunstnikka üles kutsun.

Wõistluse tingimised:

1) Wõistlusest wõiwad osa wõtta ainult diplomeeritud kunstnikud.

2) Püksinööpide läbimõõt ei tohi mitte üle ühe sülla ulatada.

3) Auhindadeks on: 1. auhind 25 kop., 2. auhind 15 kop., kolmas auhind 10 kop. Minule jääb õigus auhinna saanud kawandid tööstuses tarwitada.

4) Kawandid tulewad mulle sisse saata 5 minuti jooksul peale selle ülesi. tse lehtedes ilmumist kinnistes ümbrikkudes ja ülepea niisuguse korra järel, nagu wõistlustel harilikult wiisiks.

Astuge üles, armsad Eesti kunstnikkudest wennad ja õed ja näidake, et te'e mitte üksnes mammonat ei ahnitse, waid ka tõsisest aatelisest tööst isamaaliku kunsti tõstmiseks lugu oskate pidada.

Aupaklikult

Kelgu-Püksi-Jüri,
kandimees Järwamaal.

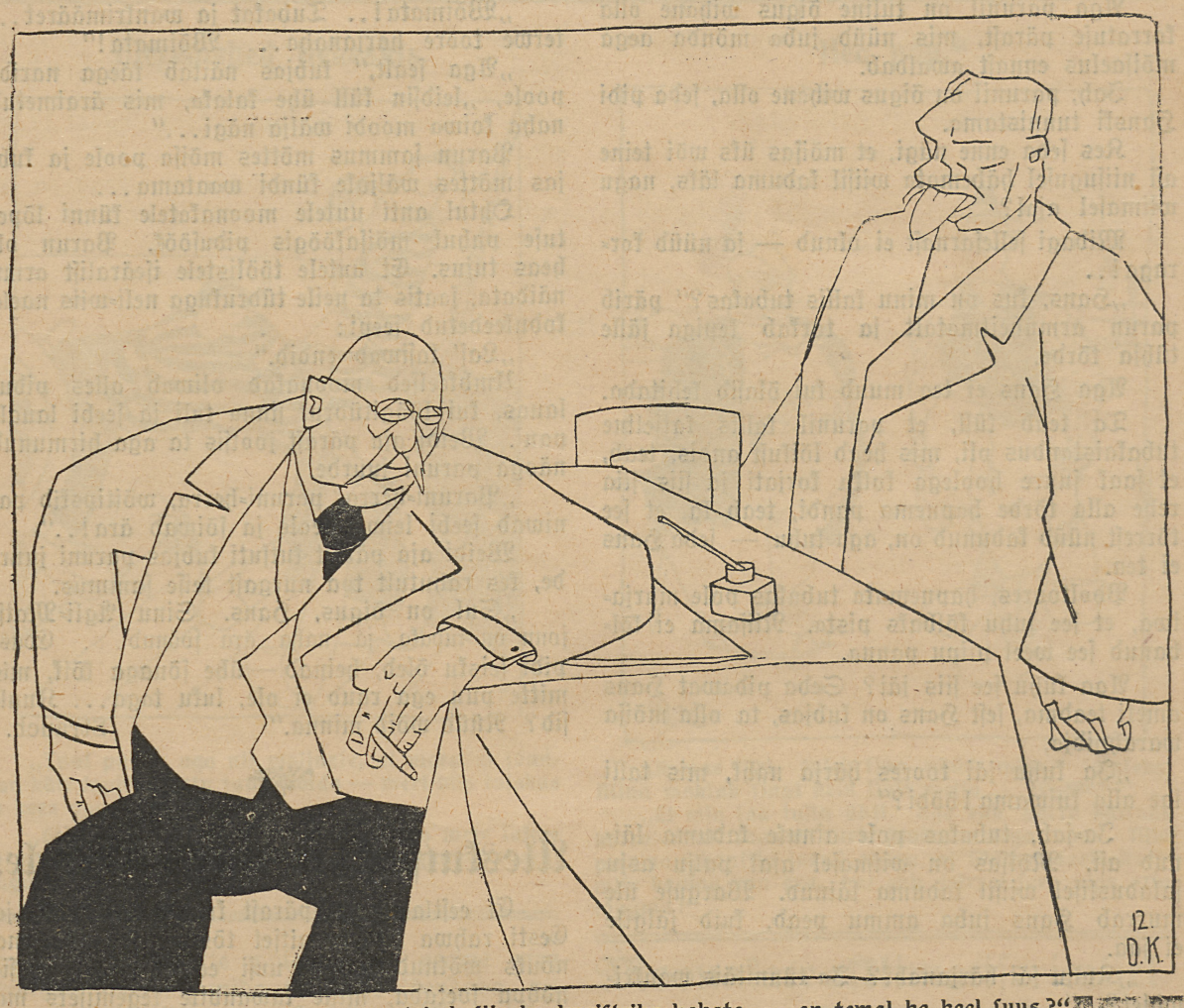

Parun: „Sinu poeg tahab siis koolmeistriks hakata, — on temal ka keel suus?“
Möldri Jaak: „Temal on niisama suur keel, nagu mullgi.“

Looduse ime.

Kuuma ilmaga oli Wene mees Kadrintalis käruga liikwel ja hõikas oma külma kaupa kaugelekostwa laulwa häälega wälja.

Temale wastas kajana wana Eesti kukk weidi kärisewama häälega iga hõike peale:

„Saskari maro—o—osinai!“

Münckhausen.

*

Toru eit oli haige ja läks tohtri juurde. See pani ta tooli peale istuma ja käskis enesele keelt näidata. Seal kutsuti tohter telefoni juurde, telefoni teel õnnetu juhtumise paigale. Kui ta sealt kahe tunni pärast tagasi tuli, istus eit ikka endist wiisi keelt wäljas hoides ja ütles: Tänu Jumalale, et kord tagasi tulite, doktori herra, — kauemine ei oleks ma enam jõudnud oodata.“

*

Rikas Kõrgemäe Kustas on haige ja läheb tohtri tähega apteki rohtu ostma. Kui ta näeb, et apteker mitmest poolikust klaasist rohtu kokku walab, ütleb ta: „Kuule, ega ma su riismeid ei hakka ära jooma, — tee mulle kohe wärsket rohtu.“

*

Itsig ja Jankel läksiwad küla tiigist mööda, mille kaldal ridwa otsas must tahwel nende tähelpanemist äratas. Tahwli peal seisis:

„Kes siin ühe inimese elu päästab, saab kaks rubla waewatasu.“

Waikides waatawad mõlemad ärimehed üksteise otsa. „Na, seda äri wõiksime meie teha.“

Silmapilk tõmbab Itsig riided seljast ja tõttab julgelt tiiki. Kuni kaelani tatsutab ta wees, aga tema tulewane elupäästja seisab rannal liikumata. Wiimaks hüüab Itsig kartlikult:

„Kas siña ei tulema juba pea? Kui mina weel astuma üks samm edasi, wõima mina surma saada.“

„Seda ma ootangi,“ wastab teine rahulikult. „Siin selle tahwli peal seisab: Surnukeha leidjale makstakse 3 rubla.“

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 7 Juuli 1912

Sünnis kool.

„Polsi loru tarwis ka kusagile kooli panna. Saab teene sõgiselt kahekõmne aastaseks, see o paras aeg ka. Pea' ta wiit ikka ahwukaadi kooli panema. Waletamise ja sõimamise peale o ta juba maalt madalalt mees. Pole siis enam palju tarwis juurde õppida!“

Pühapäewa kütt.

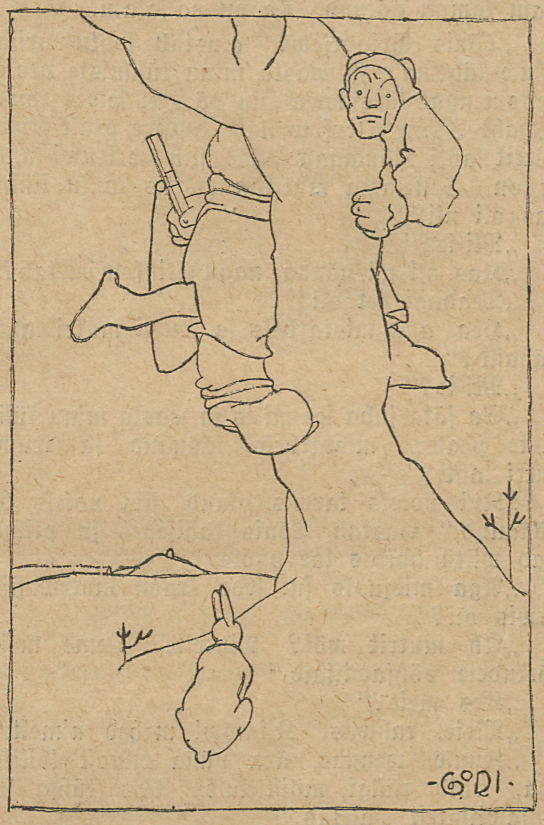

„Kurat seda teab, mis loom see wõib olla?!... Ei tohi häält ka teha... juhtub nägema, siis on elupäewad kindlaste lõpetud!“

Tallinna kodanlane ja kunst.

Kunstnik: Aulik herra, kas Teie ei toetaks Eesti kunsti selle pildi ostmisega?“

Kodanlane (wiiekordse maja plaani pealt silmi üles tõstes): Seda pilti? Ja wäga kena! Aga kahjuks on mul praegu weel...

*

Moodsas wõõrastemajas.

Wõõras: ...Ja seda nimetate Teie moodsaks komforditks! Kus on siin elektriwalgus?

— All, peremehe kontoris.

„Estonia“ teatri toetuseks.

— Kudas wõiksid naised Eesti teatri ehitust toetada? Mehed on ju sinna küllalt raha ja higi sisse pannud.

— Kui kõik meie naised üle maa selle lubja, millega nad endid „krohwiwad“, kokku kannaksid, saaks „Estonia“ seest ja wäljast walgeks.

*

Halb tundemärk.

Tartu „Jänese“ kõrtsi mahapõlemise puhul. A.: Kes oleks uskunud, et see Emajõe lõbusõidukauge eesmärk („Wissendal“ on lähemal) nii haledalt otsa sai...

B.: Wõis ammugi arwata, et midagi sünnib. Ega's need karsklased muidu rohelises joomapidusid ei pidanud. Kui wehm tulekul, on kärpsed ikka kuri'ad hammustama. Ja kui kõrts maha põleb, hakkawad karsklased selle eel jäledaste jooma.

Kurjategija.

A. Tschechowi järele Pr—ar.

Wäike, kõhn, kirju särgiga ja takuste püks-tega mehike seisis kohtu-uurija ees. Tema kar-wane, rõugearmiline nägu ja paksude kulmude alt waewalt wälja paistwad silmad awaldasid tusast waljust. Ta sasis juuste mets ei ole ammu enam kammi näinud. Ta on paljajalu.

„Tõnis Grigorjew!“ alustab kohtu-uurija. „Tule lähemale ja wasta minu küsimiste peale. Seitsmendal käesolewa kuu päewal leidis raud-teewaht Iwan Akinfow sind raudtee pealt kruwi mutrit lahti käänamast. Näe, siin see kruwi mut-ter on. Sellesama mutriga wõttis ta su kinni. Kas oli nii?“

„Mi-is?“

„Kas oli asi nõnda, nagu Akinfow seletab?“

„Teadagi, et oli.“

„Hea, aga mistarbeks sa kruwi mutri lahti käänasid?“

„Mi-is?“

„Sa jäta juba see mi-is ja wasta minu küsi-miste peale: mistarbeks käänasid sa kruwi mutri lahti?“

„Kui poleks tarwis olnud, siis poleks ka käänanud,“ wastab Tõnis kahisedes ja piilub pead wiltu hoides lae poole.

„Aga misjaoks sul seda kruwi mutrit siis tarwis oli?“

„Ah mutrit wõi? Mutritest teeme meie wõrkudele põhjawiijaid.“

„Kes meie?“

„Meie, rahwas. Klimowi mehed nimelt.“

„Kuule, wennas, ära püüa ennast lolliks teha, waid räägi mõistlikult. Mis tühja sa põhjawiijatest waletad.“

„Pole eluajal waletanud ja nüüd peaksin waletama,“ pomiseb Tõnis. „Mina waletan! Kas Teie arwates, herra, wõib ilma põhja-wiijata läbi saada? Paned sa wihmaussi wõi konnakintsu õnge otsa — kas see ilma põhja-wiijata põhja läheb! Mina waletan...“ naerab Tõnis põlglikult. „Mis asi ta põhja wiib? Olgu see haug, luts, ahwen wõi mõni muu, ikka hakkawad põhjawees. Pinnawees hakkab ainult silisper ja seegi harwa. Meie jões sili-sper ei asu. See kala armastab suurt wett.“

„Mistarwis sa mulle oma silisperitest kõ-neled?“

„Mis? Teie ise ju küsite... Herrasmehed püüawad meil ka niimoodi. Kõige lollim poisi-kenegi ei hakka ilma põhjawiijata püüdma. Mui-du, kes midagi ei tea, wõib ka ilma põhjawiijata püüdma minna. Lollide jaoks pole seadust teh-tud.“

„Siis sa ei salga, et sa selle kruwi lahti kää-nasid, ja sa käänasid ta sellepärast lahti, et temast põhjawiijat teha?“

„Mille muu jaoks ma tema siis pidin lahti käänama... Poppi ju temaga ei mängita.“

„Aga põhjawiimise jaoks oleksid wõinud tüki tina wõtta, raudnaela, kuuli...“

„Tina pole maast wõtta — peab ostma, raudnael ei kõlba selleks sugugi. Pole midagi paremat kui kruwimutter. Ta on raske ja tal on ka auk sees.“

„Sa püüad ennast lolliks teha. Sa teed, nagu oleksid alles eila sündinud wõi taewast maha kukkunud. Kas sa, lambapea, aru ei saa, mis selle kruwimise tagajärg wõib olla. Kui raudteewaht sind poleks näinud ja kinni wõt-nud, oleks rong teelt kõrwale wõinud minna, inimesed surma saada. Sa oleksid hulga inimesi hukka saatnud.“

„Jumal hoidku, herra! Mistarwis tappa? Ega me paganad ole wõi kurjategijad. Tänu Jumalale, pole eluajal kellegile kurja teinud, ja nüüd korraga tapma...“

„Aga kudas raudtee-õnnetused sinu arwates siis sünniwad? Kruwid sa kaks wõi kolm mut-rit lahti — ja õnnetus ongi käes!“

Tõnis naeratab ja piilub uskmatalt kohtu-uurija poole.

„Säh nüüd! Oleme hulga aastaid terwe külaga neid lahti kruwinud, pole midagi juh-tunud — ja nüüd korraga õnnetus... inimese-tapjad. Oleksin ma roopa ära wiinud wõi palgi tee peale weeretanud, noh — see oleks teine asi, selle läbi wõiks õnnetus tulla... aga nüüd — ptü! tühipaljas mutter.“

„Saa juba kord aru, et mutrid roopaid liiprite peal kinni hoiawad!“

„Seda me teame... Ega me kõiki lahti kruwi. Ega me nii lollid ole... teame ikka ka, mis teeme...“

Tõnis haigutab ja lööb suule risti ette.

„Minewal aastal läks siin rong roobastest wälja,“ sõnab kohtu-uurija. „Nüüd sain aru, miks see sündis.“

„Mis Te soowite?“

„Ma ütlesin: nüüd ma saan aru, mispärast minewal aastal rong siin tee pealt kõrwale jook-sis.“

„Selleks olete Teie koolitatud mees, et aru saada, herra. Küllap Jumal teab, kellele Ta tarkust annab. Teie saate ka aru, kudas asjad peawad olema, aga raudteewaht on niisama-sugune loll talupoeg, nagu minagi, ta ei tea midagi. Oskab ainult kraedpidi wedada... Sa saa esiteks asjast aru, ja siis wea! Mis aru lollil on! Kirjutage see üles, herra, et ta mind kaks korda wastu nägu ja rindu löi.“

„Kui sinu juures otsimas käidi, siis leiti

weel üks mutter. Kust sa selle ära kruwisid ja kunas?"

„Kas Te sellest mutrist kõnelete, mis punase kasti all oli?"

„Ma ei tea, kus ta sul oli, aga sinu juurest ta leiti. Millal kruwisid sa selle ära ja kust?"

„Seda ei ole mina lahti kruwinud, Kõwera Tooma poeg Ignaschka andis ta mulle. Aga selle teise, selle, mis õues saani sees oli, töime meie Mitrofaniga kahekesi."

„Missuguse Mitrofaniga?"

„Mitrofan Petrowiga; kas Te pole temast kuulnud?" Teeb teine nootasid ja müütab waheset ka herrasmeestelegi. Temal on neidsamu... palju tarwis. Iga nooda peale läheb neid tükki kümme tarwis."

„Kuule... nuhtluseseaduse 1081. paragraf ütleb, et iga meelega tehtud raudtee wigastuse eest, mis õnnetust wõib tuua, süüdlane, kui ta teadis, et tema teo läbi õnnetus wõib juhtuda, saad aru? — ja sa pidid teadma, mis õnnetust kruwi mutri lahtikäänamine wõib tuua — süüdlane sunnitööle mõistetakse."

„Muidugi, Teie peate seda paremine teadma . . ."

„Sa tead küll! Sa teed ainult, nagu ei teaks sa midagi... waletad!"

„Mispärast waletada? Küsige külast järele, kui Te ei usu. Ilma põhjawiijateta püütakse ainult lõhesid ja needki ei hakka muidu..."

„Eks kõnele weel silisperidest kah!" naeratas kohtu-uurija.

„Silisperisid meie jões ei ole. Kui noore liblikaga weepinnale lased, hakkawad ainult särjed otsa ja needki harwa."

„Noh, pea juba kord suu."

Tekib waikus. Tõnis tammub ainult ühe jala pealt teise peale, waatab rohelise kalewiga kaetud laua peale ja pilgutab kiireste silmi, nagu ei näeks ta enese ees mitte kalewit, waid heledat päikest. Kohtu-uurija kirjutab kiireste ja kuulda on ainult sule krabinat.

„Kas ma wõin nüüd minna?" küsib Tõnis tüki aja pärast.

„Ei, ma pean su wahi alla wõtma ja türmi saatma."

Tõnis jätab silmade pilgutamise seisma, kergitab oma paksusid kulmusid ja waatab küsiwalt ametniku otsa.

„See on, mispärast türmi, herra? Mul ei ole aega, ma pean laadale minema. Mul on Jüri käest kolm rubla raha saada..."

„Pea suu, ära sega."

„Türmi... kui olekssin süüd teinud, lähekssin ka, aga ilma süüta, niisama... Mis eest? Ei ole warastanud, ei kõnelenud. Kui Te aga maksude üle kahtlete, herra... külawanemat ärge uskuge... Teie küsige maakogu liikmelt järele. Külawanem on kelm, ta waletab... ei tee õigust..."

„Pea suu!"

„Ma ei räägigi ju midagi," pomiseb Tõnis. „Aga et külawanem õigust ei teinud, seda wõin ma wanduda... Meid on kolm wenda: Kustas, Jüri ja mina — Tõnis..."

„Sa segad mind..." Hei, Siim, wii ta ära!" hüüab kohtu-uurija.

„Meid on kolm wenda," pomiseb Tõnis, kui kaks tugewat soldatit ta wälja wiiwad. „Wend wenna eest ei wastuta. Nemad mõned kohtumõistjad ka! Kui kadunud kindraliherra elaks, küllap ta teile kohtumõistmist näitaks. Kohtumõistja peab õieti tegema... Nüpelda wõi kere läbi, aga siis olgu ka teada, mis asja pärast. Kustas ei maksa oma wõlga ära, nüüd sina, Tõnis, wastuta..."

Uks läheb Tõnise järele kinni. Toas jääb kõik waikseks.

Paras wastus.

„Mõnel inimesel on ikka täitsa sea aru, selle wastu ära sa punnigi!"

„Ega ma ei punni. Ma näen seda sinust ära, et sul õigus on!"

Modern draama.

Milli Mallikas.

Karl armastas Siinat ja Siina armastas Karli. Nende armastus oli suur ja südamlik. Aga Siina armastas ka Eduardi ja see armastus oli weel suurem ja südamlikum. Sest Eduard teenis 70 rubla kuus, kuna Karl ilma kohata oli ja paljalt luuletas.

Kord ütles Karl Siinale: „Aga sina ikka armastad Eduardi?“

„Ja,“ wastas Siina ja naeratas õnnelikult. „Ma armastan Eduardi.“

„Aga mind?“ küsis Karl.

„Ka sind armastan ma,“ wastas Siina ja naeratas õnnelikult. „Sind armastan ma isegi rohkem kui Hansu kahe aasta eest.“

Ohtul läksid Karl ja Siina teatrisse ja Eduard oli maale sõitnud.

Kesköösl sõitsid Karl ja Siina koju. Nad sõitsid kahehobuse woorimehega, nii wäga olid nad õnnelikud.

„Ega sa seda Eduardi nii wäga ei armastagi,“ filosoferis Karl, Siinal ülejakki maha wõtta aidates ja tegi asjatundliku näo. „Tema on sinu jaoks toores.“

„Tema on põrsas“, hõiskas Siina ja langes oma punase bluuse ja peenikese hingega Karli tärgeldatud kaenlasse. Kell oli 5 minutit ühe peal. Kell 3 ütles Karl: head ööd! Teda wälja saatis Siina öösjakis.

Pimeduses wilkus kauge laterna raswane kuma ja uulitsal ei olnud ainust woorimeest. Mõlemal pool teed wenisid unised majad nagu rida halwaste seatud trükisõnu. Nende keskel eksis mingisugune komma ja otsis oma õiget kohta. See komma oli Karl õnnest ja öösisest külmast tangeks kistud.

Järgmisel päewal tuli Eduard maalt ja kahe nädala pärast pidas Siina temaga kihluseid.

Kui Karl kihlakaardi sai, luuletas ta salmiku — „Kui roosid närtsiwad“, mis ajalehe kirjawastustes muutmata ära trükiti. Nelja kuu pärast olid Siina ja Eduardi pulmad ja sellesamal päewal laskis Karl enese maha... kuulutada, nimelt Salme Siebenbergiga, kelle wastu ta juba ammu õrnemaid tundmusi kandis.

Sellest wäikesest kõwerdusest, mis kord — wiis minutit ühe peal — sündinud, sai Siina Jumala ja emand Meieri abil kergeste üle ja kinkis Eduardile tema esimese poja seadusliku korra järele. Pühas ristimises sai ta nimeks Hermann Ottokar.

Alles tehtud.

„Kuule, wanamees, sa andsid mulle eila niisuguse kulund raha, et sellega ei ole midagi teha!“

„Misand juttu räägid! Pois ikke minewa-nädali tegi alles, kus ta na ruttu ära wõis kulutada!“

Pärnu „Maksuta Rahwa Lugemisetoas“.

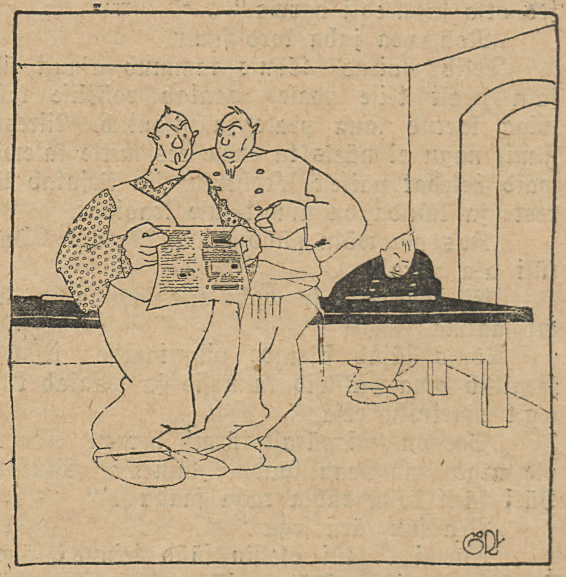

„Kas sa kuule hullu, Jüri! Täna wälja pandud lehede sees lugeda, et Türgi ja Italia wahel lähemal ajal sõda algada!“

Kõikteadja kojaneitsi.

Gotha walitsejatekojas pööras waimuka herzoginna Luise Dorothee walitsuse ajal tähelpanemist enese peale kojaneitsi von Buchwald, kes igas asjas kaasa kõneleda möistis ja kõike teada wõis. Kord kiitles B., et ta mitte ainult waimlistes küsimustes, waid isegi temale kaugele seiswates praktilistes asjades kodus olla wõib. Selle peale küsis krahw Gotter, kas B. ka lüpsta möistab. „Ja," wastas tark kojaneitsi kaljukindlalt. Warsti peale seda oli Gotteri juures Melsdorfi möisas hiilgaw pidusöök, kuhu terwe kojaseltskond kutsuti. Peale einet talutati üks toredate wanikutega ehitud mäletseja targa kojaneitsi ette, kes seda lüpsma pidi. Wiimane ei lasknud seda enesele ka kaks korda ütelda ja asus ametisse. Kuid korraga põrkas ta tagasi ja sattus segadusesse. „Noh, näita ometi, kudas seda algama peab," sosistas ta oma kõrwal seiswale lehmatüdrukule, mille peale see tagasihoitud naeruga wastas: „Armuline preili, see on ju härg."

*

Sundust ei ole.

Amerika merewäe ohwitser sai Briti walitsuselt luba ühel Inglise sõjalaewal kaasa sõita. Peale muude juhtumiste, mis wöörast ohwitseri üllatasid, wõitis tema tähelepanemise iseäranis jumalateenistus pühapäewa hommikul: iga üksik madrus laewal wõttis sellest osa. Jumalateenistuse lõpul ei jõudnud ohwitser ennast pidada. Ta wiis ühe madruse kõrwale ja küsis: „Kas teie olete sunnitud igal pühapäewal jumalateenistusest osa wõtma?" „Ei," wastas madrus, „sundust ei ole. Aga kui meie mitte seal ei ole, jääme ka grogist ilma."

*

Wäljamaa nali.

Lastele on sagedaste raske õiget wastust anda. Nii küsib keegi laps emalt: „Ma soowiksin nii hea meelega uut nukku saada, mamma."

„Aga sinu wana nukk on ju weel hea küll," wastas ema.

„Mina olen ju ka weel hea küll," tähendas wäike tüdrukukene, „aga siiski tõi sinule tohter uue wäikese."

*

Kus pidi ta olema?

Ribakene „kardinajutluseşt": Nii hilja tuled sa jälle koju! Oled trahterid mööda ümber hulkunud: Ja missugune suur auk sul kuue käikses on! Eila ei olnud seda mitte seal.

Mees (segaduses): Eila, ja, eila... kus wõis ta küll eila olla?

*

Pädagogika.

— Kes on kõige wanameelsemad iaswatajad?

— Arwud. Kõik läheb neil kord õigekstunnistatud „tabeli" järele...

Mõtted laiali.

„Waatame õige, kui kiireste selle konna tuikfoon lööb...

So, nüüd wõid sa jälle jõkke tagasi hüpata!"

„Professori-herra, kas tohin küsida, kui palju kell on?" — „Ja —

olge nii lahke!"

„Flieg. Bl. Kal."

Pagana pealiku ümberpööramine.

„Pealik," ütles kõrgeauline James Carlton Phillis, „ma kuulutan sulle Jumala, taewa ja maa Issanda käsku, ainsa Issanda ja Jumala, kes oli, on ja jääb. Tema on kõik loonud, mis sa näed, ja tema tahtmise wastu ei või midagi sündida. Kuule minu sõna, oh pealik, sest tõeste tõeste ilmub sinu hing kord kohtujärje ette ja tema küsib sinu käest: kas sa kuulsid „Christian Missouri Church Association" poolt wäljasaadetud kõrgeaulise James Carlton Phillis'e häid sõnumid — ja sinu hing kahwatab walgeks, wäriseb ja kostab wabisedes: häda mulle, ma kuulsin „Christian Missouri Church Association" poolt wäljasaadetud kõrgeaulise James Carlton Phillise häid sõnumid, aga ei uskunud mitte. Ja siis heidetakse sinu hing, oh pealik, kõige tulisemasse põrgu ahju, kus ta haisewa wääwli järwe wajub igaweste. Amen!" —

Pealik raputas pead.

„Oh õnneta hing, mis pöörab sinu kõrwad õnnistuse heast sõnumist ära?"

„Sina ütled, et kõik risti-inimesed taewasse saawad."

„Mitte kõik, pealik, waid ainult need, kes maa peal head on teinud."

„Aga kapten Smith, kes minu wennapoja kõrwa maha lõikas?"

„Ei ole sinu ega minu asi tema üle kohut mõista. Jumal taewas näeb head ja kurja — tema nuhtleb ja tasub kätte kõigile oma tarkuse järele."

Pealik tõusis püsti ja hüüdis:

„Aga mina ütlen sulle, wõõras: mina usun Wizzlipuzzlit, päikese-jumalat, kes küllalt wägew on ja juba siin maa peal jõuab kätte maksta; usun Okimbetet, wihmajuma'at, kes meie karjamaid õnnistab; usun Agrabambut, pikse jumalat, kelle ees taewad wärisewad; usun kõiki meie isade waimusi ja jumalaid, kes metsas ja õhus elawad."

„Nõnda siis ei taha sa, pealik, astuda „Christian Missouri Church Association" kogudusesse?"

„Ei!"

„Mitte mingi hinna eest?"

„Mitte mingi hinna eest!"

„Mitte mingisuguse! juhtumisel?"

„Mitte mingisuguse! juhtumisel!"

„Ka siis, kui ma sulle tõotan . . ."

„Hoia oma lõotused enesele, wõõras. Minu meelt ei jõua nad mitte muuta."

„Igaweste ei jõua muuta, pealik?"

„Ei, wõõras, igaweseſt ajast igaweste."

Siis awas kõrgeauline James Carlton oma reisipauna ja lausus:

„Kuna sina õnnetu mitte ei soowi ainult õndsakstegewasse usku „Christian Missouri Church Assotiation" astuda, siis ütlen ma sulle, oh pealik: sulle on parem, et sa oma wanemate kahjuta jumalaid kumardama jääd, kui et sa Sambesi katoliku või protestandi misjoni kahjuliku ja hukkawa ebausu mõju alla sattud. Ja sellepärast pakun ma sulle kui Heathenish Idol Manufactory Company Limited Chicago New-York pea-asjaajaja kohemaksetawa raha eest wabriku hindadega: Wizzlipuzzli ja Okimbete kujud seatinast, pikkus 1 Inglise jalg, 4,80 dol. tosin; seesama terasest alusega peenikeselt poleritud 6 dollari; Seesama brongsist, iseäranis wastupidawad, 9 dollarit. Seesama Hiina hõbedast (ei lähe tialgi mustaks ega roosteta) 12 dollarit tosin.

Piksejumalad on nende usuliste tähtsate omaduste pärast pool dollarit kallimad. Meil on ka suur wäljawalik esiwanemate hingesid kõiksugu suurustes. Meie wabriku kujud on „sisse tantsitud" ja pühitsetud Timbutku wannutatud peanõia poolt ja käiwad niihästi oma töö headuse kui ka õnnistawa mõju poolest kõigist kujudest ette. Headuse eest wastutame meie ja anname raha tagasi, kui kaheksa päewa jooksul pärast Okimbete hoolsat palumist wihma ei tule."

Roda Roda järele.

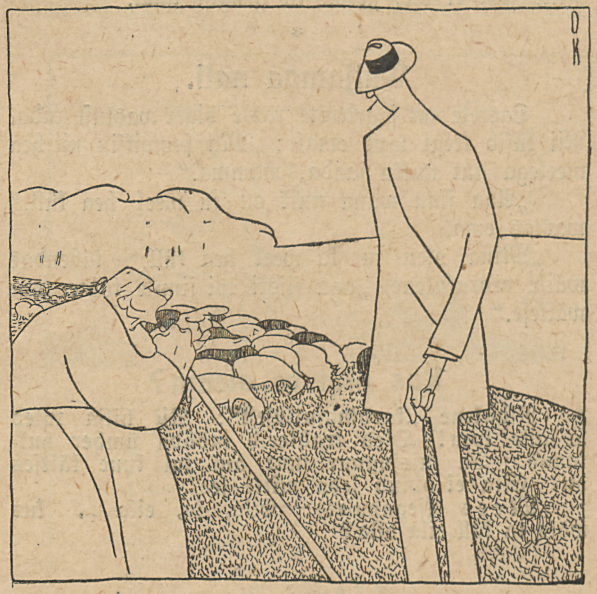

„Kuule, wana rauk, mitu wersta siit Kirina mõisa on?"

„Siin külawahe teel ei olegi werstasi, werstad on maanteel!"

Edupildid.

Ajalehe-müüja poisike ja „ohwormeritud" artelikorraldus.

Mõni aeg tagasi algas Tallinna uulitsanurkadel ammuodatud lehemüügi-„artell" oma õnnistuserikast tegewust. Enne seda käidi kolm korda ümber linna ja puhuti Jeeriku kõlblusepasunat, mille järele kõik ajalehemüüjad poisikesed ümber pidid kukkuma. Artell seadis enesele kõrged sihid: lehtedemüüki Tallinnas europaserida, linna uulitsaid oma esitajate kaudu kaunistada, noortsugu koolile ja kõlblusele tagasi wõita, Eesti noort ühistegewust ühe aatelise asutusega rikastada ja oma peremehele ka ilusat sissetulekuallikat soetada, mis senini üksikute lehemüüjate poisikeste täitmata taskusse woolas.

Jumala abiga on artell oma misjonitööd edukalt teinud. Lehepoisikeste leiwakorwike on kõrgemale riputatud. Kuid selle asemel wõib nooresoo hinge pärast mureta olla: Eesti rahwas ei tarwitse selle pärast enam wäriseda. Sügisel on kooli erakorralist tungi oodata, nii et aegsaste uusi ruumisid ehitama peaks hakatama.

Mis artelli sisemisesse elusse puutub, siis sisaldab põhjustiri wäga lopsakaid ühiselu-kulturalisi ja estetikalik kõblisi punktisid. See ei ole witte mõni wanamoodi artell, kus kõik liikmed ühesõigusliked on, ise eneste keskelt wanema waliwad ja ühiselt asjade üle otsustawad. Waid siin on üks isik ettewõtja ja peremees, teised teenijad, ainult selle wahega, et nad kindlat palka ei saa, waid äri halwaste mineku puhul kasinama leiwarahaga lepiwad. Mõnda on see artell selle tulewiku kujus ja kõrgemal arenemise astmel, kus kapitalismus sotsialismusega õrnas armuühenduses elab, „rind rinna ääres, käes käsi".

See on muidugi tähtsuseta kõrwaline asi, milleşt kõnelemine ainult isiklik kitsarinnalsus ja „norimise-tõbi" on. Aga, jumaluke, meie inimesed on ju niisugused, et nad teist inimest „elada" ei lase. Ei ela ise, ei lase teist ka.

Artelli põhjuskirja ja tööpõllu laiendamist on juba ette ära näha. Asi on see, et lehepoisikesed, keda artell nii suure eneseohwerdamise ja riisikuga lehemüümise hukatusest päästis, on uue Soodoma sisse sattunud. Nad müüwad turul kärpse paberit. Ikka liimipaber neli kopikat ja kihwtipaber kopik! Nii on poisikeste ilmalik meel uue kaubanduseharu üles leidnud ja toimetawad seal „kommersandi" wiluwusega...

Kuigi liimi- ja kihwtipaberi müümine alaealiste peale nii demoraliserwalt ei mõju, kui ajalehe üksik nummer, siiski on Eesti rahwale uus hädaoht tõusnud, millest teda ainult ajakohane artell jälle wõiks päästa, kui tal armastust jatkuks ka kärbsepaberi müümist „sotsialiserida".

Ajalehe ja kärbsepaberi kõrwu müük pakuks ehk wõimalust sidet leida mõlemate saaduste wahel ja nii selle kauba tarwitamist suurendada. Artell wõiks asja nõnda korraldada, et iga lehe wahel üks kärpsepaber käiks. Esiteks kaitseks uus korraldus lugejat kärbeste eest, teiseşt küljest awaneks artellil wõimalus loomakaitse kõrget aadet edustada. On kärbes jalgupidi liimi peale kinni jäänud, siis hakkab tal seal loomulikult igaw ja wõib, näituseks ajalehte lugeda. See kosutaks õnnetu tusast meelt ja teeks ta wiimaseid silmapilgud meelepäraliseks. See oleks kärbsepaber lugemiselauaga.

Ei saa mööda minna siin ka ajalehe artelli kunstipüüetest. Kas olete kord ühte lehemüüjat artelli naisterahwast lähemalt waadelnud, tema laia nokaga „wärwimütsi" ja waşknööpidega mehepinsakut. Misşugune 20. aastasaja moodime, misşugune kostumline leidus kõlbluse ja kultura ristikäigul! Iga kord, kui mulle niisugune meheriietes nais-nummer wastu tuleb, tunnen ma aukartust selle mehe wastu, kelle pealuus see rätsepalik suurmõte tekkinud. Loodame, et ta mitte poole tee peale seisma ei jää, waid ka meestesoost müüjatele seeliku või mingisuguse „dalma" selga paneb, või hiina patsi kukla taha kinnitab... Kui juba, siis juba!

Meie kunstnikud ei peaks aga mitte üksi minewikust eeskujusid otsima, waid aegsaste ka tulewiku tüüpusid modelliks wõtma, kus elu ise juba moderniside wooluşid pakub ja seda peenemaitselişt „şniti" kokkuköla tabama, mis siin lahmakates „laabrokkides" wälja uulitsale kantakse. Tehtagu selleşt uueşt tõust mudelid ja seatagu kusagile üles. Koorti kujudele kreditühisuse maja katusel, ei maksaks enam kardetawat wõistlust şünnitada, aga teatrihoone räästa all on wist weel küllalt „wakant" kohtasid? See on ju meie oma Eesti kunst, Eesti ideе. Waheşt pakuksid need seelik-pinsaku kandjad mudelid mõneks operetti kujuks tarwilikku inspiratsioni.

Milli Mallikas.

üks ja nullid.

Arwuteaduslik targutus.

See on wõrdluse wana waatemäng: null ei tähenda midagi; ka tuhat nulli ei tähenda midagi.

Nullid toetawad aga — ilma et nad seda ise tahaksi — juba iseenese juuresolemisega, kuna nad näitawad, mis tühi ruum on, toetawad numbrid ja teewad üheşt tuhande, miljoni.

Meie näeme: korraga omandab isegi ühe nulle hääl suure, kümnekordselt kaswawa tähenduse.

See on kõigi sisuta olewuste traagika: et nad ise midagi ei wõi, aga nad toetawad paremaid Seltskonna toed on — nullid. Kahju, et Ibsen nii wähe matematikaga tegemişt tegi.

Mis on demokratismus? üks astub nullide ette ja mida suurema nullikarja ette ta astub, seda demokratlisem ta on ja seda kõrgemale tõuseb — üks...

Ainult ühel juhtumisel on nullil isiklik tähendus: kui ta kusagile uksele kirjutatakse.

Haruldane liblikas.

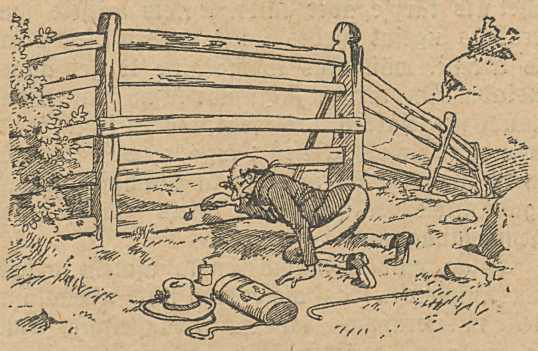

„Suurepäraline! Wiimaks ometi leian ma haruldaselt ilusa eksemplari „Vanessa Atalanta“ liblikast —

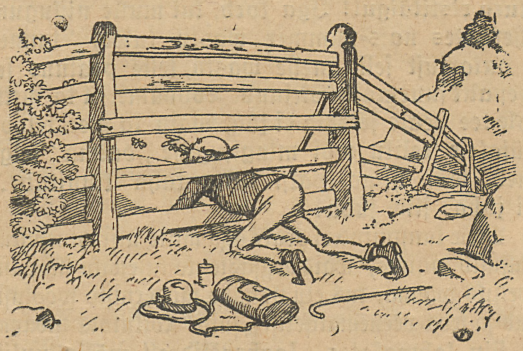

. . . Ahah, ta lendas läbi aia! . . .

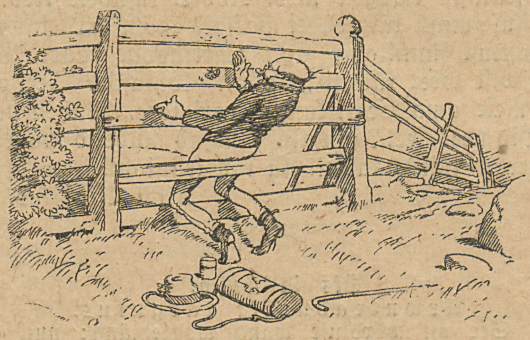

Nüüd lendas see logaks jälle tagasi!

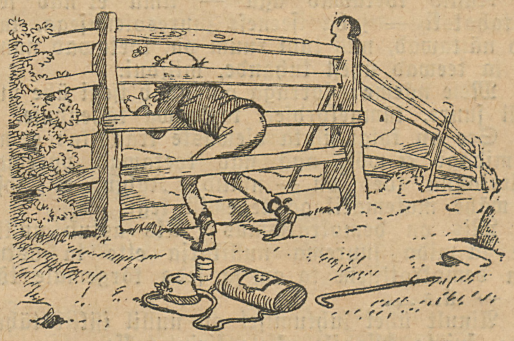

Nah, nüüd on ta mul warsti peos!“ —

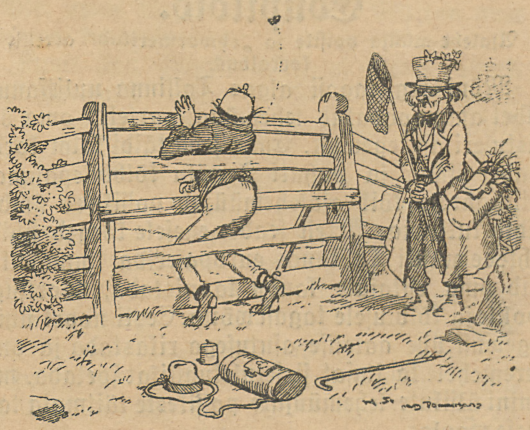

„Aga, armas ametiwend, mis tempa siis teie seal teete?!“ —

„Flieg. Blät. Kal.“

Pirita naissportlased.

— Et meie ujumisekunstis meestega ühesuguseid liigutusi teeme, sellest saan ma aru: ka naisterahwas peab wee peal seisma, kui ta põhja ei taha wauda. Aga odawiskaja naisterahwas — sellel ei ole tõepoolest mõtet.

— Wõitsime ju oda asemel — kübaranõela tarwitada.

*

Tom oli laewapoiss ühe purjelaewa peal, kus ta oma laiskusega tüürimeest alati wihastas. Ühel hommikul wedeles ta ülewal mastikorwis ja wahtis laisalt üle lageda mere, kuna tüürimehel all teda tarwis oli. „Tule alla, sina wedelworst,“ hüüdis tüürimees, „tule kord alla, ma tahan sulle tosin silakaid köieotsaga anda.“ — „Oodake aga!“ kostis poiss, „Ma ei tuleks isegi siis, kui teie mulle kaks tosinat lubaksite.“

*

Talumees tuleb luuwalu pärast tohtri juurde. See küsib, kas ta juba enne selle häda pärast kellegi juures on käinud.

„Ja,“ kostis talupoeg, „ma küsisin juba apteekri käest nõu.“

„Ja mida lollust ta sulle õpetas?“ küsib arst.

„Käskis mind Teie juurde tulla, doktori-herra.“

*

Kõlbline arwustus.

Esimene kriitikus: Mina arwan, esimene nõudmine kranduses on, et tüüpused oleksid ümarguselt läbi wiidud.

Teine kriitikus (kõrwataguşt kratsides): Tõsi ta ju on, aga siiski wõib seda ainult meestüüpuste kohta oletada. Naistüüpused aga . . . kudas wõime meie nõuda, et iga naisterahwas, kes jutus üles astub, peaks tingimata läbi wiidud olema ja pealegi ümarguselt . . .

*

Wäga wiisakas.

Kontorist ja selle sekretär Sulewars sõidawad ühel ja selsamal pühapäewa hommikul rohelisesse, kuid kumbki ise poole. Juhtumisi hakkab rong, kus sekretär istub, enne minema kui peremehe oma. Täis hirmu pistab Sulewars pea läbi akna wälja ja hüüab peremehe poole: Wabandage mind, wabandage, herra chef!

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 8 August 1912

Kihelkonna tsensuri juures,

kes „keelatud kirjandust“ korjab.

„Siin, aulik õpetaja herra. toon Teile ärapõletamiseks selle mõisa r e n d i - r a a m a t u, mis kõige tigedam on mu hinge rahu riisub ja mind mõtlema paneb tulist kurja.“

Riigiwolikogu warjutused Pärnus.

Pärnu linnaamet kuulutas kohalikus Saksa juustulebes — mida ainult kitsas ringkonnake loeb — riigiwolikogu walijate nimekirja ülesandmist ja määras tähtajaks 10. juuli, kuna see tõepoolest 8. august on.

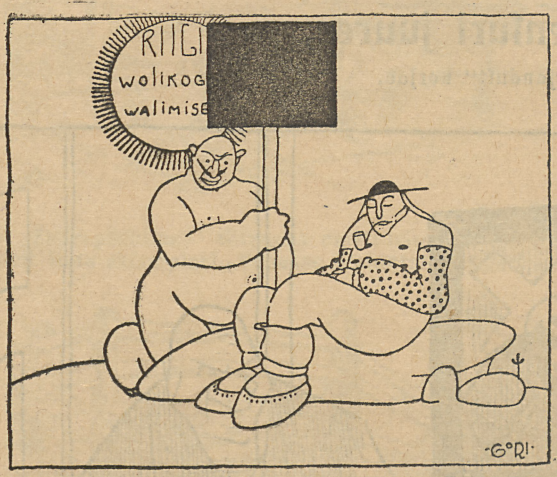

„Waata, armas Mats, kudas ma sinu eest hoolitsen. Jiegi kõrwetawa päikese katan su eest kinni, et sa rahuliste wõiksid uinuda."

Sarwik ja saunamees.

Bretzingi järele.

Põrgus peeti suurt laulupidu: wana Sarwik oli poja saanud. Hulk paremat seltskonda kutsuti kokku ja wäike põrgu-põnglane püherdas kui põrsas sinisega äraehitud hällis ja siputas tillukesi sõrakesi, nii mis klõbises. Sest see oli poiss — „täitsa kui isa!" kõnelesid kõik. Pikk saba musta tutiga oli tal juba taga, mis nii kenaste rõngas seisis ja lõhnas teine ka juba wäikselt — wääwli järele muidugi.

Nagu juba üteldud: oli põrgulikult lõbus ja ei olnud see sugugi kristlik, et sekretär Sarwikule teate tõi, ta tulgu silmapilk büroosse: keegi soowib tungiwalt wastuwõtmist.

Aga mis siis, ka Sarwik on lõpulikult ärimees ja nii on ta siis ka büroosse läinud.

Ja õigus, kes seal siis oli? — — —

Saunamees Madis Waewawerest. Tulnud hinge ära tooma, olewat wiimane tähtaeg.

Noh, niisugune täpipealsus rõõmustab saatanat südamest ja et ta tubliste „Abrami näinud" ja üleüldse tujus oli, ütles ta:

„Tubli, minu kallis Madis! See on sinust pagana kena, et sa ise tuled ja mulle mitte woorimehe kulu ei tee: need teeniwad ju nüüd nii häbemata kombel. Tasuks saad minult kolm waba päewa ja wõid soowida ja teha, mis ise tahad."

Madis pani näpu mõttes nina küüru peale, pilgutas silmadega mõned korrad ja lausus:

„Tänan wäga lahkuse eest, Teie Kõrgus! Aga kui juba asi nõnda on, et ma igaweste siin põrgus istuma pean, siis ei aita ka need kolm päewa enam tühjagi! Aga oleks õige kena, kui mõnega siin Waewawere asjade üle kõneleda wõiks. Teatawaste ei tule ükski Waewawere mees põrgu: selleks on nad liig wagad. Mis oleks kui Teie Kõrgus ise need kolm päewa Waewaweres mööda saadaksite ja seal Sauna Madis oleksite — hiljem wõiksime siis mõndagi kodumaa üle kõneleda — ja seda ma soowin."

„Tont wõtku", siunas saatan, „oleksid wõinud enesele ka midagi paremat soowida. Kuid sõna jääb sõnaks, järgmise kiirrongiga sõidan Waewaweresse. Ainult kesköö1 pean alati kodu olema, et nõidadelt märgusõnu wastu wõtta.

Tõsi, wiis kakskümmend sõidab Sarwik Sauna Madisena Waewaweresse. Teel kohendab end hästi üles, maalib nägu: kena külake, taewas nii sinine, nägusad naised ja teab weel mis!

Aga asi läks hoopis teisiti. Sadas wihma, jalad said üleni poriseks ja kui ta seal ukse taga olles koperdas, wõttis teda mingisugune naine kinniseotud põse ja hirmsa sõimuga wastu, et ta nii kaua wälja jäänud, lükkas talle ärakõrbenud waresepraadi ja poti äädikahaput õunasuppi ette ja urises kurjalt, et kui ta mitte poole tunni jooksul õlekoti peal ei ole ja kui ta seal weel wähe piuksatada julgeb, siis ta alles näeb, kudas mõnel inimesel teinekord minna wõiwat!

Siis tõmbas Sarwik sügawaste hinge ja mõtles enese ette nohisedes: „Siin ei mängi sa kauem kaasa — rumal talumees peab omale midagi muud soowima!"

Sarwik ronis saunamehe kehwasse magamisekongi. Aga magada ta ei saanud: akendest puhus tuul läbi ja naine norskas kui aurukatel — ja iga silmapilk hakkas kusagilt sügelema.

Wiimaks lõi kell 12 ja krapsti oli ta põrgus ja Sauna Madise juures.

„Wäga kena on seal Waewaweres", ütles ta, „ja jutustada wõin ma sulle mõndagi; kuid kahel järgmisel päewal ei ole minul enam aega hulkuda: pean omale kuppu laskma!"

„Wäga kahju, Teie Kõrgus!" arwas talumees. „Nii ruttu ei wõinud sa weel kõike näha!.. Olid sa ka mu põllul? Ja kas said Möldri Hansuga tuttawaks? Ja oled ka kõrtsis käinud?"

Midagi teha: Kolm wiisteistkümmend sõidab Sarwik kiirrongiga tagasi Waewarasse, heidab õlekotile maha, tõuseb kell 5 üles, wõtab naise

käest supitilga ja sõimu wastu ja läheb Truutaga heinamaale.

Oli see aga palaw päew! Päris põrgupiin heina üles kanda wastu kallakut mäge! Ainuke troost, et Truutake nisuke kena plika on; ja kui nüüd Sarwik einet wõttes künkal Truutale wähe ligemale nihkub — seal kargab seg rumal tüdruk üles ja kisendab: „Jesus, Möldri-Hans!“ ja teeb sääred. . .

Midagi ei näinud Sarwik, ei midagi, aga tundis ainult! Silmapilgul oli ta all ja kaks rusikat tantsisid ta turjal kui trummi peal. Wiimaks lõpetas Möldri Hans — Truuta rüütlilik peigmees — oma awaliku tegewuse ja Sarwik sai jälle wähe hinge tõmmata ja ümber waadata, et mis tast on weel järele jäänud. . . Katki ei olnud, Jumalale tänu, midagi. Kuid walu sünnitas see, põrgu walu!

Wõimetalt istus Sarwik tükk aega maas. Wiimaks tuli tal õnnelik mõte: kõrtsi!

Kõndimine läheb küll wäga sandiste, aga wiimaks on ta siiski kõrtsis ja istub soo'as kohas ahju taga ja joob pudeli Saku õlut. Meeleolu tõuseb, süda läheb nii kergeks ja kõrwus on sumin, nagu mesipuus. Peagi istub Sarwik keset Waewawere mehi, laotab käsi ja kõneleb nagu mõni proowireisija. Teab nüüd kust see tuli, aga mõne aja pärast oli ta naabriga rinnuti koos ja enne kui Sarwik ümber waadata sai, lamas ta juba wäljas kõrtsi ees maas.

Seekord ei olnud ülestõusmine enam nalja asi. Sarwik ähkis ja hägas saadud hoobist, aga parem jalg ei wõtnud kudagi wedu.

Mees pandi kanderaamile ja wiidi koju. Wanamoor sõimas ja karjus. Naabrid, kes teda waatama tulid, kõigutasid pead ja laususid: Ja wa' Madis, oleks õnn kui sa sureks — kui terweks saad, oled küürakas eluaeg.

Sarwik aga mõtles: tont seda teab, kui ma täna wõi homme suren, kes on siis surnud, kas Madis wõi mina? Pagana segane protsess!

Ikka palawamaks läheb Sarwiku elu maa peal ja surmahirm wõtab wõimust. Kui nüüd taewas see lugu tuttawaks saab, wõib temale wiimaks leping ülesöeldud saada ja lõpenud on kaunis äri. Oh sa rumal kurat! Ainult ära siit, ära selleşt Sauna Madise nahast kest iumalakartlikku waewawerelasi!

Wiimaks lööb kell 12 ja kurat lendab põrgu, nii et sinine jutt on taga. Põrgus märgati kohe, et wanamees lonkab ja ka Madise juures läks sarwikul räbalaste, ehk ta küll õige diplomatikaliselt peale hakkas.

„Na nah!“ ütles Madis, „ära nüüd lori aja! Ma märkan juba, et sa enam Waewawereşse minna ei taha. Olgu. Ma kingin sulle selle kolmanda päewa, kui sa mu hinge tagasi annad, mulle Waewawereş kõige parema talu muretsed, Möldri Hansu Amerika saadad ja minu wanamoorile taewas kena platsi walja waatad, aga õige pea!“

Küll keeras ja wäänas end Sarwik, aga ei aidanud ka midagi. — „Ja,“ pidi ta ütlema; seşt weel päew Waewaweres — ennem juba kerjama minna!

Kui Madis põrgust wälja astus, waatas ta tagasi, kas uks ka küllalt kinni on. Siis naeris ta, et kõht wabises ja sammus oma teed.

Oige nägu.

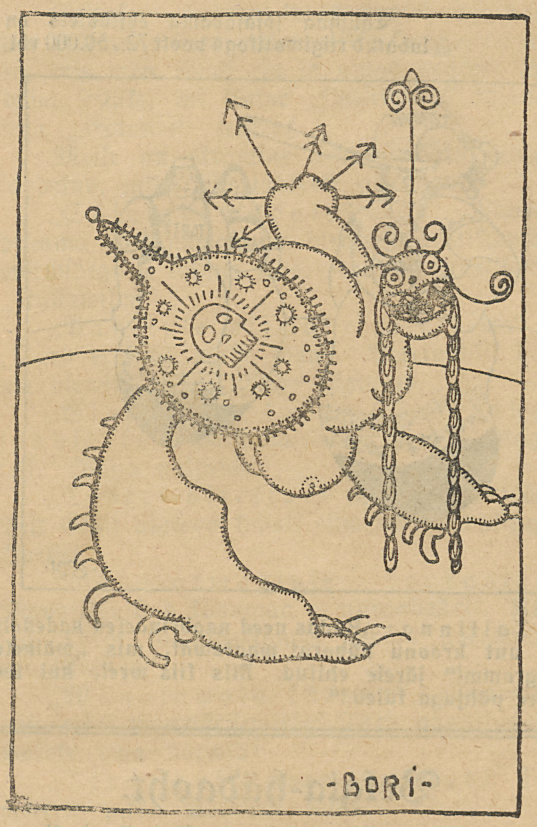

Pärnu Saksa linnawalitsus: „Riigiwolikogu walimised on ligi. Waja ka oma õiget nägu näidata.“

Wiru uulitsal.

Noormees wõõrast naisterahwast kinni pidades: „Tohin ma Teid koju saata, armuline preili?“

„Aga mo ei taha ju weel . . . koju!“

*

Mõjuw abinõu.

Linnanõunik teisele: „On aga selle Tallinna hoburaudteega riist. Hobune ees ja ober-ülewaataja taga, aga ronib kui tigu peale keşkhommikut.“

„Kas meie ei määraks talle wäikese ergutuseauhinna?“

Tallinna uus suwekübar.

Tallinna sõjasadama ehitusteks on lubatud riigiwolikogu poolt 72.750.000 rbl.

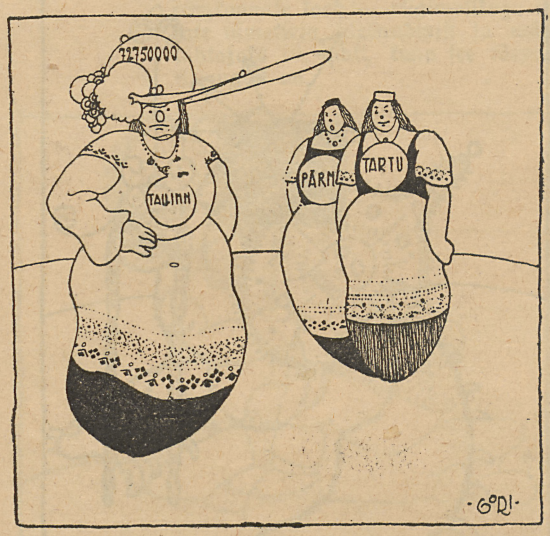

Tallinna: „Kudas need naabrinaesed kadedalt mu uut kroonu kübarat waatawat, mis „wäikese programmi“ järele ehitud. Mis siis weel, kui see suure põhjaga tuleb!“

„Pumpaja“ pritsimees.

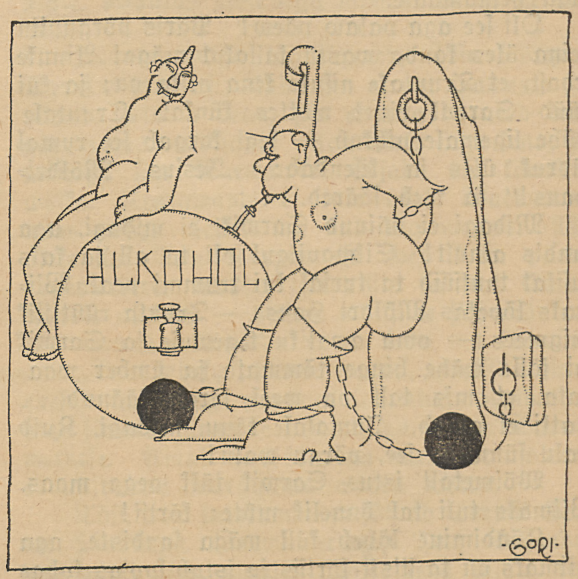

„Asjata oled mind, armas Alkohol, kinni needinud, sest ma ei mõtlegi wastu panna. Pumpamine on pritsimehe aukohus.“

Belgia-hädaoht.

„Russkoje Slowo“ toob Peterburi linnaameti aruande.

— 1911. aastal on Peterburi tramwai läbi 1084 inimese-õnnetust juhtunud.

Tähendab: on ära tallatud umbes meie Baltiski wõi Paide...

Kui Israeli rahwa Egiptusest ärakargamise eel maa peale hirmsad nuhtlused tulid ja tehnika nii kaugel oleks olnud kui praegu: Jehowa oleks kümnenda nuhtlusena Egiptust mööda tramwai jooksma pannud.

Tramwai otstarb on ruttu ja odawalt inimesi ühest kohast teise toimetada. Peterburi tramwai teeb seda: ta toimetab inimesi ruttu ja odawalt teise ilma.

Äratallamise praktika iseenesest ei ole aga sugugi estetikalik. Maawärisemise wõi weeputuse läbi hukka saada, sellel on wähemalt romantikatki juures. Aga tramwai alla jääda, see on kõige labasem ja maitsetam surm. See ajab päris eneseetapmisele.

Inimesed, näituseks, lendawad; tõusewad üles mitusada meetrit. Ja meie hüüame: Missugune mees, missugune julgus!

Kui aga keegi Iwan Iwanowitsh uulitsale läheb, ei ütle keegi: missugune julgus! Ja ometi on ka Iwan Iwanowitsh kangelane. Kui ta tramwai alla ei jää, siis jookseb temale automobil selga, ka mitte wäga halb masinakene inimeste äratallamiseks.

Kui lendur pilwetest alla kukub, läheb tema nimi teaduse ja tehnika edenemise ajaloosse. Temast saab kuulus päewakangelane.

Jääb aga Iwan Iwanowitsh tramwai alla, ilmub lehes wäike märkus: „Uulitsalt leiti tundmata isand. Ta oli elumärkideta ja toimetati...“ Sest kudas, näituseks, saab inimesest pikalt kirjutada, kes... loomulikku surma on surnud.

* * *

Niisugune on see „Belgia-hädaoht“ — Wenemaa tramwaid on Belgia kapitalistide ettewõtted — Peterburis.

Meie Tallinna „konka“ on ka Belgia soost, kuid siin awaldab end see hädaoht hoopis teisel wiisil. Belgia hädaoht Tallinnas ei talla inimesi. Tema läheb „samm sammult“, ja oleks häbi selle alla jääda. Belgia hädaoht Tallinnas waewab hobuseid ja reisijate kannatust, kes sagedaste enne ära surewad, kui kohale saawad.

Meil igatsetakse Tallinnasse elektriraudteed, et hobuseid waewast päästa. Inimesi on rohkem ja nad on wähem hinnas. Peterburis tallab tramwai aastas üle tuhande inimese, Tallinnas ehk tulewikus sada wõi kaks. Niisugune on see Belgia hädaoht. Meil soowitakse, et tramwai linna enese kätte jääks. Kas nüüd inimeste tallamine Belgia tramwai eesõiguseks on, ei tea ütelda ja wõib olla, et ka linnade tramwaid

inimestele hea meelega selga jooksewad. Meil armastatakse ju wäga Lääne-Euroopa eeskujusid. Kuid olgu: kui linnal selleſt uus sisſetulekuallikas awab, siis sureme. Meie sureme isamaa eest, õnnetu Iwan Iwanowitsh Peterburis! Ja helde ning heasüdamline Eesti ajakirjanik teeb selleſt sündmuseſt pika kujutuse, iga wähemat kui jalasiputust lehe weergudele „kinni naelutades".

Milli Mallikas.

Laiskuse „kwint-esſentsia".

Peremees: „Peedu, sa wiisid kaerakoti weskile?" — Peedu (waikib). — Peremees: „Kuulsid, Peedu: wiisid sa kaerakoti weskile?" — Peedu (waikib). — Peremees: „Sarwik söögu sind, mis see siis tähendab! Wiisid sa kaerakoti weskile, küsin ma?" — Peedu (nikutab pead). — Peremees: „No miks sa siis ei räägi? — Peedu: „Minul olid lõuad nii kenaste kinni."

„Flieg. Blät. Kal."

Päewapiltniku juures.

„Silmapilgul wõtan Teid üles! Palun wähe naeratada..."

„Naeratada? Lubage, et ma enne oma kitsad kingad jalast ära wõtan."

*

Wäga wiisakas.

„Wabandage, kohin ma siin süüa, kuna Teie suitsetate?"

*

Wõrdlus.

„Sa teed ka näo, nagu kurg, kes esimest korda kuuleb, et mitte tema see ei ole, kes lapsi toob..."

Eesti rahwuslikuſt kinoteatriſt.

Seltskond moderni kunsti poolehoidjaid mõtleb Tallinnas Eesti rahwuslikku kinoteatrit awada, mis meie Eesti elu ja oluga rohkem ühenduses seisaks, kui senine „klassikaliku" kalduwusega „Estonia" teater.

Meile on järgmine awamise-õhtu eeskawa saadetud, mida siin lahkeste awaldame:

„Sõjasadama saladused". Raputaw draama Tallinna linna hirmsast ärarikkumiseſt, wärwidega ja kolmes jaos. Kuulsaſt kunstiseeriaſt „Kullawihm".

„Pahelause wiimane piirikiwi" ehk „Turp ei luba mulle sõna". Perekondlik draama olewiku elust. Wäga liigutaw.

„Glupõschkin tahab Eesti rahwasaadikuks". Paljastuseſ erakonna telgitagustelt. Wäga naljakas.

„Teatri direktori magadistuba". Pilt Eesti algawa kunsti esimeseſt wõidukäiguſt. Õpetlik.

„Waba-armastuse roobastel". Maastikupildid kodumaa armurandadelt. Kuulsaſt Turpi komblus-kunsti seeriaſt „Kodanline prostitutsion".

„Wanakawala küüned". Sündmuseſ wiimasteſt maawäriſemisteſt Tartu awalikus elus. Hoidke oma närwid!

„Terwe poiss koju jõudnud!" 1500 meetrit pikk. Pöörane nali.

Wenemaa „Olympia" mängudel.

„A wott stranno! Jewropa udiwljaitama, minu jääma Olympias posledni. Maltſhiskad! Puskai tuleb Jewropa monopolkasse, a wott kes siis wotab rekord?"

Kunstlik inimesesugu.

Ainetel M. M.

Prantsuse rahwa arwuline wähenemine ajas nende teadusemehi hulljulgetele katsetele. Arsiteadus sai rahwusliseks wõistluse wäljaks. Neil tingimistel ei läinud kahtekümmend aastatki mööda, kui Pariisis institut awati, mis ühsikuid organismuse osasid — tellimise peale ja ladu jaoks — walmistas ja parandas. Oli keegi oma südame ära kaotanud ehk lõhkeda lasknud — Pariisist telliti uus. Wärskeid kopsusid oli järjest tagawaras ja neid müüdi nagu kalossisid numbri järele. Naisterahwad kandsid üle ilma ainult kõige moodsamaid Prantsuse jalgu ja wärskeid rindasid telliti mitu paari, et kui ühed sisse langesid, siis kohe teised tagawaraks oleks. Sõrmi, warbaid, kõrwalestasid ja ninasid neid müüdi päris toobiga. Silmasid oli saada igat wärwi — siniseid ja pruunisid, kirjuid ja rohelisi ja nende külgepanemine oli osawa mehanikuse käes niisama kerge kui sibulaistutamine. Ühe sõnaga — seni kaua kui inimesel ikka hing wastu löi, oli wõimalik temale järjest kohalikku remonti teha ja teda uute liikmete ja kehaosade poolest täiendada.

Ühel ilusal päewal teatas telegraf, et Pariisi teadusemeestel korda on läinud kunstlikku elusat inimesellast — wälja anda...

Prantsuse rahwas oli päästetud. Järgmisel päewal astus ministrite-nõukogu esimees parlamendi ette nõudmisega, et kunstlikkude inimeste institudi asutamiseks 200.000 franki krediti lubataks.

Aasta pärast oli uus institut walmis, mille ruumikates töötubades teadusemehed tulewaid põlwesid walmistasid. Prantsuse diplomatia aga tõstis kõrget häält Europa kontserdil. 20 aasta pärast oli tal selja taga wärske, nõelasilmast tulnud sõjawägi.

Kuid suuri saladusi on raske hoida. Leidus isamaa ärajandja, kes leiduse üle piiri wiis ja siis lagunes see uus kunst üle haritud ilma laiali. Kõik riigid asutasid omale tulewate põlwede tehased. Ei jäänud muud teed üleolemiseks, kui et iga riik püüdis wõimalikult palju saadusi walmistada ja pea oldi nii kaugel, et kusagile enam panna ei olnud. Maa ei jõudnud enam seda lõpmata hulka kunstlikka inimesi ülewal pidada. Rahwad ja riigid ägasid uue koorma all. Ei olnud muud teed, kui — — üksteise wastastikune häwitamine.

Rahwaste kohutawa kaswamisega kaswasid ka kuriteod. Sündisid kõige hirmsamad tapmised, röövimised, wägiwallateod. Päewakangelaseks sai suur bandit, kelle spetsialitet oli — lendamise-apparatisid üle lüüa. Wististe pidi ta mõne geniaalse hobusewarga järeltulija olema. Lõhkeollustega „kindlustatud" lendas ta üle linnade ja külade ja sünnitas määratut häwitust. Ühe nädalaga tappis ta 3000 inimest.

Kord läks politseil korda banditi ümber piirata, kui ta maa peal peidus oli. Politseiülem andis käsu banditi ainult elusalt kinni püüda, mis otstarbel sõdatid ja politseinikud paljaste kätega bandidi wastu saadeti. Peaaetungimisel laskis bandit maha 50 politseinikku, 30 sõdatit ja 120 uudishimulist rahwasulgast. Kui politseiülem rinnaga ukse sisse murdis, langes ta esimesena rewolwrikuuli all. Bandit wõeti kinni.

Surija politseiülem wõttis bandidi käe oma pihku, pigistas seda tänulikult ja ütles nõrga häälega: Minu sõber, Teie tapsite 10.000 kodanikku, 50 politseinikku, 30 sõdatit ja 120 uudishimulikku ja wiimaks ka minu. Teie tee-

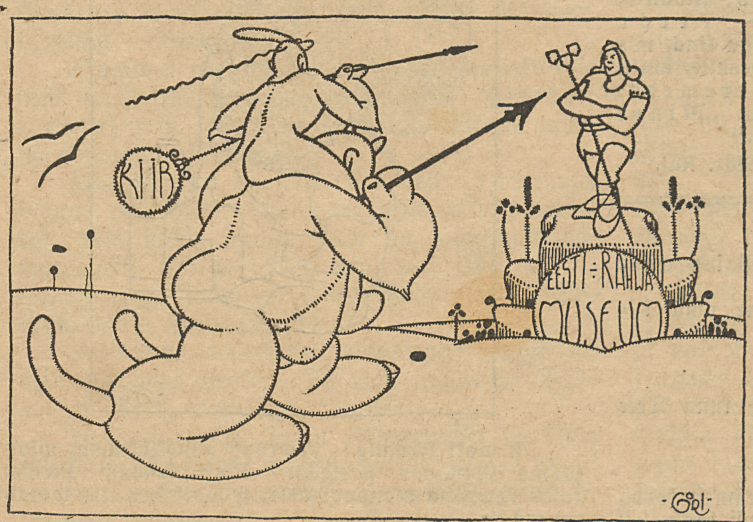

Narwa „Kiire" kõrguse-hüpe asunduste laulupidul.

„Julgust, seltsimees Pegasus! kui sa ka siin kõik senised demokratlised rekordid üle kargad, siis mõtlen ma, kodanlaste laulupidul „Mu isamaa mu õnn ja rõõm" lauldes ka sinu peale."

nistus isamaa wastu ei ole wäike. Wallitsuse tänutähena riputan Teie kaela selle auraha.

Sel silmapilgul langes politseiülem surnult maha. Silmapilguks waikis rahwas. Siis tormas ta rõõmuhüüdega kunstlikkude inimeste institudi juurde ja pani selle põlema kõigist küljest.

Toomas täbaras seisukorras.

Toomas on näitusel härja kasulikult ära müünud ja tahab enesele kord „saksa kõhutäit" anda, seepärast läheb ta kõige paremasse trahterisse lõunale.

Taldriku peal on sihuke asi, mille tähendust Toomas ei tea.

Mis pagan sellega peale hakata? Ja kuhu sõõk panna, kui ta risu ees on?

Ah-ah! Wiimaks sai aru kätte.

„Fl. Bl. Kal."

Kah toimetaja.

„Mis ma kuulen, sina olewat siin Tallinnas päris lehetoimetajaks hakanud. Toimetad sa „Päewalehte" wõi „Teatajat", wõi koguni „Kiki?"

„Oh ei. Ma toimetan kohtu kantseleis täitmiselehti soowi atele koju. Need on weel ainukesed lehed, mis praegusel ajal mõjuwad."

*

Kirjanduse-pärlid.

Lause pikemast romanist": „Ja kui ta seal istus, siis kees weri ta soontes ja wesi theekatlas..."

Teatriarwustaja taskuraamatust: „Loodame, et „Wanemuise" teater meie algupärase kirjanduse edustamise teel pikemat aega selle uue „Kiwi" peale istuma jääb, mida Rutoff „Kahepaikse" wisadusega „Wastu wett" üles on weeretanud."

*

Kasarmust.

Alamohwitser: „Inimene, ärge tehke mitte nii kurba nägu nagu ahw, kes kuulda saanud, et Teie temast olete põlwenenud."

Leitnant: „Itzig Goldmaier, kudas Te seal jälle seisate, mis!?"

Nekrut: „Ilma konkurentsita, herra leitnant."

*

Juba läheb.

Hoburaudtee-wagunis saawad kaks noort algajat adwokati kokku.

„Noh, Sassa, kuhu sa siis nüüd selle mapega kaenla all sõidad? Kas tõeste kohtusse? Waat' kus õnneseen! Minul, waata, ei ole ikka weel praktikat."

Teine (uhkelt): „Ja, wennas, ruttan! Minu rätsepp on mind kohtu kaebanud."

Ajalooline aukartus.

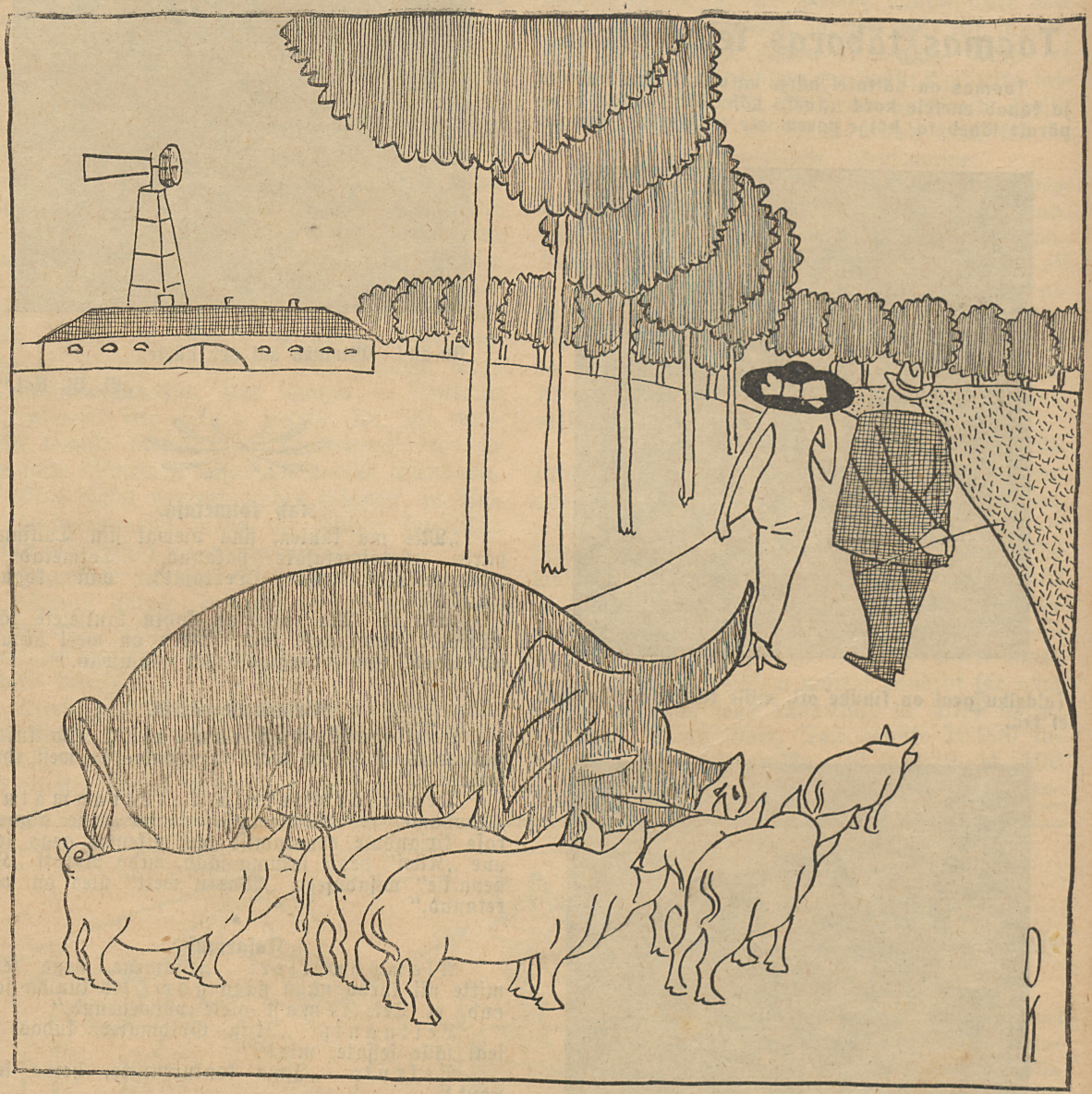

„Waadake, armſad lapſed, kui ſ a k ſ a d teid olek ſünnitanud, ſiis patſerikſite teie ka nii!“

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 9 September 1912

Walimiste nuia-politika.

Pärnu linnawalitsus jättis huſk walimiſe-õiguſliſi iſikuid riigiwolikogu walijate nimekirjaſt wälja.

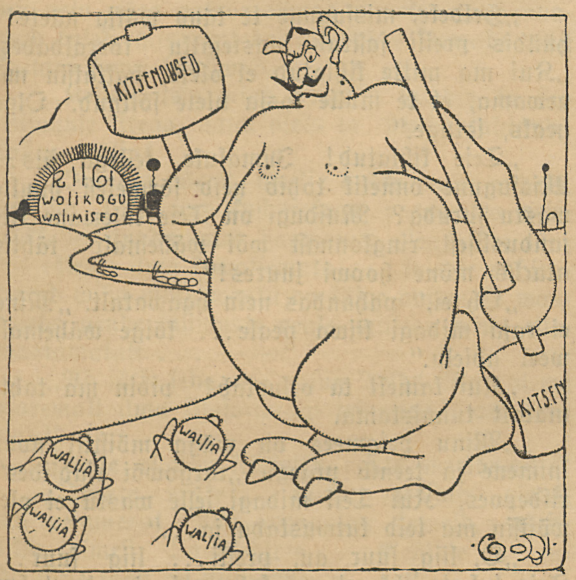

„Kuhu te, Eesti putukad, ronite! Kas te ei näe, et tee wolikoguſle ainult Saksa tõukudele lahti on. Teie laale a.nult — nuia . . .“

Uulitſal.

„Miks need kunſtnik Koorti ſawikujud ſeal kredit-ühiſuſe maja rääſta all nii hädaliſe näoga on?“

„Noor Eesti kunſt ei ole nii kõrge ſeiſukorraga weel harjunud.“

*

„Estonia“ jalutuſeruumis.

„Miſ ſa ſelleſt uueſt operetiſt „Armas Auguſtin“ arwad?“

„Pole ſuurem aſi.“

„Kudas nii? Ettekandele olewat ju rohkeſte kiituſt awaldatud?“

„Alles ſiis, kui Hanſen, kellel nii tore paſs on — oma tagumiſe waatepiiri awas.“

*

Meelſuſe põhjus.

„Miks iſand Punalill wiimaſel ajal nii käremeelne on ja iga aſja ja ettewõtte üle alati iriſeda mõiſtab. On tal ehk peas wähe ſegamine läinud?“

„Peas mitte... aga tal on ſeedimiſekorratuſed.“

Septembril.

„Wedelaks läheb ſügiſel ſee olek, wa' wennas. Pole enam metſas ega paadi all hea . . .“

„Nii ta, ligunud, on küll, aga kelle koradile ſa ſeda kaebad Tuleb wiſt küll päris tõeſte minna prügihunniku liſte parajat auku kaewama.“

Naine.

Egon Friedell.

Naiſtele wõib ainult kahel wiiſil tõſiſt rõõmu ſünnitada: raha ja halwa ümberkäimiſega.

Naiſed ei ole inimeſed. See teeb neid nii külgetõmbawaks.

Ainult inetu naine laſeb end kaswatada, ja ſeal puudub mõte ſeda teha.

Neitſide eeſt tuleb iſeäranis hoida, ſeſt et nad mitte politſei järelwaatuſe all ei ſeiſa.

*

Mõlemad wõõrad.

Kaks joomari juhtuwad uulitſal wastamiſi.

„Palun, kas wõite mulle ütelda, on ſee kuu wõi päike, mis ſealt tõuſeb?“

Teine lühikeſe järelmõtlemiſe peale:

„Ma ei tea, olen ſiin ka wõõras.“

Tulewaſt Eesti waimukangelaſt interviewerimas.

K. Rumor.

„Meil on põlew tarwidus korralduſe järele, mis asjatundlikult ja sihikindlalt paremat wõõraſt kirjandust Eesti lugejatele kätteſaadawaks hakkaks tegema... Böömilastel on mehi, kes iſegi Hiina, Jaapani, Hindu ja teiſteſt Idamaa keelteſt ümber panewad. Ka meil oleks ſarnaſeid mehi tarwis.“ Jans.

„Meie Aastaſada“.

„Wõime omalt poolt juurde lisada, et ſarnane korraldus peale muu meie keelteoskajatele naiſterahwaſtele, kes muidu wõõrſil gowernantedeks kaowad, uue, palju tänulikuma tööpõllu awaks.“

„Tallinna Teataja“ nr. 768.

Ma olin pöidlaga otſaeſiſele nipſu lastes hüüdnud: ſee on idee! Kõik ametiſſe! Laſ' nad kirjutawad kuni ſulg murdub. Honorari maksame pool kopikat rea pealt, aga wõib ka ſeitſe rubla trükipoogna eeſt maksta. Mis neil wiga rahakeſt tallele panna?! Kõik tõlkima! Ühedele anname Shakeſpeare, teistele Schilleri, kolmandatele „Korani“, neljandad paſeme India tarkuſeſalwedeſt tõeteri põeluma. Sakste laste juureſt wõõrutame nad ära. Ei oleks uskunudki, kui palju Eesti waimujõudu wõõrſil kaduma läheb.

See on idee!

Ma hakkaſin hoolega tualetti tegema: peſin eau de cologne'ga peopeſaſid, parfümeriſin taskurätikut ning tormaſin frakki õladele tõmmates ukſeſt wälja. Mul oli ka idee.

„Woorimees, Italjanskaja uulitſaſſe! Wälk ja pauk, laske põita! Norutada wõib wähem põnewatel aegadel.“

Italjanskaja peal elas nimelt üks minu tuttawateſt Tallinna neiudeſt, kes nagu hulk teiſigi wõõrſil ſakste lapſi karjatades oma talentiſid kurnas ja keda mul „Tall. Teataja“ mõtetega tuttawaks ſaades nõuks oli wõetud ajalehe kirjaſaatjana interviewerima põita.

Sakste läweni läks kõik nagu mõeldud oli, aga ſiin teatati mulle, et ma köögiuſt, nõndanim. черный ходъ'i pean otſima.

„Pole wiga,“ trööſtiſin ma ennaſt; „Peterburi ſakſad ei ole weel Janſi kirja ning — mis pea-aſi — „Tallinna Teataja“ järelſõna lugenud... muidu arwakſid nad juba teiſiti.“ Ja kõmpiſin wapralt hoowi köögiuſt otſima.

Siin kõlistaſin uueſte.

Kästi oodata, ſeſt „fräulein“ olewat parajaſte lapſi kammimas.

„Hm!“ ümiſeſin ma mõiſtatusliſelt ja wõtſin istet.

Tuba? Kena, kirju karbike paari tooli ja piſikeſe, weninud woodiga.

Raamaturiiulil ning laua peal wedeles igaſugune kribu-krabu, mille hulgaſt „Peterburgskaja gaſeta“, „Sekti“, „Lustige Blätter'i“ ja „Kilgi“ leheküljed wälja paiſtſid.

„Waat, mis kirjandusline maitſe tähendab!“ mõtleſin ma ſiſemiſe üllatuſega. „Ja misſugune eruditſion, misſugune mitmekülgſus!“

Wiimaks ilmus ka oodataw iſe, kelle ees ma aupaklikult üles tõuſin.

„Heldeke, misſugune te täna wälja näete!“ hüüdis preili ſaſitud juuſteſalku korraldades. „Kui ma mitte kihlatud ei oleks, hakkaſin ma arwama, et te mulle kosja olete põitnud. Olge heaks, istuge.“

„Teie kihlatud! Jumaluke, kellega ſiis?! Misſugune õnnelik tohib neid. ſõrmekeſi huulte wastu ſuruda? Muidugi on Teie tulewane kirjandusliſeſt ringkonnaſt wõi wähemalt tähtis atachée mõne hoowi juures!“

„Oh ei,“ pahandas neiu haawatult. „Mina ei raja midagi liiwa peale... kõige wähemalt weel abielu.“

„Kui kainelt ta otſustab!“ pidin ma tahtmatalt tunnistama.

„Minu peigmees on wäga mõiſtlik noor inimene ja teenib praegu „torgowõi rjad'ides“ riidepoes. Kui Teil midagi ſelle wastu ei ole, wõikſin ma teid tutwustada ja...“

„O, liig ſuur au, preili... liig ſuur... Teie lubate ehk, et ma kohe asja juurde tulen ja... ja... Ühe ſõnaga: Teie olete muidugi „Tallinna Teatajat“ lugenud... ſeda järelſõna ikka!“

„Juba mul aega ajalehtedega jannata! Kuid natuke ikka... Soowite ehk uuemat „Kilki“ näha ſaada? Näituſeks ſee luuletus ſiin:

„Ta oli nii ilus,
kui kaſe wilus
mätta ſerwal
istus mu kõrwal.“

Kui ſüdameſt ſee tuleb! Ja nüüd linna armastus ſelle kõrwal! Pole ſiin luulet, ega kaſewilu. Pole mätaſtki! Alati inimeste ſilma all... ei leia ſa tunnikeſtki, et üksi jääda.“

„Nii wäga kui ma teie tundmuſi ka ei hinda, armuline preili... ruttaſin ma wahele tähendama: „Aga — — teate iſe... toimetajad on ju wäga nõudlikud ning tahawad lehte wärskete ſõnumetega täita. Sellepäraſt lubate, et ma uueſte asja juurde tulen. Ütelge mulle, misſuguſed on teie waated uuema Prantſuſe kirjanduſe kohta.“

Pilk, millega mulle otſa waadati, tundus pea-ajuni puuriwat.

„Kudas? Misſuguſed on minu waated uuema? — —“

„Prantsuse kirjanduse kohta", jatkasin ma rõhuga.

„Ha—ha—ha!" lagistas preili. „Teie olete ikka wana naljahammas! Eks ma waa'le kõiki asju lihaste silmadega. Meie proual on seda Prantsuse kirjandust terwe kapi täis! Saratustrad ja Shelly'd, mis tal seal kõik pidawat olema. Wäga naljakas proua!"

„Ma tahaks nimelt teada saada, mida Te modernistidest arwate. . . Kudas meeldib Teile näit. suguelu ja armastuse problemide käsitamine niisuguste kirjanikkude juures, kui . . . — —"

Ma pidin oma lause lõpetamata jätma, sest neiu näos pahwatasiwad punased, pahandawad tuled, mis põskedel läginedes kõrwade ning kaelani kuma heitsiwad.

„Kelleks teie mind peate!" hüüdis ta siis niisuguse kirega, nagu oleks ta ütelda tahtnud: kasige wälja!

„Jumala pärast, preili: andke mulle andeks, kui ma Teid oma küsimistega paremates neitsilikkudes tundmustes haawanud olen! See sündis täieste ilma kawatsemata . . . ja teie põhjendatud wiha minu wastu on kõige paremaks wastuseks, nende küsimuste peale, millega mina ettewaatamatalt . . . — —"

„Ah jätke seda, ma palun Teid! Meie oleme waremalt ilma filosofiatagi teine-teisest aru saanud!"

„Teile ei näi filosofid mitte meeldiwat?"

„Tõeste mitte! Mulle meeldib ainult mu peigmees! Ma armastan kaineid, mõistlikka inimesi. Ja üleüldse . . . üleüldse . . . juba Teie toon on niisugune, et . . ."

„Wõi ehk olete Teie Schopenhaueri austaja?" sain ma wahele hüüda.

„Schoppen, Schoppen? Noh, see on ju hoopis teine asi! Schoppenist joon ma tõeste hea meelega . . . maitseb igatahes parem, kui klaasist... Ja oma nõrkuseks pean ma tunnistama, et Saksa „ordnung" mulle tõeste enam meelepärast on, kui Wene „спустя рукава".

Meie jutuajamises tuli lühike wahe. Preili näppis närwilikult niklist uuriketti ning põristas saapaninaga põranda-parketti wastu.

Tundus nagu oleks meie ammusest tutwusest pragu läbi murdunud.

„Aga missuguseid arwamisi, kui küsida tohin, on teil Kreutzwaldi ja Koidula kirjawahetuse asjus?" kawatsesin ma kodumaaliste ainete esile toomisega ennast reabiliterida. „Kas oli Kreutzwald erotiliste kalduwustega wanake, wõi mängis Koidula wõrgutaja osa?"

„Alice!" hüüti korrga teisest toast.

„Proua kutsub!" ütles gowernante toolilt püsti hüpates. „Jumalaga!"

„Tänan lahkuse eest. „Jumalaga!"

Wõtsin siis raamaturiiulilt oma targa, elatanud oktobri ja pugesin „tshornõi hod'i" kaudu uulitsale. Eesti tõlke-kirjanduse tulewik ei waewanud mind enam.

Järgmisel päewal, kui mu interview juba walmis oli kirjutatud, tõi post wäikse ootamatuse:

„Austatud hera X!" kirjutas neiu Italjanskaja uulitsalt. „Mina ei tää misgese haakika Te eile meil käisite ja ei tahaki tääda aga ühe ontliku hera poold mina seda oota ei täädnud. Ja peigmes kui ta minu läpi kuulut oli arwas samassi ja sai wäga pahantata. Ja prova oli kuuland ja täädis jutust ja ütles heral et mina ei oleki nemka*) ja mis weel muut.

Aubakliklt

Alice Sack."

Tõeste, õrnatundelised on need Eesti suurwaimud! Häda mulle!

*) Enam osa Eesti gowernantesid ja bonnesid teenib Wenemaal sakslastena „nemkadena".

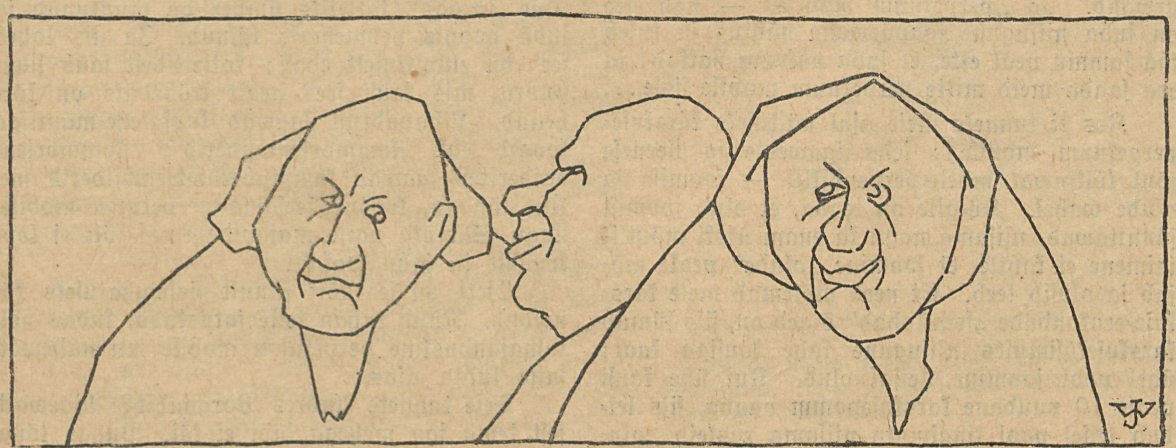

Kudas Baltis põllutööd põhjalikuks kangutatakse.

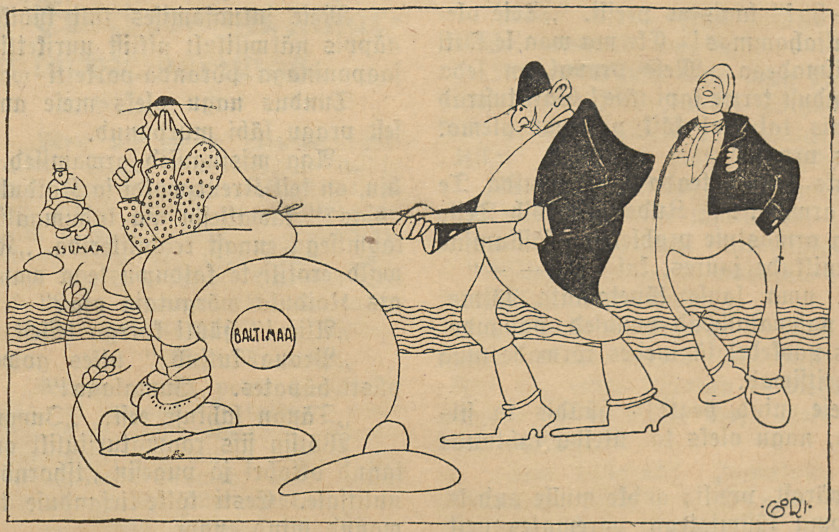

Balti parun: „Seal see Eesti põllumees istub mättal ja wahib, kudas wili walmib. Küll ma sulle kangi alla panen, et oma Mihklile paika wabaks teha. Tema on paenduwama selgrooga ja põllutööle kõlblikum. Sina mine aga asumaale ja aita Wankal sammalt noppida."

Põllumajandusline perpetuum mobile.

Wanal ajal otsisid inimesed wäga huwitawaid saladusi: kudas „tarkuse kiwi" kätte saada, kudas kulda walmistada jne. Üks paljudest wõimata asjadest oli ka perpetuum mobile, s. o. masin wõi mehanismus, mis iseenese jõul ja oma enese abinõudega igaweste käiks ja liiguks.

Meie aja inimesed on juba nõnda targad, et „tarkuse kiwi" enam kedagi ei huwita. Kudas kulda walmistada, see kunst on praegusel „kapitalistlisel ajajärgul" ka iga mehele teada, kuigi meie ajal seda wähe teisiti saadakse, kui „wanad" arwasid. Ja „perpetuum mobile" — noh, see on juba niisugune igapäewane nähtus ja tuleb iga sammu peal ette, et juba paluma hakkad: ja ära saada meid mitte perpetuum mobile sisse...

Kes ei tunneks meie ajal näituseks karskuse-perpetuum mobile't: seda igaweste ja iseenese jõul kõlksuwat mõtte-perpendiklit — joomise ja olude wahel. Kõigile on teada, et olud joomist sünnitawad, niisama nagu ka enam ükski mõistlik inimene ei kahtle, et joomine „olude" peale mõjub ja olusid teeb. Et need mõlemad meie karskuse-erakondade „seisukohad" õiged on, siis sünnib karskuseküsimuses niisugune kahe kausiga kaal: ühel pool joomine, teisal olud. Kui ühe kausi peale 10 puudane karskusepomm panna, siis leidub teisel pool tingimata niisama raskeid „olusid". Ja kui „ühiskondlane" 20 „pundise" olude puntra kaalule wiskab, on järgmisel silmapilgul „isikulasel" sarnane karskusekimp kaalumas. Wõtke siis ka missugune karskuse-koosolek wõi kongress tahes: lõpuks on tal ikka perpetuum mobile sees — siin karskus, siin olud.

On olemas, näituseks, rahwatoitline perpetuum mobile, kuigi weel mitte lõpulikult wälja arenenud. Ütleme, Teie käite kusagil Tallinna söögimajas lõunat söömas. On niisuguseid inimesi, kes, olude sunnil, sellega toime saawad. Teie sööte seal mingisuguse looma praadi. Suur asi ta ei ole, wintske, halwaste küpsenud, wähe isuärataw. Aga Teie sööte siiski, sest hind on üks ja seesama. Järgmisel lõunal leiate, et Teie „praad" kotletiks ümber on muutunud ja juba hoopis pehmemaks läinud. Ja siis läheb see edu elupikkuselt edasi: kotlettidest saab lihapudru, mis kausi sees pealt kröbedaks on kõrbenud. Lihapudrust saawad kapsalehe-mantliga koogid ehk „kommorjenwiiderid", kommorjenwiideritest saawad kommübermorjenwiiderid jne. Ühe sõnaga, kordub seesama perpetuum mobile, nagu Sarepta naise majapidamine: õli ei lõpe kruusist ja jahu wakast.

Sieti on see kõik ainult sissejuhatuseks kõneldud. Nüüd tahan teile jutustada, kudas põllumajandusline perpetuum mobile mu naisewõtmise luhta ajas.

Teie tunnete Andres Porgandit? Waewalt, sest tema iga mehega läbi ei käi. Puhas tõug,

Spordiarmastaja linnawalitsus.

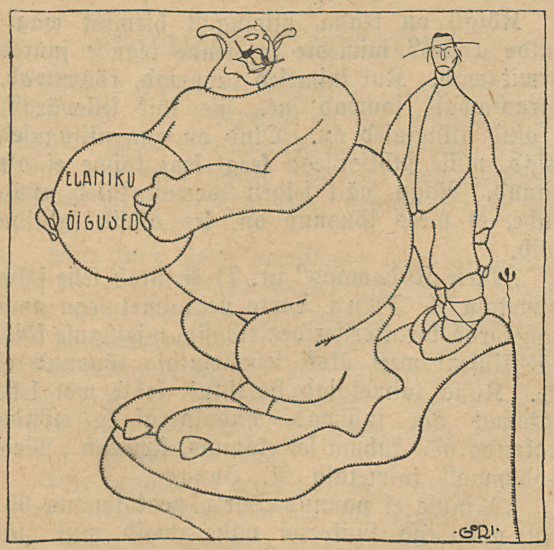

Pärnu linnawalitsus: „Ära karda, Eesti walija, ega ma seda paenduwat kummi-palli su käest ära ei wõta. Ma heidan ta ainult selle kuristiku põhja, et sa seda wälja tuues oma kaela murraksid...“

nagu meie aeg seda armastab. Andres Porgand on wäikekohapidaja, nagu seda põllutöö põhjalikuks tegemine nõuab. Tema koht on kusagil Wirumaa metsatagusel ja seal on Lauka Andres peremees, et wõta kas wõi „Perekonnalehe“ jaoks üles.

Lauka Andres on ammu juba lina- ja terawiljakaswatamisele kriipsu peale tõmmanud ja wäärtuslikuma karjapidamise peale üle läinud. Võllud lokkawad heinast ja aiamaad naerite ja porgandite all. Kõik kaswab toredaste. Laudas aga jalutawad ilusad, suured, puhtad lehmad, mäletsewad järelnõtlikult rammusat lõunasööki ja teewad — omawahel öeldud — sõnnikut. Nii nagu seda üks sarwloom ka teisiti teha ei saagi.

Lauka Andresel oli ka tütar, niisugune wäike, armas, ümargune lapsukene, nagu seda need tütarlapsed harilikult ikka on. Sellepärast mina temale siis ka just kosja ei tahtnud minnagi. Aga ma harutasin iseeneses: õitsew koht, modern karjakaswatus, uus põllupidamisewiis: wanamehel peab seda wa' roosterikkujat rängaste olema. Wõtan selle wäikse Porgandi ära, head „pealised“ saan muidugi kaasa.

Sõitsin siis ka ühel laupäewa õhtul maale, äiapapa oli kodus ja Maali kah. Käisime Andresega põlduside waatamas ja heitsime ka karja peale pilgu. Tegin siis wana Porgandiga wäikest „armujuttu“, teada saada püüdes, palju see õitsew talupidamine ka „puhast“ sisse teeb.

„Tuhat paar panete ikka aastas paigale,“ naeratasin kawalalt ja pilgutasin wanamehele silma.

„Hm,“ tegi peremees ja waatas kõrwale. „Seda on raske linnainimesele seletada. Uus põllumajanduse wiis paneb küll kohad õitsema, aga kasu ei saa selleşt midagi. Ehk õieti öelda: kasu on, aga see on kaudne.“

„Kudas kaudne?“ pärisin mina. Asi hakkas mind huwitama.

Kätt minu õlale pannes ja pead järelmõtlikult wangutades, wastas peremees:

„Koht seisab ainult sellega ülewal, et ma karja pean. Kõik see, mis siin põllul nii toredaste kaswab, selleşt ei saa mina midagi, selle toreduse sööb kari ära. Tuleb isegi juurde osta.“

„Mõistan!“ hüüdsin ma, iseeneşe kerge arusaamise üle rõõmustades. „Teie kasud tulewad siis karjast...“

Peremees raputas kurwalt pead.

„Karja söötmine ei anna õieti ka midagi. Kasu, mis kari piima ja müügi läbi annab, selle sööb ta ka ise ära. Üle ei jää mitte tubakarahagi. Hea põllusaak on muidugi kena asi, kuid raswa selleşt ei lähe mitte kohapidaja, waid ainult kari.“

„Aga milles siis see kaudne kasu seisab?“ küsisin ma lähematalt. Mulle hakkas see karjakaswatus juba närwide peale.

Kõrged mõtted.

Ku me ka nii rikkad oleks, kui to kuningas seal Peterburis, siis oleks meil ikka see hea wiin juua ja nädal otsa magada ka.

„Waadake, linnasaks, sellel on oma konks sees...“

„Konks?“

„Konks jah! Olete Teie kuulnud, et kari sõnnikut teeb?“

Noh, tänu Jumalale! See algteadmine minul ei puudunud.

„Kari teeb sõnnikut,“ kõneles Vorgand edasi. See sõnnik paneb põllud kaswama. Põllusaadused sööb kari ära ja teeb uut sõnnikut, mis jälle omakord põllule läheb ja järgmist põllusaaki kindlustab. Nii toob põlluharimine karjapidamisele kasu ja karjapidamine põllupidamisele. Mõlemad toetawad üksteist. Kohapidaja aga sellest otsekohest kasu ei saa, waid ainult kaudselt. Niihästi põld kui ka kari seisawad „õitsewal järjel...“

„Kas Teie ei ole siis oma kohapidamisest midagi saanud: selle sõnniku ja põllusaagi wahelt...?“

„Senini mitte ... aga kui kord ajad paranewad, kui põld rohkem saaki ja kari rohkem sünnikut annab...“

Õhtul sõitsin linna tagasi. Kui ma kord naise wõtan, siis mitte sealt, kus modern karjakaswatus sisse seatud. Sest äiapapad põllumajandusliku perpetuum mobilega ei ole kohane sort ja tütardest „kaudse“ kaasawaraga on raske lugu pidada.

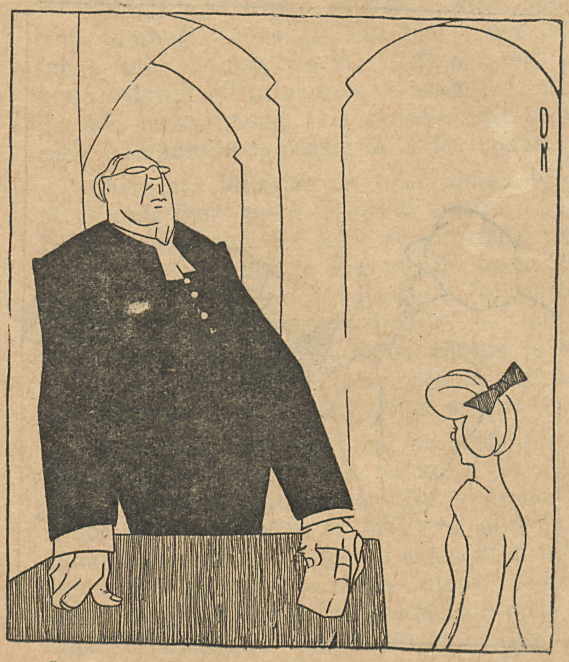

Õpetaja: „Mis peab n[illegible] ülem hool olema, armas laps?“

Leerilaps: „Et ma warsti mehele saaksin.“

Olude juht üles leitud.

Kõigil on teada, missugust hirmsat wägiwalda „olud“ inimeste ja nende tegude juures tarwitawad. Kui inimesed tapawad, rööwiwad, warastawad, joowad jne., siis kõik sellepärast, et olud niisugused on. Olud on aga niisugused asjad, mille juhtimisega keegi seni toime ei ole saanud. Nagu wälk selgest taewast tuleb nüüd teade, et mees tõusnud on, kes olusid juhtida wõib.

„Meie Kodumaas“ nr. 71 kirjutab lehe saba toimetaja A. Jung Tartu peatoimetusega oma wahekorda karakteriserides ridasid, missuguse kõikwäelikkuseni weel ükski lehekirjutaja tõusnud ei ole. Kuna toimetajad harilikult lehte wõi lehe teatawat osa juhiwad, hädakorral ka mõnda erakonda wõi rühma seltskonnas, kirjutab „Meie Kodumaa“ toimetaja A. Jung:

„Minule ei pannud Tartu peatoimetus ühtegi piiri ega suukorwi pähe, waid mul jäi kohalikkude olude juhtimiseks täieline wabadus, sest et ma kohalikka olusid tunnen ja mind ja teisa, kellega ma Pärnus ühes töötan, kõik tunnewad ja usaldawad.“

Wististe ilmub „Meie Kodumaas“ pea kuulutus:

Cand. jur. A. Jung.

Toimetan kohtu-asju, walmistan palwekirjasid ning juhin olusid linnas ja maal.

Loodame, et olud, mis Pärnu pool juhitawaks on saanud, ka mujal nihkuma hakkawad ... kui aga sellekohased mehed käe külge panewad.

„Estonia“ teatrikoolis.

Poolküpse õpilane: „Aga mis tähendab dramaturg?“

Näitejuht: „See on niisugune lihtne asi, mis silmapilk keeruliseks läheb, kui peakoosolek kokku kutsutakse.“

*

Ettewaatus.

„Kust see tuleb, et mõlemad preilid Essensonid ikka duettisid laulawad?“

„Wististe ei taha kumbki üksikult wastutaw olla.“

*

Mõistmata küsimus.

Ajalehe reporter: „Kudas see siis tuli, et Teie automobiliga üle kalda tammi merde kukkusite?“

Automobilijuht: „Pidin ma siis Teie arwamist mööda Olewiste torni sattuma?“

Arsti ettekirjutusel.

„Teile on siis arst ergutuserikast elukohamuutust soowitanud. Kuhu Te siis nüüd sõidate, kas Parisi wõi Rooma?“

„Oh ei, ainult Pillistwere ühistegelaste peakoosolekule. Loodan sealt teoka ja jõuka mehena tagasi tulla.“

Tabatud wasikakints.

Eduard Wilde on näidendi „Tabamata ime" kirjutanud, seſt kirjanikud on ikka niisuguſed mehed, kes palju midagi tabada ei mõista. Muuſikaliſel alal näib imede tabamine hoopis kergem olewat, mida ka järgmine tõesteſündinud lugu näitab.

Elas kord Eesti ſuurlinnas iſand ja mängis orkeſtris pilli. Wahetewahel aga käis ta puhwetis, nagu ſeda iga kunſt nõuab. Wiskas pitſi, kaks ja hammustab midagi peale. Ära minnes aga weeretas wõileiwa wõi küpſiſe-kondi tasku. Näha kohe, et kulturaline mees, kes — nagu Peeter Põld „Walwaja" karskuſe-koosolekul ſoowitas — tulewikule elab.

Einelauapidaja, kes asjaſt aru hakkas ſaama, pidas meeſt ſilmas. Kord kui muuſikus jälle heas tujus oli ja kaaſa tabatud wasikakintſuga kodus õnnelik lootis olla, pidas teda einelauapidaja eeskojas kinni. Käes oli tal ſuur ſoostikann.

Muuſikuſel hakkas ſüdame alt korraga näpistama. Einelauapidaja aga kumardas naeratades ja lauſus wiiſakalt, nagu ſeda juba ühe kunſtniku wastu olema peab:

„Wabandage, minu herra! See wasikakints, mis Teie taskuſse peitſite, on wäga kuiw. Lubage, et ma Teile ka ſoosti juurde kallan."

Ja tühjendas ſoostikannu muuſikuſe taskuſse. Asjatundjad teawad tõendada, muuſikuste taskud ei olewat mitte raswakindlad.

Salomoni kohus.

Juudi rabbi-kohtu ette tulewad mees ja naine, wiimane nõuab, et teda meheſt lahutataks. See olewat joomar, raiskawat naiſe waranduſt ja pekswat teda pealegi. Eesistuja pärib teiſe kohtuniku otſuſt ja ſee wastab: „Seda abielu ei wõi lahutada, ſeſt õnnelikumat ei wõiwat enam ollagi." — „Kudas nii," küſib eesistuja. — „Noh muidugi: mees ſaab omale, mis naine teenib, naine ſaab omale, mis mees teenib, ſeal on lahutus asjata."

*

Ameti-uhkus.

Pühapäewa-ſalmiſepp (raamatuſt lugedes: „Luuletaja tuleb ilmale".): „Maeru wäärt — ikka ſee igawene ilmaletulemine!... Ta on lihtſalt ſeal ja — punkt!"

*

Tüſe ſajatus.

„Wahaküünaldega pead ſa kauplema keſkpäewa päikeſe käes..."

*

Füüſika.

Õpilane: „On tõſi, et weſi 100 kraadu juures keema hakkab?"

Kooliõpetaja: „Ja."

Õpilane: „Aga kuſt weſi teab, et tal juſt 100 kraadi on?"

Õnnetu lillekimp.

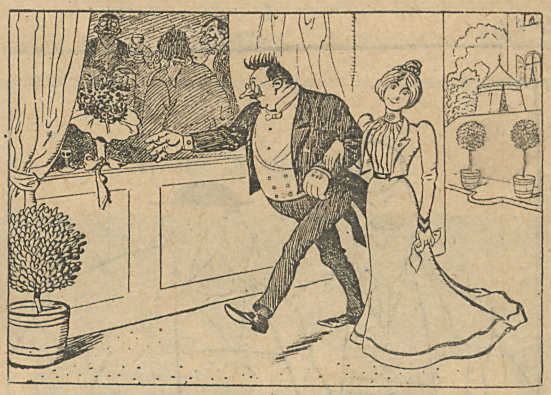

„Tule, armas pruudike, ſiin aiamajakeſes on nii ſoe. Sinu lillekimbu wõtame aga ühes! — — — Taewas, mis on ſiia ſiis külge hakanud!... See on ju

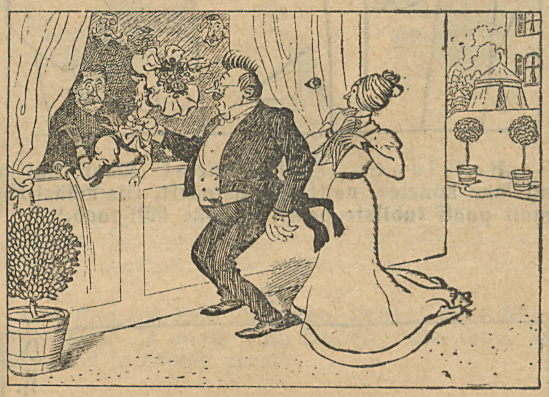

kallis ämm oma uue ſuwekübaraga!"

„Fl. Bl. Kalend."

Äriliſel ajajärgul.

Raamatupidaja: „Herra Koppelſtamm, Teie abikaas laſeb teatada, et ta kaksikud on ſaanud."

Koppelmann: „Tähendage ſee minu arwele üles."

*

Kahtlus.

Waras oma taskuſt laulatuſeſõrmuſt leides: „Mis ſee on? Olen ma äri teinud wõi eneſe ainult ära kihlanud."

*

Aus komponiſt.

Uus kaſſapidaja (peremehele): „Herra Meyer, Teie olete muidugi kuulnud, et ma komponerin."

Meyer: „Muidu olete aga ikka aus?"

*

Söwainud.

„Kudas Te ſiis ka magaſite, kallis herra Ohakas?"

„Oo, ſuurepäraliſelt! Aga need waeſed lutikad: need ei ſaanud küll terwel ööl ſilma kinni."

Asjatundja isamees.

I.

Kosilane: „Kallis isamees! Waat' kui ma seal ikka kõnelen, neist oma asjadest, siis määri sina omalt poolt tubliste peale, et kohe küll saab."

II.

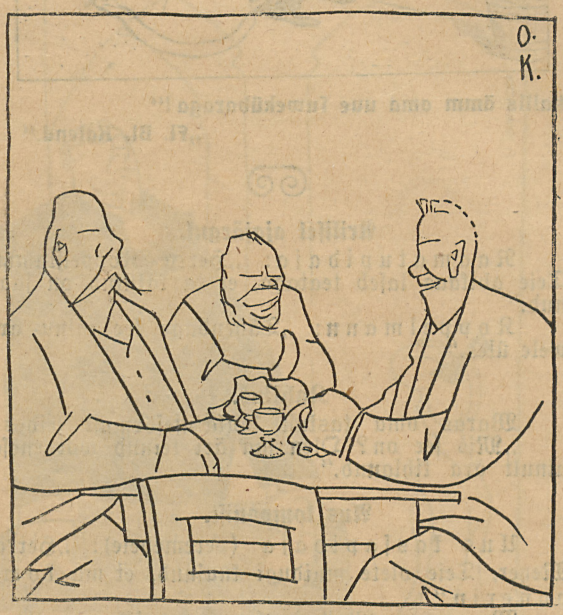

Kosilane: „Ega's mul suurt warandust ole, sadat paar pangas . . ."

Isamees: „Noo mis'an'd räägid! Nagu su tuhandeid ei teata!"

III.

Kosilane: „Elumaja just tore pole, aga elada sees ikka wõib."

Isamees: „Noo mis'an'd räägid! Sul maja kui mõisa äärpärk!"

IV.

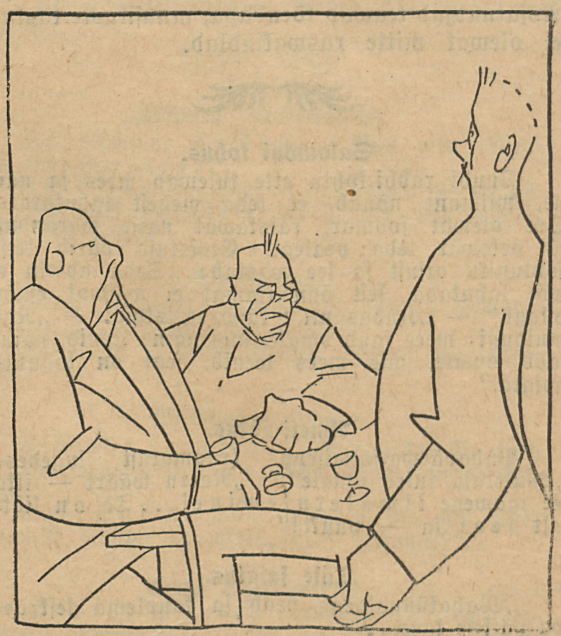

Kosilane: „Oma wahel ütelda, olen pisut sandi seletusega."

Isamees: „Noo mis'an'd enam salgad: sa oled ju päris pime!"

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 10 Oktober 1912

Must hädaoht riigiwolikogus.

Walitsuse-kukk: „Seal istuwad ja waritsewad need mustad öökullid, et seda muna, mis ma nii suure waluga olen munenud, omale wälja haududa.“

Ametlik imestus.

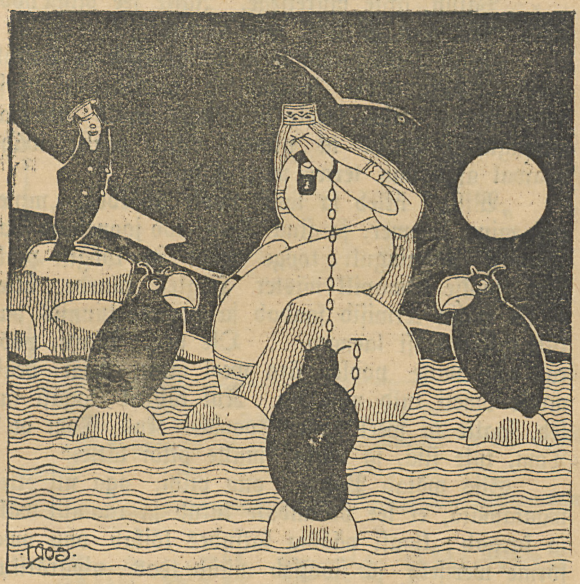

Oled sina aga ärda südamega, Eesti! Ma sidusin su käed kinni ja panin sinu suu ette taba luku, ja nüüd nutad sa rõõmu pärast . . .

Kudas Wana-Jumal kunagi au ei saa.

Peter Roseggeri päewaraamatust.

Ühel päewal kaebas Wana-Jumal wäga selle üle, et kui inimesed seal all maa peal hapu weini joowad, siis ütlewad: „Issand Jumal, see wein on ju päris halw!“ Minu nime tarwitatakse kõige halwa asja juures, see on wälja kannatamata.

„Selle wastu teaksin ma juba nõu,“ wastas Peetrus, „lase kord ka tõeste üks hea wein kaswada.“

„Sul on õigus, Peetrus, seda ma teen,“ ütles Wana-Jumal. „Et inimestel oleks wõimalik ka hea asja juures minu nime nimetada.“

Selle peale laskis Jumal wäga hea weiniaasta tulla. Siis saatis ta Peetruse alla maa peale, et kuulda, mis inimesed selle kohta õige ütlewad.

Peetrus wiibis kaua ära. Kui ta tagasi tuli, oli ta halwas tujus.

„Noh, Peetrus, mis ütlewad inimesed minu hea weini kohta?“ päris Wana-Jumal.

„Issand,“ wastas Peetrus. „Sulle ei ole õnne loodud. Sa wõid teha, mis tahad, au päriwad ikka teised.“

„Mis teewad nad siis?“

„Ja,“ kõneles Peetrus, „inimesed nilpsawad mõnu pärast keelt ja ütlewad: „Kurat, on aga see wein mehine!“

Rõõmusõnum.

Eratelegramm Paidest.

Paide eestlased wiisid hr. Brasche, arstirohtude meistri, riigiwolikogu walijamehena hiilgawalt läbi. Nüüd saawad õnnelikud walijad selle wiisaka teo eest armsa tasu: hr. Brasche astub Eesti seltsi liikmeks. Sellekohane teadustus kõlgub juba seltsi puhwetitoa seina peal.

Onu Podger.

Inglise keelest H.

Ma usun kindlaste, et teist keegi niisugust segadust pole näinud, mis minu onu majas tõusis, kui tal korraga meelde tuli midagi tegema hakata. Näituseks tuuakse poest pilt, millele praegu uus raam tehti, pannakse ta söögituppa. Tädi küsib, mis sellega teha; onu Podger wastab:

„Palun, ärge muretsege. Jätke see minu hooleks. Ma teen ise kõik, mis tarwis".

Pärast lõunat wõtab ta kuue seljast ja hakkab tööle. Kõige pealt saadab ta toatüdruku poest naelu tooma, tema järele saadetakse poiss ütlema, missuguseid naelu ta nimelt ostma peab; wähe haawal ajab onu terwe maja jalule.

„Willi," ütleb ta laste poole pöördes, „mine, otsi minu haamer, ja sina Tom, too joonelaud siia. Ülewalt pööningult tooge redel ja kõögist pink. Jim, jookse silmapilk mister Hogleši juurde, ütle, et isa palju terwisid saadab ja pooleks tunniks palub waderpassi laenata... Ole hea, Mary, pöörab onu naise poole, ära weel mine; keegi peab mulle ometi tuld näitama. Kui tüdruk tagasi tuleb, saatke ta weel nööri tooma. Kus Tom on? Tom, tule siia, sa ulatad mulle pildi kätte."

Siis wõtab Podgeri onu pildi, aga nii ettewaatamata, et see põrandale kukub ja raamist wälja kargab; klaasi päästa katsudes löikab onu oma sõrme weriseks ja jookseb nüüd toas ninarätikut otsides ringi. Rätikut ei leita kusagilt, sest et ta rahulikult onu kuue taskus seisab, onu aga enam ei mäleta, kuhu ta kuue pani. Kõik tormawad kuube otsima, kuid onu jookseb kui hullumeelne ühest kohast teise, tülitab kõiki ja langeb wiimaks karjudes tugitoolile:

„Kas siis terwes majas ükski inimene ei tea, kus mu kuub on? See on imeks panemise wäärt! Eluaeg ei ole ma weel seda näinud — Jumala eest! Kuus inimest ei leia kuube üles, mis ma minuti aja eest seljast wõtsin! Tõeste, ma ei tea enam kudas teid nimetada...

Ta kargab üles ja näeb alles nüüd, et ta ise terwe aja õnnetu kuue peal on istunud.

„Pole tarwis! — karjub ta. Ärge waewa nähke! Ma leidsin ta juba! Küll teie aga olete mul head! seda wõib ütelda!... Ma oleks wõinud kassi niisamasuguse tagajärjega midagi otsima panna...

Pooltundi kulub ära sõrme sidumisega, uue klaasi muretsemisega, riistade, redeli, küünla ja pingi kohaletoimetamisega. Wiimaks on kõik korras. Meie piirame onu sisse, walmis esimesel juhtumisel temale abiks olla. Isegi tüdruk ja passinaine tulid köögist. Kaks hoiawad pinki, kolmas aitab onu selle otsa ronida ja hoiab teda ettewaatlikult jalgadest kinni; neljas ulatab naela, wiies haamri; onu wõtab naela ja pillab ta kohe maha.

„Noh, sääl ta on!... ütleb ta haawatud häälel. Nüüd kukkus nael maha..."

Meie kõik hakkame naela otsima, ronime põlwili teineteist tõugates ja päid kokku tagudes, kuid onu seisab pingil püsti ja uriseb, et meie nõuks olewat wõtnud teda terwe õhtu piinata.

Pika otsimise järele saadi nael kätte, kuid nüüd ilmub korraga, et haamer kuhugile kõrwale on sattunud.

„Kus haamer on? Kus ma haamri panin? Issand Jumal! Mis see tähendab? Seitse inimest seisawad tööta ja ei wõi waadata, kuhu ma haamri panin!"

Haamer leiti, kuid jälle on uus häda: onu kaotas märgid, mis ta seina peale tegi ja ei tea enam, kuhu naela lüüa. Meie kõik ronime järgimööda onu kõrwale pingi peale ja katsume märki leida, kuid igaüks leiab ta ise kohast. Onu nimetab igaühte lollpeaks ja ajab pingilt minema; wõtab siis joonelaua ja hakkab uueste seina mõõtma. Selgub, et ukse ristpuust $31^3/_8$ tolli peab mõõtma ja selle arwu pooleks jagama. Onu katsub seda peast wälja arwata, kuid see ei lähe tal korda ja see wihastab teda hirmsaste.

Meie ruttame temale appi ja jagame kõik peast $31^3/_8$ pooleks, kuid igaüks saab ise arwu. Meie tuju muutub lõbusaks ja naerame teineteise üle. Naeru ja kisaga unustame jälle arwu, mida jagama pidime, ja Onu Podger on sunnitud uueste mõõtu wõtma.

Seekord wõtab ta nööri ja end otse nurka painutades katsub ta märgitud kohani ulatada, mis aga kolm werssoki kaugemal on kui käsi ulatab. Kuid otsustawal minutil libiseb nöör tema käte wahelt, ja tasakaalu kaotades kukub onu klaweri peale, lööb pea ja kogu kehaga klahwide peale, mis ootamata haruldase muusikalise kokkuköla sünnitab.

Tädi Mary tuleb wahele ja ütleb, ta ei wõiwat lapsi igasugust lollust pealt waadata lubada.

Kuid tarwiline märk on leitud.

Podgeri onu seab naela otsa leitud kohale, naela pahema käega hoides, ja wõtab paremasse kätte haamri. Esimese hoobiga purustab ta oma sõrme ja laseb hoigades haamri tüdruku jala peale kukkuda.

Tädi Mary awaldab kannatlikult lootust, et tulewal korral, kui onu Podgeril weel meelde tuleb naela seina lüüa, ta nii lahke on ja seda ette teatab, et tädi lastega teaks nädalaks ema juurde sõita.

„Küll on aga need naised!" katsub onu mehist nägu tehes wastata: iga tühja asja pärast tõstawad nad kära. Ma armastan wäga natuke waewa näha.

Teise hoobiga läheb nael terwelt seina sisse ühes haambri jaoga. Onu põrkab nii suure jõuga peadpidi wastu seina, et selleşt hoobist ninapurustamiseks küllalt oleks.

Uueste algawad joonelaua ja nööri otsimised ja seina ilmub uus auk.

Wiimaks, poole öö paiku, kui magamiſe aeg ammu käes on, ripub pilt ſeinal: wiltu ja kahtlaſelt.

Ümberringi on ſein mitme arſina kauguſelt aukuſid täis, juſt kui haawlitega lastud. Kõik on ſurmani waewatud peale onu Podgeri.

„Noh, nüüd on töö tehtud!...“ ütleb ta ja raskelt hingates kargab ta pingilt otſekohe paſſija konnaſilma otſa.

Mõni minut ſilmitſeb ta nähtawa uhkuſega oma häwituſetööd ja ſõnab lõpuks:

„On inimeſi olemas, kes niiſuguſe tühja asja päraſt päris tormi tõstawad!...“

Kõne.

Fritz Mülleri järele.

Oli kewade ja rong ſõitis järwe kaldal. Paremal pool liikuſid puud, walges õiteilus, lahtiſeſt aknaſt mööda. Paremal ſätendas weepeegel.

Minu wastu istus mees. Ta oli tubli ja julge. Praegu wähendas rong ſõidukiiruſt. Sügaw õitelehk lainetas läbi akna wagunisſe.

„Mõtteta komberdamine, mis?“ hüüdis mees.

„Hm,“ ütleſin ma.

„Kui ſee nii edaſi läheb, on kaup Bellinzonas hiljaks jäänud, ſeal wõid kas wõi kihwti ſelle peale wõtta.“

Kihwti ei wõtnud ma mitte, küll hingaſin ma kopſudesſe ſõõmu joowastawat õiteldõhna, mis wäljaſt tuli.

„Mitte juſt meeldiw, he,“ ütles mees.

„O, ſiiski,“ ütleſin mina.

„Pole ime,“ arwas mees, „kui ſelle „pummeldamiſe“ juures tiiſikuſe ſaab!“ „Pummeldamiſt“ ütles ta wiie m=ga.

„Hm,“ ütleſin mina. Järw ſäras kui muinasjutus.

„Lööme käed, et ma oma kauba tegemiſega Bellinzonas hiljaks jään.“

Kihla ei wedanud ma mitte, waid waataſin aknaſt wälja. Semafor näitas „kinni“. Rong jäi ſeisma. Minut — kaks minutit — keſet mägeſtiku ilu ja kewade õiſi.

Semafor ſeiſis ikka weel kinni. Ma astuſin trepile ja julgeſin teha paar ſammu õitſewa puuderea all. Mees waatas aknaſt wälja ja hüüdis:

„Sigadus — mis?“

Ollepoes.

„Ole hea mees, luba pudel õlut?“
„Õlut praegu ei ole, aga „walget“ wõid ſaada küll.“

Kas wõib koera ſilitada?

Saksa keeleſt H.-Al.

„Kas ma wõin koera ſilitada?“

„Ei,“ ütles ema, „ära puutu wõõraid koeri.„

„Miſpäraſt ſiis mitte, mamma?“

„Nad hammuſtawad.“

„Aga ſee koer on nii kena.“

„Kes teab, ehk hammuſtab.“

„Aga, mamma, ma arwan, et ta ei hammuſta.“

„Armas laps, ſa wõid eksida.“

Ainult nüüd jäin ma wait. Ma waataſin kurwalt ſuure, iluſa koera peale, kes naabri trepi peal istus, waataſin ta ſilmadesſe, mis nagu näha, naerataſid, ja mul oli himu ſelle koera juurde minna ja teda ſilitada. Aga ema wõttis mul käeſt kinni ja wiis mind ära. Ta rääkis;

„Sa näed ju, pojake, et ſee on wõõras koer, keda ſa ei tea. Parem ära puudu teda, muidu wõib ta ſin weel hammuſtada.“

Selle peale ei lauſunud ma ſõnagi ja ei wõinudki lauſuda, — nii kange oli mu ſoow ja teadmine, et ma ſeda koera ikka peaks ſilitama.

Ja ma täitſin oma ſoowi järgmiſel päewal. Rõõmu ja hirmu päraſt wäriſedes, läkſin ma koera juurde, ja kõike jõudu kokku wõttes ſuruſin ma käe pehmete karwade ſisſe... tagaſi kargamine, karjumine ja... weri! Ja nutt ema käte wahel.

Hea sõbranna.

Peigmees: „Ütle mulle, kullake, kellele meie siis kõige pealt oma kihlakaarti saadame.“
Pruut: „Minu sõbranna Paulale — see wihastab end kõige enam!“

„Näed, ta hammustas ikka mind!“

Sügawa kahetsusega waatasin ma werise haawa peale, mis sõrmes oli, ja nutsin, aga ei lausunud sõnagi.

* * *

Minu himu — wõõraid koeri silitada — läks ikka suuremaks. Ma püüdsin neid silitada, esite ettewaatlikult, aga pärastpoole muutusin ma ikka tooremaks nende wastu. Ma ei tea, keda ma kõige suurema heameelega silitasin — daksisid wõi setterisi, rahulikka, magajaid ehk sabaga liputajaid koeri.

Mul ei olnud ühtegi süstemi ja ma ei lasknud ühtegi koera mööda, oli ta siis, mis sordist tahes. Tihti hammustasid nad mind, aga weel rohkem oli niisugusid, kes minu silitamisest headmeelt tundsid. Aga ma ei silitanud enam wõõraid koeri, kui ühel ilusal päewal ema mulle ühe ilusa koera tõi. Ja tõesti, Ralf oli nii ilus, et ma teistest koertest enam ei hoolinud. Ühelgi koeral ei olnud nii pikk kõrwu, läikiwaid silmi, nii sügawat ja pehmet karwa. Ja kudas ma teda armastasin! Aga paar aastat hiljem nägin ma midagi, mis mulle weel rohkem meeldis kui Ralf. Naabri aias trepi peal istus wäike Lucy. Tal olid wäikesed kõrwad, ilusad silmad ja weel ilusamad juukseд, kui mu Ralfil, ilus ninake ja . . . ma pean tunnistama, et mul kohe soow tõusis teda silitada.

Minut aega kahtlesin ma. Aga pärast astusin ma, kõike jõudu kokku wõttes ta juurde ja hakkasin temaga rääkima. Ta ei kartnud mind, ei urisenud ja minu arwamise järele oleks ta nagu naeratanudki. Siis astusin ma, kõike ettewaatust unustades ta juurde, ütelsin talle „armas Lucy“ ja silitasin ta õrna näokest ja pehmet kaela. Pärast jooksin mo temaga wõõrasse aeda, ja meie mängisime ja jooksime seal. Pikkade hüpetega püüdsin ma temale järele saada, et ikka jälle ja jälle teda silitada. Kui ta ära wäsis ja maha istus, wõtsin ma temal ümbert kinni ja hakkasin teda suudlema. Aga sel silmapilgul ilmus naabrimaja akna juurde kuri karjuja naisterahwas, Lucy ehmatas ja jooksis ära. Selsamal õhtul sai mu ema kirja:

„Austatud proua! Waadake paremine oma poja järele, kes teiste inimeste aedadesse ronib ja mu tütart suudleb. See ei ole 12-aastase poisikese amet. Austusega Kristine Nagel.

* * *

„Mamma, kas wõib tüdrukut silitada?“

„Ei, pojake, see on ju wõõras tüdrukukene!“

„Siis osta mulle, mamma, tüdrukukene.!“

Ema ei wihastanud, naeratas ja lubas lõpuks mulle tüdrukut osta . . .

Aga ema ei ole seni ajani oma lubamist täitnud. Ja sellepärast silitan ma wõõraid tüdrukuid, nagu ma ennem seda wõõraste koertega tegin. Kui ema ei näe ja kedagi lähedal ei ole, astun mo tüdrukute juurde ja hakkan nendega rääkima. Ei kui nad näewad, et ma tubli poiss olen, laseWad nad ennast silitada, ja üksi ei ole mind weel hammustanud.

Luule ja eluprooſa.

„Üksi puhas neiu südа
Tunneb õiget armastust,“
Lugesin kord nooreſpõlwes
Raheſt paksust raamatust.

Elu aga ise mulle
Näitas wähe teisite, —
Et siin puhast neiu südant
Kõige arm näeb harwaste.

Ban Cook.

Suurel mõõdul.

Wabriku omaniku ja töölise pojad on mänguseltsilised. Mõlemas perekonnas on rõõmsaid sündmusi oodata. Kui nüüd töölise poeg kiitleb, et ta pea wäikse wenna saab, wastab wabrikandi poeg uhkelt: „O, see ei ole midagi, aga mina saan omale terwelt neli!

„Jugend.“

Milleſt meie elame . . .

Ülewaade eluſt ja oluſt.

Inimene ei ela ükspäinis leiwaſt: ſee tõde on end tänapäewani alal hoidnud. Meil on tarwis waimliſi tõukeid, meeleliigutuſt. Milleſt elame meie ſiis praegu? Kudas näeb wälja meie waimliſte huwide ſöögiſedel.

Tähtis waimline roog on praegu Balkani ſõda. See teritab meie teadmiſi kõrgemas politikas, mis Jaapani ſõjaſt ſaadik nüridaks on läinud. Iſeſugune ſupp on ſee Balkani ſõda: ſeal wälgub wõituſid nagu klimpa wedelas leemes. Et mõlemad pooled ainult wõidawad, ſiis on Euroopa ſuurriigid ſuurel hirmul: nad ei tea, kelle kulul ſee kõik ſünnib ja kas neil enestel waſt midagi ära wõetud ei ole. Seltskonnas on kaks woolu: ühed hoiawad türklaſte, teiſed liidulaſte poole ja wõib olla, et kui Euroopa ſõda paratamata on, ſiis ka Tallinnas wäike lahing „muhamedlaſte“ ja ristirahwa wahel ära lüüakſe. Eſiotſa ei mõtle aga Tallinna politikuſed Balkani asjadeſſe end mitte ſegada. Oleks ſoowida, et kohalik rahuſelts Balkani ſõja lõpetamiſeks tarwiliſi ſammuſid astuks.

Siſemiſes politikas elame walimiſte ſt. Walimiſed on ſellepäraſt huwitawad, et ſiis ſaab automobiliga ſõita, on rohkem inſpiratſioni wastaſt ſõimata ja tõuſeb eneſe wäärtuſe tunne. Walimiſtel on iga hääl kallis ja kui ſul midagi ſarnaſt on, tunneb eneſe olewat ühe kalli mehe: wõib olla, et juſt ſina ſee otſuſeandja oled, kelleſt erakonna ſaatus ui juukſe karwa külges ripub. Üleüldſe pakkus wäga palju erutuſt Tartu koduſõda. Walimiſte platwormi ſelgitati koorelahutajate hinnakirjadega, jäeti ſaadikuid walimiſe ukſe taha ja hirmuti neid ſärawa-nõõbiliſte ametikuubedega. Lõpulik lahing lüüakſe pea Riias, kus wiſt mõlemad pooled wõidawad, nii on ſee uuemal ajal moodis.

Eeſtimaal kandis aſi waguſamat laadi. Tähtſaks linnaks on walimiſtewõitlustes Paide tõusnud, kuſt Balti rahwaſtele uus prohwet tuleb: apteker Braſche. Teatawaſte on mitu meeſt juba riigiwolikogus katſunud Balti oluſid terwendada, kuid ikka ei ole kohaſt retſepti leitud. On loota, et rohuteadlane ſelleks juſt eriliſelt ettewalmiſtatud on. Braſche mõtleb neljandas duumas „punaſt risti“ organiſerida, kes haawatuid ära koriſtab, kui löömiſed Taurias lahti lähewad. Wenemaa rahuſtamiſeks ſoowitab ta baldriani troppiſid ja kui mõni ſeadus raskeſte ſeeditw on, kirjutab ta redaktſioni-komiſjonile pilliſid: ослабительные. Eeſti ſaadikute ſeaduſe-eelnõude waſtu mõtleb aptekri iſand paar puuda rebaſekakku kaaſa wõtta, kuna ta Saksa abiraha ſeaduſi — mis Benecke temale oma hinnaga ära müünud — „ſeitsme mehe wõimuga“ kaitſta tahab. — Üleüldſe on walimiſed meid waimliſelt tubliſte koſutanud.

Peale ſelle leidub ju weel mõneſuguſeid waimliſi konſerwiſid, millel juſt kindel kogudus ei ole. Nokaſõda „Hamleti“ ja „Tabamata ime“ wahel Tallinnas, „Waldhofi“ ſolgiwee küſimus Pärnus, Walga kaubanduſekooli ühinemine Montenegroga, diplomatiliſe läbikäimiſe lõpetamine „Talu“ ja „Põllutöölehe“ wahel ja palju muud. Ükſikult on need ju kõik wäikeſed asjakeſed, aga kokkuwõetult teewad nad elu kaunis huwitawaks, nagu ſeda iga üks on wõinud eneſe juures tähele panna.

Modern.

Peigmees: „Tänu Jumalale, et ſee pulmapidu juba lõpul on.

Pruut: „Ja, armas Heinrich, ma olen tõeſte rõõmus, nüüd waatame ka oma pulmakingid üle, enne kui me nad ära müüme.“

*

Liig nõudmine.

Kooliõpetaja: „Mis ſul ſeal käes on?“
Koolipoiſs: „Ei midagi.“
Kooliõp.: „No pane ära!“

*

Hea mõte.

Häid mõtteid peab inimeſel olema, ſee on pea-aſi. Mul oli üks kooliwend nimega Wärawas, ta õppis lahutusteadlaſeks ja ſai ühe ainſa hea mõtte läbi rikkaks meheks.

Ja mis oli ſee mõte?

Wõttis rikka naiſe!

Seiſukord.

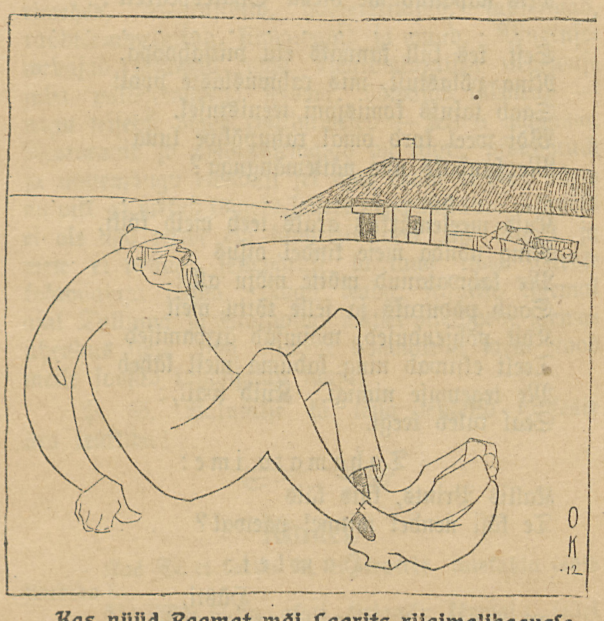

„Kas nüüd Raamot wõi Loorits riigiwolikoguſe peab minema, ſelle kohta on praegu raske ſeiſukohta wõtta . . .“

Olla wõi mitte olla?

Prolog Uue Estonia teatri awamise piduks.

„Hamlet" — Shakespeare kurbmäng. Kolmas waatus, esimene etendus. Hamleti osa etendab pidu-komisjoni liige, wabal walikul, kes end selle osale ja tekstile kõige lähemal tunneb seiswat. „Estonia" awamise pidu komisjon on otsuseks teinud, et uut Eesti teatrit „Hamletiga" tuleb awada, kuna algupärase näidendiga ülesastumine wõõraste wastu wiisakuseta olewat ja rahwuslikku sallimatust üles näitawat. Et see otsus aga seltskonnas lärmi sünnitas, siis tunneb komisjoni liige hinges suurt kahtlust ja raske pessimismus saab temast wõimust. Ta ei tea, kas komisjoni edasi jääda wõi lahkuda ja kudas selleşt täbarast seisukorrast pääseda. Ofelia osas astub üles Wilde „Tabamata ime".

Pidu-komisjoni liige tuleb Hamleti kujul.

Hamlet:

Olla
Wõi mitte olla — see on küsimus.
On ausam meie meeleşt kannatada
Neid nooleşid ja lingu lennutusi,
Mis wastasrind nüüd meile pihta paiskab,
Wõi wiletsuste merel suleşõjas
Kord wastu astuda ja ühel hoobil
Neil otsa teha. Surra — uinuda —
Muud midagi; ning öelda eueşele,
Et selle unega me lõpetame
Kõik hingewalu, kõik see rumaluse,
Mis loomu-päranduseks on me lihal —
See oleks lõpp, mis tuleks kõigeşt hingeşt
Meil ihaldada. Surra — uinuda —
Ja, uinuda! Ehk aga und ka näha?
Kus kõrged wõõrad esimeses reas
On imestamas Eesti prints Hamleti,
Mis näpanud me oleme Shakespearelt . . .
. . . . . .
Seşt, kes küll kannaks elu piitsahoopa,
Ning põlastuşt, mis rahwuslaste poolt
Saab tasuks komisjoni teenistuşel.
Wõi weel kord omal rahupõlwe luua
Me suudaks uue näitemänguga?
. . . . . .
Kuid meelemärkus araks teeb meid kõiki,
Ning nõnda meie kindel otsus
Me kahwatanud mõtte mõju all
Saab põduraks ja selle tõttu meil
Kõik põhjenduşed, wõimşad arwamişed
Teelt ekşiwad ning kaduma meil läheb
Me tegewuşe nimigi. Kuid wait,
Seal tuleb keegi.

Tabamata ime:

Kallis Prints, kuis käis
Te käsi nendel mitmel päewal?

Hamlet:

Hästi,
Ma tänan alandlikult; hästi, hästi.
Mu kohus awada on uut „Estoniat"
Ja näidata, et Eesti rahwa juures
Weel pole kadund kõik, et mõistab tema
Mind austada, Hamleti.

Tabamata ime:

Prints . . .

Hamlet:

Sa oled nägus tütarlaps? Sa wõid „Estonia" awamisepidul mu seljataga seista.

Tabamata ime:

Mis see täheudab?

Hamlet (järsku):

Mine kloostrisse! Meil on tarwis kuningaid ja printside paradi, aga sinu armukesed on rätsepad. Tahad sina selle rahwa pattuşid pidulikult näidata? Mine kloostrisse . . . Ma olen ise läbistikku kaunis aus mees, kuid siiski wõiksin ma enese peale süüdistuşi tõsta sarnastes asjades, et parem oleks kui mu ema mind ei oleks sünnitanud . . Miks peaksiwad niisuguşed elukad, kui mina, pidukomisjonides ringi roomama? Meie oleme kõik wiimaşed kelmid; ära usu ühtegi meişt. Mine oma teed kloostrisse. Kus on su isa?

Tabamata ime:

Minu isa, Eduard Wilde, on wäljamaal, prints.

Hamlet:

Laşe tema taga uksed lukku panna, et ta oma narri-osa kusagil mujal mängiks, kui „Estonia" awamişel. Ta saatku sind Türgimaale, seal ei riku sa Europa rahu. Ehk mine kloostrisse, ning õige warsti. Jumalaga!

Tabamata ime:

Armuliseд taewa wäed, tooge meie Hamleti mõistus tagasi.

Hamlet:

Olla
Wõi mitte olla — see on küsimus?
. . . . . .

Eesriie langeb.

Tõsine ärimees.

„Aga taewa-Taadi päraşt,
Ütle, armas mehike —
Miks nii würştliku jootraha
Andşid riidehoidjale?"

„Waata ikka, naesukene,
Mäherduse toreda,
Mäherduse uhke mantli
Mulle enne andis ta!"

Ban Cook.

Hodscha Ismael al Run.

Kurt Bauchwitz.

Hodscha Ismael al Run oli suur ihnuskoi, kes kehalikkude tarwiduste peale midagi ei tahtnud wälja anda. Aga tema hing igatses lunasiuse järele ja tundis nälga inimeste saatusest osawõtmises. Ühel päewal wõttis ta teekonna ette, läks turule, kus kõiksugu tundeid parajate hindadega müüdi jaküsis:

„Mis maksab r õ õ m?"

„10.000 irmiliki!" oli wastus.

„See on kallis. Ma annan sulle 5000."

Kaupmees tõmbas otsaesise kortsu ja ütles: „Ismael al Run, minu äris ei tingiti, siin on kindlad hinnad! — Aga peab see siis tingimata r õ õ m olema? — — — wõta ometi e r u t u s, ainult 5000 onliki!"

Hodscha hoigas.

„Wõi l õ b u! — see maksab ainult 2500 beschliki!"

Hodchal olid külma wärinad.

„Wõi m e e l e h e a! — Maksab ainult 1250 ikiliki."

Hodscha hakkas kõwaste hädaldama. „Kunagi ei wõi ma sulle nii palju maksta. Mõtle, et ma waene mees olen, kes ilma Allahi armuta ammu kadunud oleks!"

Siis sai kaupmehe meel haledaks ja ta ütles: „Siis osta omale k a a s t u n d m u s! See on kõige odawam ja maksab ainult 1 para."

Pärnu kangelased.

„Toho hullu! Mis sul siis wiga on? Oled naise wõtnud wõi?"

„Ei midagi. Tulin ella üle nahkrilla."

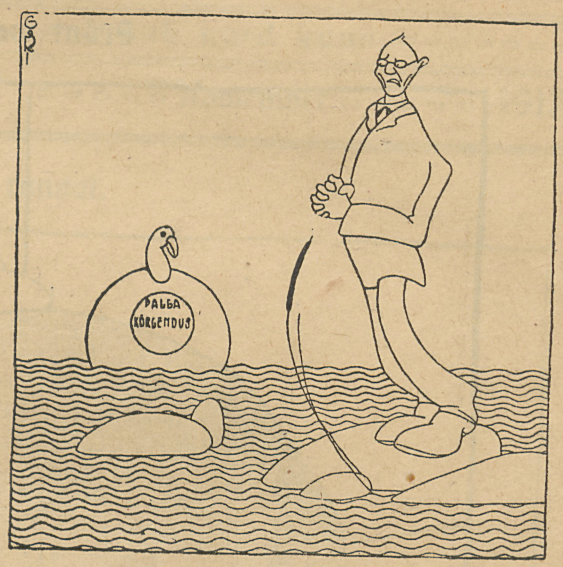

K o o l i õ p e t a j a: „See palgakõrgenduse part ujub ammu mu silma ees, aga lähemale ta ei tule."

Kiri „Sarjajale".

(Wärske-saia-sõbraliselt poolt awaldamiseks saadetud.)

Päew on töötegemiseks ja öö magamiseks, ainult korratumad inimesed teewad ümberpöördult. Wanal kulturamaal — Hiinas — jääb raudteerong ühes reisijatega sinna jaama öömajale, kuhu ta õhtul jõuab ja sõidab hommikul jälle edasi.

Meie pagarid on ka hea eesmärgiga algust teinud: õhtu kella 8 hommiku kella 8 pead ja puhkama. Warsti käiwad nende eesmärgi järele woorimehed, telegrafistid, haigetalitajad, lapseemad, raudtee-ametnikud, linnawahid ja muud. Mustusewedajad jätawad oma üleüldiskasuliku tegewuse juba päikeseloodega seisma, öökwahid lähewad — nagu teisedki õiged ristiinimesed — kell 8 magama. Restoranid ja wõõrastemajad on kinni, piduõhtuid ja näitemängu etendusi sel ajal enam ei ole; päew on pikk ja jatkub kõigeks selleks aega küllalt. Onneks ei ole aga terwe elu kaugeltki weel nii kaugel ja meie ei pruugi sellepärast ka kaua ilma wärske kohwisaiata jääda. Nagu teada, seatakse ligemal ajal Tallinna ja Stokholmi wahel otsekohene laewaühendus sisse ning esimene hommikune laew toob meile soojad kohwisaiad kaasa. —r—

P. S. Palutakse ka teisa lehtesid lahkeste ära trükkida!

Kindel.

— Kas Te ei karda ka, et teatris tulekahju wõib sündida?

— Ei! Ma istun alati kirjaniku kõrwal: sellel mehel on ikka häda-wäljakäik teada.

Prunt waadi suu ees.

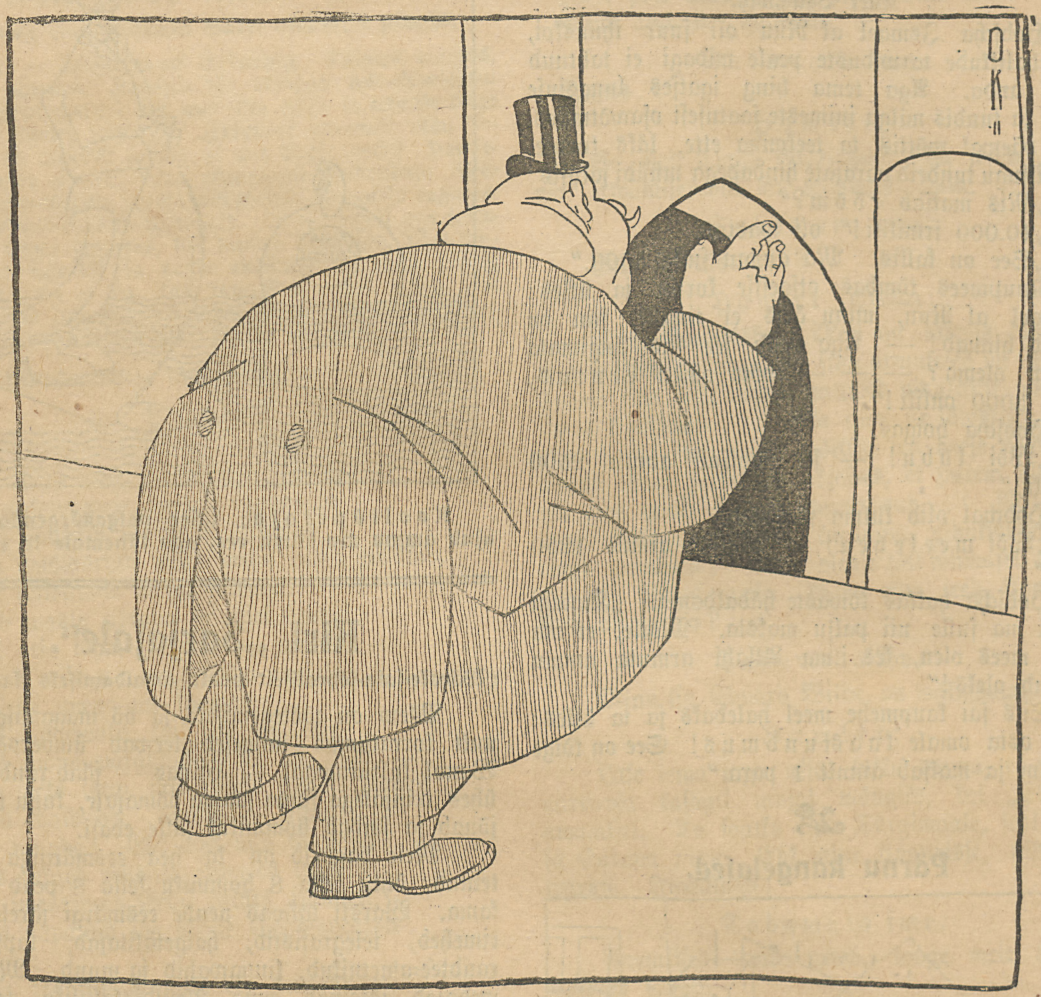

Paks Reimann: „Ei pääseks minust mööda ükski eestlane raekotta, kui mina linnawolikogu walimistel ukseholdjaks hakkan.“

Raske seisukord.

Wanatüdruk: Ah, ma tahaksin nii wäga truu olla — kui ma ainult teaksin kellele...

*

Wäga meelitaw.

— Kes oli see mees, kes sind praegu teretas?
— Tühja ka, seda teretust ei maksa tähele panna. See mees teretab iga kaabakat.

*

Kosjakontoris.

Isand: Aga minu pruudil puuduwad ees neli hammast.
Sobitaja: Ei tee wiga, need saadetakse hiljem järele.

Wõõrastemajas.

— Papa, seal istub üks üliõpilane ja soowib klaas piima.
— Puhwetipidaja: Noh, seda üliõpilast tahan ma enne näha, kes piima joob!

*

Waikne heategija.

Ei ole midagi ilusamat, kui salaja head teha. Kuid weel kenam on, kui see päraft awalikuks tuleb.

*

Julgustus.

Hambaarst, kes walmis on naisterahwal hammast wälja tõmbama: „Nüüd, armuline preili, tehke nii, nagu ei oleks mind üleüldse siin olemaski.“

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. Wäljaandjad B. Mäns ja Dr. J. Luiga. — A. Pert'i trükk, Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 11 — November — 1912

Kakumäe rannal.

Eit: „Kuuled sa, wanamees, seitongis seitis, Wilde olewat kuntsist teinud tabamata ime. Olewat wägew trama!

Taat: „Wot kus mul asi, millest trama teha! Parem kirju'agu, kuhu kilud kadusid; siis lähekśid kõik kakumäelased seda janti waatama.“

Eeskujulik ajakirjanik.

B. Bomegi järele C. Tanneberg.

Kakskümmend aastat tagasi ilmus „Marseille Teatajas" mida seekord terawmõtteline westekirjanik Maery toimetas, tuntud archeologi, Boulogne teadusteakademia liikme signor Mascredati suleſt huwitaw kirjatükk.

See „tuntud kaastööline", kellaga „Teataja" nähtawaste wäga uhkustas, jutustas selles kirjatükis kaewamisteſt, mida tema Luca maakonnas asuwas Italia linnas Campo-Mayeris ette wõtnud, ja teatas haritud ilmale ülitähtsateſt archeologialisteſt leidusteſt, mis tema töö tagajärjeks pidiwad olema: temal läinud töepooleſt korda mõnda keisrite ajajärguſt pärit olewat hauakambrit üles leida ja wälja kaewata, milledes äraütlemata kõrgehinnalised sõjariistad ja ehteasjad peituwad.

Mõned sulejoonistused andsiwad lugejale asja kohta selge kujutuse.

„Marseille Teataja" heasüdamlised lugejad wõtsiwad Mascredati wägiteo suure waimustusega wastu, kuna teiseks päewaks kõik ununenud oli. Ja siis ilmus kolmandal päewal selleſama „Teataja" weergudel kõmuärataw kirjatükk teise tuntud archeologi, Florencia teadusteakademia liikme signor Biffi suleſt.

Marseilleſt läbisõites oli see auwäärt professor oma ametiwenna kirjelduſt juhtunud lugema, ja et ta omal ajal ise ka Campo-Mayeris kaewamisetöösid oli juhatanud, sai ta wäga pahaseks, miks Mascredati ettewõtte terwet au ja kasu üksi omale tahab jätta. Sellepärast wõtnud ta Toledo, õigemine Florencia sule sõjariistaks, kastnud selle sapi sisse ja saatnud siis „Teatajale" kirja, mida Maery kui üleüldiseid huwisid puutuwat seletuſt sunnitud oli ära trükkima. See wiisakateſt ja asjalisteſt ütelusteſt koos seisew kirjatükk häwitas Mascredati loorberid peaaegu täieste ära ja tegi ta archeologialiseks kaewamisetööd halliks. Lühidalt, Florencia akademikus andis mõista, et tema Boulogne ametiwend muud midagi pole kui häbemata petis, kes töödega kiitleb, mis koguni teiste jagu on.

Järgmisel päewal wastas häbemata laimduse üle tuliwihane Mascredati Biffile saadetusega, mis „Teataja" esimesel lehekülgel ilmus. Ta kuulutas awalikult, et ta tema loorberite üle kadeda juhtumisteotsija alatuse peale põlgtusega waatab; ta siunas terawa sulega usſikeeli, kes igaweste teiste tööd laimawad ja isegi oma ametiwenna kõige silmapaistwamat tööd maha kiskumaſt tagasi ei kohku! .. Sellega oli Biffi kindlaste häbiposti külge naelutatud.

Kuid ta ei tunnistanud ennaſt wõidetuks. Temale tehtud teotus ainult suurendas tema wiha: wastuseõiguſt tarwitades seadis ta kohe „Teataja" jaoks hirmsa kirjatüki kokku, milles ta Mascredati Austria salakuulajaks tembeldas.

Selle kõmuteate tagajärjeks oli kohutaw ärewus, mis kõiki senini waikse, nüüd aga nagu wõitluseväljaks muutunud ajakirja lugejad kaasa tõmbas. Üks osa lugejaid hoidis kindlaste Florencia wastaſe poole, kuna teised jälle Boulognele truuks jäiwad. See eeposline wõitlus kõrwetas kõikide tundmusi palju ägedamalt, kui mõni erutaw bulwariroman. Warsti ei olnud terwel lõunapoolsel kaldal muuſt asjaſt juttugi, kui kirjeldatud sündmuseſt, ja seati juba rahutumalt endale küsimusi ette, kumb wastane kumbagi ära neelab. Kas on see Biffi? .. Wõi siis on see Mascredati? ..

Huwitaw problem, mille otsustamise juures kõige paremad sõbrad wastasteks muutusiwad ja ihnusedki kihla wedasiwad.

Kõmu jõudis kõige kõrgema tipuni, kui Mascredati salakuulajaks tembeldamise eest kätte makstes Biffil näokatte maha tõmbas ja awalikult teatas, et tema Florencia wastane muud midagi pole, kui häbemata petis, et ta rohkem haritud pole, kui mõni kõrwits ja et ta, kui ta töepooleſt Florencia akademia juures töötab, seal „wäikese mehe" kohuseid täidab, kelle hooleks põranda küürimine ja akende pesemine on.

„Marseille Teataja" trükkis temale au tegewa erapooletusega kõik need üksteise wastu käiwad kirjatükid keelmatalt ära, ainult wastutuſt nende eest autorite hooleks jättes.

Seesugusele tülile pidi wastuwaidlemata traagikalik lõpp järgnema. Ja tõeste, warsti teadsiwad kõik, et Mascredati wihatujus Biffile tuhandepealise rahwahulga ees kõrwalopsu andnud.

Selle kokkupõrkamise tagajärjeks oli käemeeste nõupidamine, mis aga kahewõitluse ärahoidmiseks midagi teha ei suutnud.

Kahewõitluse aeg ja koht hoiti piinlikus saladuses ja kõik see sündis nii sügawa saladuse katte all, et keegi wastaseid ega käemehi waritseda ei teadnud.

Terwe linn, täis põnewuſt, ootas nagu palawikus kahewõitluse tagajärgesid ... Kolmandal päewal ilmus „Marseille Teataja" mustas raamis.

Õnnetu Mascredati oli surnud!

Paari kaastundliku reaga teatas Maery kahewõitluse kohutawaſt käiguſt ja kujutas kadunu elukäiku. Ta lahkunud enneaegselt, kelle ägedat tööd oma waimutäiuse kõige kõrgemal tipul, just sel silmapilgul, kui seltskond temaſt kõige enam oleks wõinud loota ine.

Asi sai ametliku käigu: prokurör algas uurimist... Kuid kõik uurimised jäiwad tagajärjetaks; prokurör ei wõinud tapjateſt ega tapetuſt jälgegi leida ja see kohutaw mõistatus näis äraseletamata olewat.

Keegi ei näinud midagi, keegi ei teadnud ka midagi!.. Marseilles oli ainult üks mees, kes selleſt midagi teada wõis,—see oli Maery — „Marseille Teataja" toimetaja.

Oma uurimise tagajärjetuse järele kutsus ku-

Tõline põhjamaalane.

„Ei selle wa' Kiwiränga Juhani juures pole kellegi asi teenida. Tee iga päew mitu tundi tööd; magada ei saagi!..

Pean ikke ära põhjamaale minema. Seal pidada öö pool aastat olema. Saaks kord mehe moodi magada!"

---

ninga prokurör (see lugu sündis kuninga Louis-Filippi walitsuse ajal) Maery wiimaks oma juurde, tema käest midagi selle mõistatuse loo kohta kuulda lootes.

„Kus on surnukeha," küsis ta ajakirjanikult, kui see waewalt tema kabineti läwe üle oli astunud.

„Surnukeha ei olegi," wastas Maery naeratades.

„Kudas nii! Aga signor Mascredati on ju surnud?.."

„Ta ei ole weel ilmale tulnudki, herra prokurör!.."

„Mis?.. Mis see tähendab?"

„Ma ütlesin, et signor Mascredati pole weel sündinudki; ta on minu ettekujutuse wili!..

„Aga Biffi?"

„Niisamasugune olewus on ka Biffi!"

„Aga sel korral..."

„Ma olen neid mõlemaid wälja mõtelnud, et oma lugejaid wähegi huwitada... Nende signoride enestewahelise tüli mõtlesin ma selleks wälja, et oma ajakirja weergusid ilma waewata täita ja lugejaid erutada... See oleks weel kaua kesta wõinud, sest need müütilised isikud muutusiwad päewakangelasteks. Aga et nad mulle wastikuteks saiwad, otsustasin ma teist surmates asjale lõppu teha!.. Siin on selle loo töe ema, herra prokurör, teie wõite uurimist lõpetada ja asja üle risti tõmmata... Nüüd aga wõiks natukene naerdagi!..

Oleks juurde lisada, et prokurör jutustuse lõppu ei jõudnud oodata ja nõrgameelselt naerma pahwatas...

Mascredati asi lõpetati ära ja kohus jättis akademikuse mõrtsuka otsimise pooleli.

Wiisteist aastat pärast kirjeldatud lugu, kui Maery oma kamina ees istus ja sügawas rahus piipu tõmbas, teatati talle, et keegi naisterahwas temaga igal juhtumisel isiklise asja üle rääkida tahab.

Warsti ilmus tema töötuppa suurepäraline tante sügawas leinaülikonnas, kättpidi kahte poisikest oma järel wedades, kes ka üleni mustad oliwad. Enne kui ajakirjanik weel sõnagi suutis ütelda, hakkas daame läbilõikawalt huluma ja nuukſuma ning palus läbi pisarate teda wennaliku sõpruse nimel, mida Maery tema kadunud mehe wastu üles näidanud, aidata!

Selsamal ajal ulatas ta Maeryle paberilehe, mille peale kuulsamad teaduse tähed kenadele summadele alla oliwad kirjutatud.

Maery ei suutnud suurepäralise leinadaame nime lugedes „kaastundmuse"-pisaraid tagasi hoida.

Ta pomises:

„Ah! Töeste! Waene sõber!"

Ja ta ulatas huwitawale palujale sada franki...

See oli Mascredati lesk.

Kelm oli weel suurema kelmiga kokku trehwanud.

Tolkab.

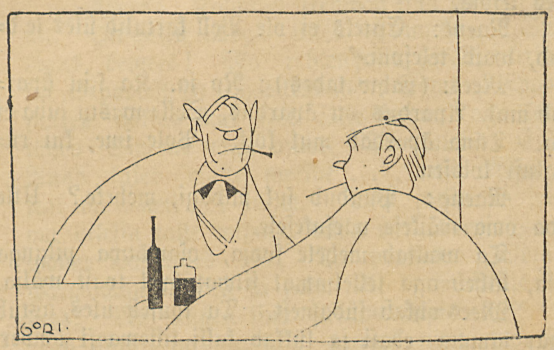

„Sa ära räägi! Isegi niisugune loll elajas nagu eesel wõib inimesele kasulik olla!"

„So-oh! Mis kasulikku asja sa siis walmis tegid?.."

Imelik küsimus.

Wanglwaht: „Ütelge mulle ometi, miks teie siin olete?
Wang: „Sellepärast, et ma wälja ei pääse!..

Kui äpardused tulewad.

Franz Molnári järele.

Õhtu. Palja pealaega mees helistab wäsinult oma toa uksekella. Uks awatakse. Ta wõtab talwepalitu seljast ja astub sõögituppa. Naene waatab talle igawalt otsa.

Mees: Tere kaasake.

Naene: Tere.

Suur waheaeg.

Mees: Kudas õhtusõögiga on?

Naene: Poole tunni pärast.

Suur waheaeg. Pool tundi on mööda.

*

Mees: Õhtusöök

Naene: Kartulid on weel kõwad.

Mees: Kurat wõtku seda Belli, kes kartulid üles leidis.

Naene: Esiteks ei ole Bell kartulid üles leidnud, waid telefoni.

Mees: (pahwatades): No ja. Ka siin äpardab mul. Äpardus on äpardus. Selle wastu juba ei saa. Täna äpardab mul kõik. Pole ime, kui rumalusi lobisen.

Naene: Puudub sul midagi, meheke? Ütle seda oma wäikese naesukesele.

Ta waatab mehele sooja, osawõtwa pilguga otsa, läheb aga sellelsamal silmapilgul toast wälja.

Mees ohkab südamest. Ta tõuseb üles, astub paar sammu edasi ja lükkab kalli lillewarsi ümber. Ta waatleb naeratades waasi peale ja ütleb: Tead sa armas waas, et ja kaki läheb, see ei wihasta mind enam. Kui terwe päew ainult äpardab, siis ei saa teisite.

Naene astub tuppa.

Mees: Ma tegin waasi tatki. (Naerab).

Naene: Sa oled lõbus?

Mees: Ja. Täna äpardab mul kõik. (Ta istub tooli peale, kes tema all kokku langeb.) Mis sa selle kohta ütled, suurepäraline? (Naerab südamelikult).

Naene: Tahtsin just ütelda, et see tool katkine oli.

Mees: See on juba minu äpardus. Aga ma jutustan, kudas mul täna äpardab (Jstub teise tooli peale).

Naene: Noh...

Mees: Täna hommiku ärkasin ma üles, kui sa magasid ja siis kukkus minu särgi nööp wälja. Päewad, kus mul äpardab, algawad ikka nii. Ma otsin pool pimedikus, aga ei leia. Wiimaks leian ma nööbi. Aga kudas leiab inimene, kellel äpardab, särgi nööbi? Ta astub temale palja jalaga otsa. Ma lonkan praegu weel. Ma jooksen uulitsale, torman ametisse. Elektri-wagun tuleb. Täis. Teine wagun tuleb. Täis. Kolmandas wagunis saan koha, kuid piletit lunastades puudub mul raha. Mitte kopikat ei ole mul taskus. Rahakott on kodu jäänud. Ma hüppan maha, lonkan koju, otsin kõik kohad läbi aga rahakotti ei leia. Ma sõman toatüdruku läbi, lärmitsen, lükkan mööblid ümber ja leian wiimaks rahakoti. Kust leiab inimene, kellel äpardab, rahakoti. Taskust. Ta oli mul taskus. Jooksen jälle elektri-raudteele. Alles neljandas wagunis leian koha. Paari sekundi järele seisab wagun: midagi on rikkesse läinud.

Ma torman woorimeeste ootekohale ja istun...

Waleste mõistnud.

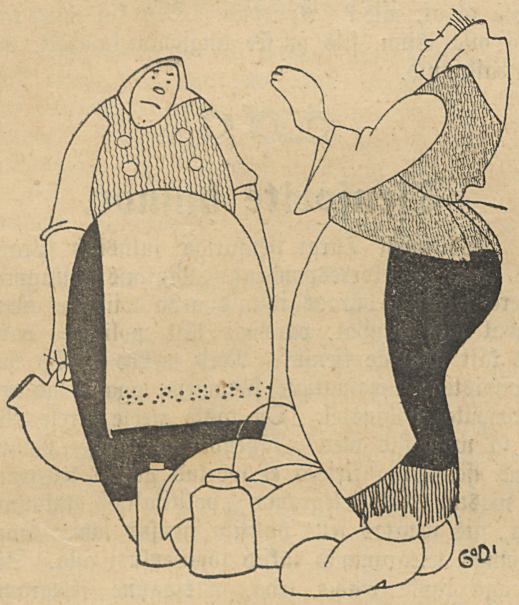

„Kui su wana ennast üles puua tahab, siis peab tal ikke kõwa karakter olema kah!"
„Mis kuradi karakter? Pükši rihm o hea küll!"

Läti sibula istutaja.

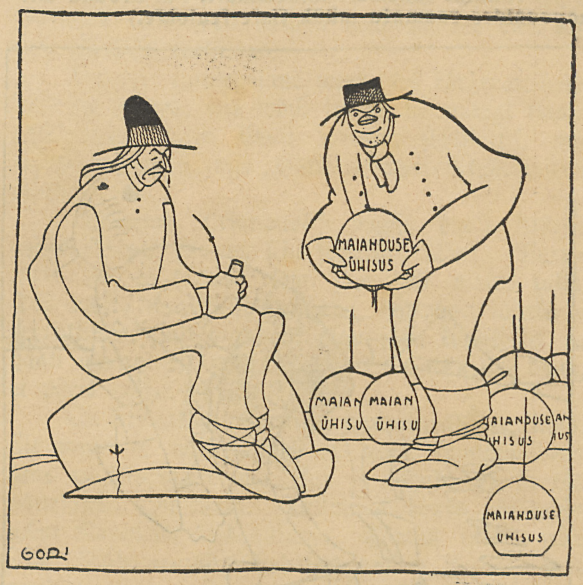

Lätlane: Seni kui Eesti onu seal kiwi peal paremast tulewikust und näeb, olen ma oma sibulad siin ammu maha teinud.

Naene: Ma ei tea, aga süldi kauss on kadunud. (Waatab toas ringi).

Mees: Inimene, kellel äpardab, juhtub ikka nii: kui sa naesele jutustad, otsib see süldi kaussi.

Naene: Aga ma ei saa aru, kus see sült küll wõiks olla.

Mees: Nagu üteldud, ma wõtan woorimehe. Sõidan ja waatan, k rjakott minu jalge all. Awan selle, sealt naerawad mulle 10 tuhande-krooniliſt wastu. Aga seal kõrwal ka 20 nimekaarti: „Dr. Simon Stuck, adwokat". Sinu wend. Ainus kord leiad woorimehe troskast 10,000 krooni ja siis on nad kohe sinu naesewenna omad.

Ma sõidan Simoni juurde, kes päris õnnetuse hunik on. Kui ma talle leidusest teatan, langeb ta mulle kaela ja ütleb:

Õnneseen! Need üksteist tuhat oleks mind teisi ilma wiinud. . .

— Wabanda, ainult kümme, ütlen ma.

— Wabanda, ütleb ta, üksteistkümmend.

Meie loeme raha läbi, õigus, ainult kümme. Simon mõtleb järele, urgitseb, peab arwet ja ütleb: „Nüüd ei tea ma tõeste enam, kas oli kümme wõi üksteistkümmend." Kujuta enesele minu wiha ette. Siis ütleb ta naeratades: olgu, õemees, kas nüüd 10 wõi 11, peaasi, et raha käes on. Ma ütlen: „Simon ma teen sulle ühe wastu"... „Hea küll, ütleb ta. Wihaselt torman ma wälja. Tagasi troskasse. Meie sõidame ametisse. Seal on waikne, nagu surnukambris. Ma ronin üles — kõik kaheksa lauda büroos on tühjad. „Hee"? küsin ma teenrilt: „mis on sündinud," miks ei ole keegi ametis?" Teener naerab. „Wabandage, täna on ju pühapäew!" — Oled sa midagi niisugust kuulnud? Ma ei teadnud mitte, et täna pühapäew on. Kuid mis kõik sündida ei wõi, kui sinul äpardab? Tahan parajaste õnnelikult koju sõita, seal tuleb ülemus sisse, „kui hea, et teie siin olete," ütleb ta: „seadke need 20 akti korda!" Mis pidin ma tegema? Ma istusin maha ja seadsin 20 akti korda.

Naene: kui ma aimata wõiksin, kuhu see süldi kauss on jäänud! (Waatab paremale ja pahemale poole).

Mees: Koduteel trehwan sinu wenda Simonit. Hiilgawa näoga ütleb ta mulle: „Sul on õigus, õemees! Ma rehkendasin järele, kirjakotis oli tõepoolest 10 tuhat krooni." Sõna „tõepoolest" juures hakkas mul sees jälle keema, aga korraga läheb Simoni nägu pilwe. Ta ütleb: Ei!... Nüüd tuleb mulle meelde . . . ma eksisin . . . seal oli ometi 11 tuhat." Ma jätsin ta seisma, ma ütlesin talle midagi, mille pärast meie igaweste wõime waenlased olla. Ta põrises: „Oota sa, warganägu! Küll sa juba selle tuhandelise tagasi tood. Ma tunnen sinu südametunnistust!" Peaaegu nuttes torman koju, nurgal tuleb woorimees wastu. Woorimees, kelle troskas ma hommikul raha leidsin. Ta ütleb:

— Mis ma saan, armuline herra?

Kasulik uuendus.

(Pildike lähemalt minewikust, kui kroonu wiinapoodides raamatu müük lisle leatakle.)

„Küll see roonu on aga hea südamega! Sii' ta o'. Kui ma nüüd homme peaparandust ka weel wõtan, siis o mul aastane „platski“ paber prii.“

— Mis eest?

— Selle eest! — ütleb ta ja ulatab mulle selle üheteistkümnenda tuhande-krooniliſe, mis ma kirjataskust olin wälja kukkuda lasknud. Nuttes andsin talle 5 krooni. Ja nüüd — kudas wiin ma Simonale selle raha? Ta arwab tingimata, et ma südametunnistuse pärast . . . Mis sa ütled selle kohta?

Naene: Sült on kadunud!

Teenija: Õhtusöök on laual.

Naene: Tule sööma.

Mees: (Ei liiguta ennast).

Naene: Kas sa ei tulegi?

Mees: Ei, kallike.

Naene: Miks mitte?

Mees: Seſt ma usun — et ma süldi kausi peal istun . . . Terwe see aeg tunnen ma juba, et ma millegi pehme, külma ja märja asja peal istun. Aga ma ei usaldanud mitte ütelda, kuna sa seda järjeſt otsisid . . .

Naene: (Waatab talle kaheldes otsa).

Mees: Ma ei tõuse parem üleüldse üles, ma kardan, et ma wihaseks saan, kui ma seda näen. Ainult see teeb mulle walu, et see kala sült on ja mitte sea sült.

Naene: Kust sa seda tead?

Mees: Kontidest, mis mind torgiwad. Kas ei ole räbal, mis? Apardab. Seſt kui mina kord süldi otsa istun, siis on see tingimata kalasült, täis terawaid luid.

Tsensorite humor.

Wõitluseſt Türgi tsensuriga jutustab Prantsuse ajalehe korrespondent „Matinis“ järgmiſt: „Pera telegrafi-büroos istusid aeda wiiwate akente kõrwal kaks isandat: paremat kätt politika-, pahemat kätt sõjawäe tsensur. Need mehed täitsid oma kärpimistega kirjasaatjate südameid, aga wäga arusaadawatel põhjustel. „On raske meele järele olla, kui sa wõidetud oled“, tähendanud kõrge tsensur. Ilma tsensuri allkirjata ei wõetud ühtegi telegrammi wastu. Oli telegramm „politikaliſe“ kalduwusega, siis waatas selle politika tsensur läbi. Sõjaloomuga telegrammid läksid sõjatsensuri alla. Siin oli aga raske wahet teha, missugune telegramm sõjaline ja missugune politikaline on ja siis hakkasid tsensurid telegrammidega murutõniſt mängima: üks wiskas ja teine lõi wastu.

Politika tsensur oli armenlane, wäga wiisakas ja kaunikirjanduse austaja. Ta laskis kõik läbi, kui laused ilusad ja luuleliſed olid. Ta armastas roosiliſt stiili, kuna maitseta könekäänud politikaliſelt kahtlaseks tunnistati. Kui ühes telegrammis seisis, et Austria saatkond „ühe waese südame haige ära oli surmanud,“ waatas tsensur ette-heitwalt telegrammi saatja otsa ja ütles: „surmama—on liig kare sõna, kas ei wõi mitte ütelda eluſt lahkuma... Kui teinekord Konstantinopolis „tüüfus ja kolera möllasid ja selleſt teatada taheti, seletas tsensur: „Tüüfus wõib olla; aga kolera ei kõla mitte hästi!“ Ja et nüüd telegramm paremine kõlaks, laſkſid korrespondendid kolm päewa ainult tüüfuſt möllata, kuna kolera lihtsalt maha tõmmati.

Iseäranis ei sallinud sõja tsensur pikki telegrammiſid ja lühendas neid kuulmata wiiſil, ehk selleſt küll Türgi postiasutuste sisſetulekud wähenesid. Nii tuli kord telegramm Tschorluſt, millel 720 sõna oli. Tsensur jättis ainult wiis sõna, alguſe, ja lõpu: “Lahing algas eila... Lahing kestab!“

Tingimata tarwilik. „Miks sa nii hilja kooli tuled?

„Isal oli mind tarwis.“

„Kas siis isa kedagi teiſt sinu asemele ei oleks wõinud wõtta?“

„Ei wõinud.“

„Miks mitte?“

„Ta andis mulle kere peale.“

Tululikud juhatused Eesti kirjanikkudele.

Kirjanikud on küll wanast ajast saadik tuulispead olnud, kes oma Peegasuse seljas igalt poolt läbi kihutawad, waatamata, kas see publikumi igapäewane jalutustee on wõi promenad kõrgemale seltskonnale. Ei nad küsi märkidest, mis jalgratta sõitjatele hoiatuseks üles löödud, ega turukubja kohustawatest määrustest. Taltsutamata ja kangekaelne rahwas.

Wiimase aja sündmused aga näitawad, et Eesti kirjanikul see õnnis põli hakkab lõppema, et temale enam wallatusi ei lubata. Kirjanik kui korralik „lihwerant" peab aja „potrebnosti" tähele panema ja nende autoritetide soowisid täitma, kes temale „sreelosti" tunnistuse annawad. Nagu eksami tegijal mitte tähtis ei ole, et ta oma asja teab, waid kui hästi ta nõutud kursuse järele wastata wõib, niisama ei pea ka kirjanik oma ainesse nii sügawale tungima, et eksaminerijate mõistus enam järel ei jõua, waid ta püüdku nõnda kirjutada, nagu nõudmine on. Enne, kui ta tööd algab, küsigu wiisakalt: kak prikashete? — Korralikult kirjanikult tohib ometigi nõuda, et ta teab, missugust sihti arwustajad tahawad, kas ajaloolist materjali, klassikat, wõi jälle midagi moodsat wõi „rewiristlist."

Olgu siin meie kirjanikkudele mõned tululikud juhatused, kudas tuleb juttusid ja näitemängusid kirjutada ja missugust materjali peaks sinna sisse panema.

Ideed walides pidagu kirjanik silmas, et see midagi niisugust olgu, mis meie l o o w a i d püüdeid kujutaks. Näituseks on praegu uute raudteede ehitamine moodis. Miks ei wõta kirjanik oma töö sihiks — Moskwa-Tallinna raudteed ehitada? Ehk sõja sadam? Kui mitme miljoni eest ülesehitawat tööd! Wõi wäljaweo korraldus, „Põllutöölehe" dramatiline seisukord, kuremarin, teatrimaja ehitamine... Kui palju isamaalikka aineid, karskuse-propagandast, raamatukogu seltside toetamisest ja kartuli-müügi wahetalituse soowitamisest kõnelemata. Kujud olgu elukommete ja ülespidamise poolest korralikud ja „ümarguselt wälja töötatud". Miks on „Orjade" kangelane Klaos kõhn nagu pilbas ja kõwer kui küsimuse märk? Kas meil siis ümargusi mehi wähe on! Tulgu ja waadatagu, kudas nad tähtsatel koosolekutel esimestes ridades istuwad, aga waheşt wõib tüsedamaid iseloomusid ka taga pool leida. Kirjanik pidagu silmas, et ümarguşed ja söönud iseloomud rahustawalt mõjuwad ja neil rohkem „humuşt" sees on. Kõhelane kangelane tuletab aga wallawaeşeid ja pobulimehi meelde, kelle üle arwustajal raske on dithürambust kirjutada.

Kangelane ei peaks ennast awalikust tegewuseşt mitte kõrwale tõmbama, waid tema kohus on lasta ennast kõikşugustesse komisjonidesse walida. Iseäranis soowitaw on, et jututegelane oleks mõne tarwitajate poe ärijuht, rehepeksu ühisuse preşident wõi angleri tõu poolehoidja. Siis oleks temal wõimalik wõitluşesse astuda nendega, kes meie kultura püüdeid trotşiwad.

On aga jututegelane mees, kes kõrgemat haridust on saanud, siis wõib temaşt ka midagi klassilikku teha: mõni Eesti wanem, sõjapealik, wõi midagi niisuguşt, mis „Estonia" opereti-kostümidele wastab.

Misşuguse kirjanduslise woolu poole kirjanik hoidma peab, siis on siin seisukord täbar. Parem oleks kui ta katsuks kõigi soowidele wastu tulla. Töö wõiks idealistliselt algada, keşkkohalt läheks ta realistliseks, kuid tagupool olgu juba klaşşikalik ja hästi ümarguşelt wälja töötatud. Siis ei ole karta, et päris maha tehtakşe.

On kirjanik näitelawalise wormi wälja walinud, siis peab ta näitejuhtide ja teatri komisjonidega heas wahekorras olema, kui ta tahab, et ta töö näitelawal läbi lööks. Tallinnas peaks näidendis mõni Napoleon üles astuma, Tartus tuleks seda jälle „Südame-ussi" Rebaseks ümber muuta, mis muidugi mitte raske ei ole. Üleüldse peaks aga näidendid selle süstemi alla käima, mis meie teatritel tarwituşel on. Iga erakorraline worm, mis „kalibrile" ei wasta, waid iseseiswat mõtlemist nõuab, sünnitab olukorra, kus näitejuht tunnistama peab, et tööst kõneledagi patt on. Niisuguşt seisukorda demonstreritakşe siis tähtşamate kõnewääriliste ja mõtteşügawate kalibri-paukudega, nagu — „Lilleşõõdik".

Lõpuks hoidku iga kirjanik Daani kirjanikku Gustaw Wiedi eeşt. See mees on muidu nii rumal, et ta ükskord ühte ei mõista — kaks kord kaks olewat temal wiis — kuid plagierimise peale on ta meister. Wilde olewat teişega Kopenhagenis päris hädas: loeb şu ideed ja mõtted juba silmiş ära.

Portşelani iga—„Kui kaua Teil see ilus portşelani kauşike on?
—Ta on juba 4½ toatüdrukule wastu pannud."

*

Ikka tule ees. Italia şoldat tuleb Tripolitania sõjaşt kodukülaşe, kus teda şuure auga wastu wõetakşe. Külawanem peab şoldatile pika terwituşelõne ja hüüab lõpuks: „ja meie oleme uhked oma şeltşimehe peale, kes terwelt ja wärskelt koju on jõudnud, ehk ta sõjas küll iga päew tule ees seişis...

Iga päew tule ees? hüüdis kellegi kahtlew hääl.

Ja muidugi, põrutas şoldat kaugele kostwa häälega, şeşt mina olen ju rügemendi kokk.

*

Tütarlaste koolis. „Kus on mõistus?" — „Peaajus."—„Õigus. Nüüd teate aga teie, et mehe peaaju şuurem on kui naeşel. Mis şelleşt järgneb?"—„Et mitte olluşe rohkuşel waid headuşel tähenduşt on.

Känd ja käbi.

„Wanaema, kas sa köögitüdrukult maakeelt õppisid?“
„Armas lapselaps, mina õppisin köögitüdrukuna Saksa keelt.“

Wastutaw toimetaja T. Kurrikoff. — Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Perti trükk, Tallinnas.